

Ekonomik RAPOR

2013

EKONOMİK RAPOR

2 0 1 3

ANTALYA TİCARET BORSASI

Cumhuriyet Caddesi Borsa İşhanı Kat 2-3-4

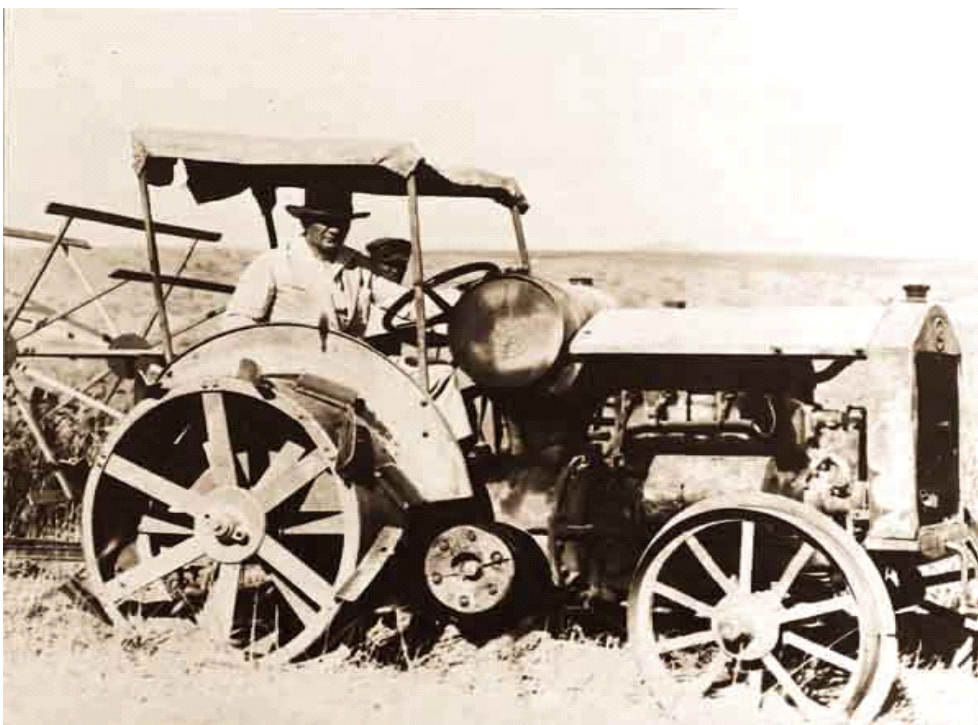
P.K. 101 07040 Antalya/TÜRKİYE

Tel: 0 242 241 28 28 Faks: 0 242 241 11 58

<http://www.antalyaborsa.org.tr> info@antalyaborsa.org.tr

**TÜCCAR, MİLLETİN EMEĞİNİ VE ÜRETİMİNİ KIYMETLENDİRMEK İÇİN
ELİNE VE ZEKÂSINA, EMNİYET EDİLEN VE
BU EMNİYETE LİYÂKAT GÖSTERMESİ GEREKEN ADAMDIR.
MUSTAFA KEMAL ATATÜRK**

Cumhuriyet Caddesi Borsa İşhanı Kat:2 P.K. 101 07040 Antalya / Türkiye
Tel: 0090 (242) 241 28 28 -0090 (242) 244 26 70 • Fax:0090 (242) 241 11 58
www.antalyaborsa.org.tr • antalyatib@tobb.org.tr

Sunuş

Ticaret borsaları ve odalarının yıllık olarak hazırladığı ekonomik raporlar, ekonomiye farklı pencerelerden bakma fırsatı sunmaktadır. Dünya, ülke ve kent ekonomisinin değerlendirildiği ekonomik raporlar, aktörlerin ekonomik eğilimlerini de etkilemektedir.

Antalya Ticaret Borsası yönetimi olarak hazırladığımız ekonomik raporda, 2013 yılı faaliyetlerimizin yanı sıra geçmiş dönem faaliyetlerimiz ve gelecek dönem için hazırladığımız faaliyetler özetlenmektedir.

Genel anlamda değerlendirdiğimizde, ülkemiz ekonomisi 2002-2007 yılları arasında ciddi bir performans sergileyerek, yüzde 7 ekonomik büyüme hızını yakalamıştır. Ancak, 2007'den sonra başta yapısal reformlar olmak üzere ekonomiye tam manasıyla odaklanılamaması küçülmeyi beraberinde getirmiştir. Ekonomisi tarım ve turizme bağlı olan Antalya ekonomisi de bundan nasibini almıştır.

Güçlü bir ekonomi için üretim düzeyi yüksek ve uluslararası piyasalarda rekabet gücü olan bir yapıya kavuşmamız şart. Ekonomimizin canlanması yapısal reformların hayata geçirilmesiyle ilintilidir. Ekonomide rekabet gücü yüksek olan bir ülkenin siyasi alanda da eli güçlü olacaktır. Önümüzdeki dönemde ekonomiye odaklanılan bir politika anlayışıyla hareket edileceğini umuyoruz.

Birlikte hareket etme kültürümüzü yeniden hatırlayarak, ortak hedefler doğrultusunda takım çalışmasıyla hareket edersek sürdürülebilir başarıyı yakalarız. Aksi halde eski alışkanlıklarımızla başarılı olma şansımız bulunmamaktadır.

Borsamızın Stratejik İş Planına da uygun olan 2013 Ekonomik Raporu'nun ekonomi camiasına faydalı olacağını düşünüyor, birlikte sağlıklı, mutlu ve başarılı yıllar dileğimi sizlerle paylaşmak istiyorum.

Ali ÇANDIR
Yönetim Kurulu Başkanı

ANTALYA TİCARET BORSASI YÖNETİM KURULU

Başkan : Ali ÇANDIR

Başkan Yardımcısı : Mahmut R.ALPAĞOT

Başkan Yardımcısı : Halil BÜLBÜL

Sayman Üye : Süleyman ERSAN

Üye : Hüseyin SİMAV

ANTALYA TİCARET BORSASI

MECLİSİ

Başkan : Hüseyin Cahit KAYAN
Başkan Yardımcısı : Veli KARASU
Başkan Yardımcısı : Tefil BAŞKAYA
Katip Üye : Adnan İNGEÇ

Üye : Ali ÇANDIR
Üye : Halil BÜLBÜL
Üye : Mahmut R.ALPAĞOT
Üye : Süleyman ERSAN
Üye : Hüseyin SİMAV
Üye : Yusuf KARASU
Üye : İbrahim KÖSEOĞLU
Üye : Recep ÖZKUL
Üye : İsmet KEREM
Üye : Cüneyt DOĞAN
Üye : Ragıp GÖK
Üye : Ata SÖNMEZ
Üye : Osman YARDIMCI
Üye : İbrahim YILMAZ
Üye : H.Ergin CİVAN

ANTALYA TİCARET BORSASI MESLEK KOMİTELERİ

1. MESLEK KOMİTESİ

Başkan	Mehmet ÖZMEN
Başkan Vekili	Ali GÖK
Üye	Yusuf KARASU
Üye	İbrahim KÖSEOĞLU
Üye	Hüseyin Cahit KAYAN
Üye	Yusuf SARICALAR
Üye	Ahmet YILMAZ

2. MESLEK KOMİTESİ

Başkan	Muzaffer AYDOĞAN
Başkan Vekili	Ali YILDIRIM
Üye	Süleyman ERSAN
Üye	Veli KARASU
Üye	Ramazan ÇETİN

3. MESLEK KOMİTESİ

Başkan	Fatih EKİNCİ
Başkan Vekili	Mustafa ÇETİN
Üye	Recep ÖZKUL
Üye	İsmet KEREM
Üye	Cüneyt DOĞAN
Üye	Mehmet Ali CAN
Üye	Sedat EKİCİ

4. MESLEK KOMİTESİ

Başkan	Cengiz TÜLÜBEN
Başkan Vekili	Erdoğan GÖK
Üye	Halil BÜLBÜL
Üye	Hüseyin SİMAV
Üye	Ragıp GÖK
Üye	Yaşar KOCAOĞLU
Üye	İrfan AKBAŞ

5. MESLEK KOMİTESİ

Başkan	Süleyman KAÇAROĞLU
Başkan Vekili	Şadi BAYRAM
Üye	Ata SÖNMEZ
Üye	Adnan İNGEÇ
Üye	Osman YARDIMCI
Üye	İlhan AYHAN
Üye	İbrahim UYSAL

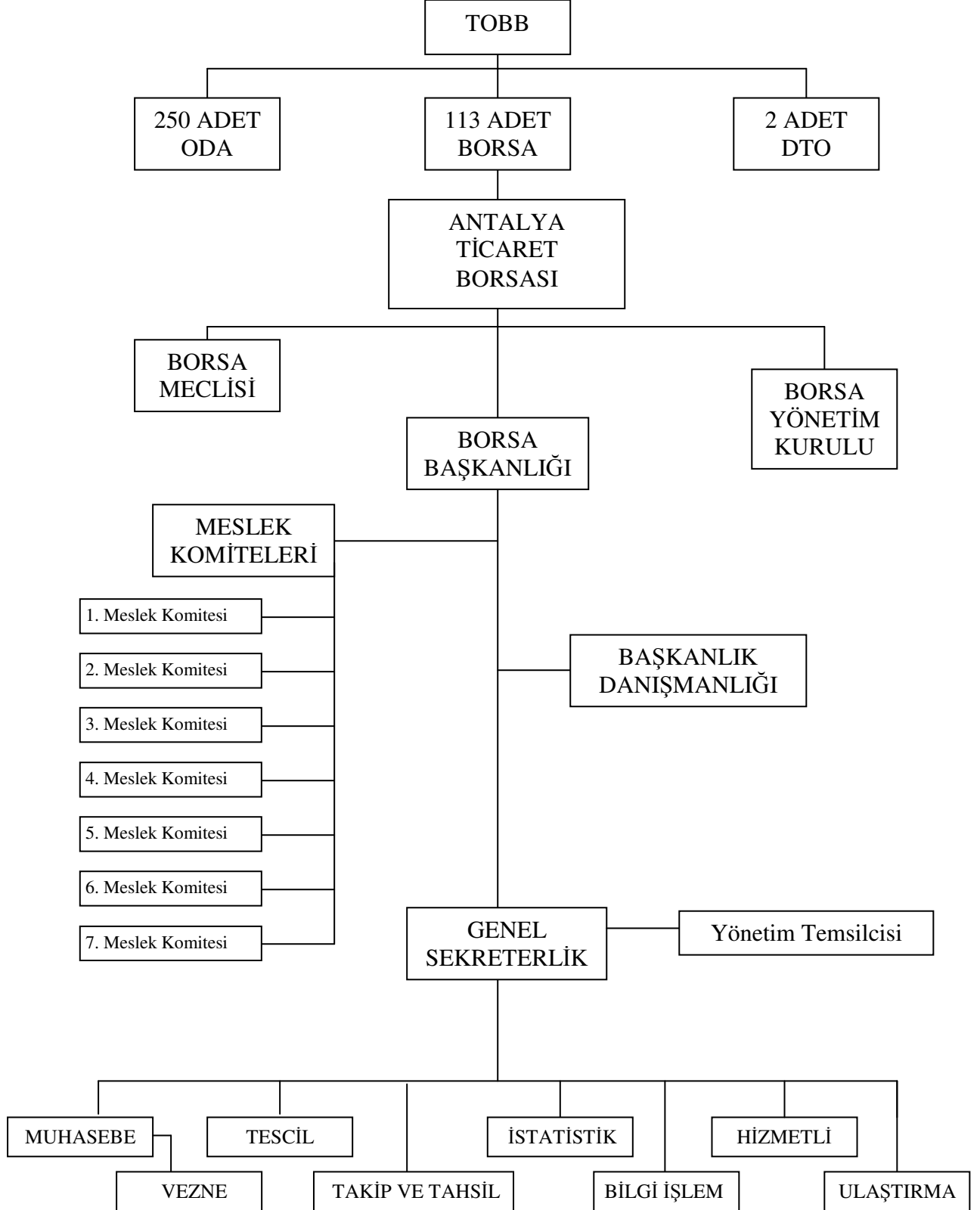
6. MESLEK KOMİTESİ

Başkan	Tuncay ÖZDEN
Başkan Vekili	Ömer OSMAN
Üye	Ali ÇANDIR
Üye	İbrahim YILMAZ
Üye	Tefil BAŞKAYA
Üye	Mehmet BULGAN
Üye	Mehmet KURBAN

7. MESLEK KOMİTESİ

Başkan	Arif İZMİR
Başkan Vekili	Şaban ACAR
Üye	Mahmut Ruhi ALPAGOT
Üye	Hakkı Ergin CİVAN
Üye	Osman ÖZKAN

ATB YÖNETSEL ÖRGÜTLENME ŞEMASI

İÇİNDEKİLER

Sunuş	4
Giriş	10
1. Dünya ve Türkiye Ekonomisindeki Gelişmeler ve 2014 Beklentileri	11
1.1. Dünya Ekonomisindeki Gelişmeler ve 2014 Beklentileri	11
1.2. Türkiye Ekonomisindeki Gelişmeler ve 2014 Beklentileri	28
2. Ekonomik Coğrafya	62
2.1. Coğrafi Yapı	62
2.2. Topoğrafik Yapı	63
2.3. Dağlar, Akarsular, Irmaklar	63
2.4. Bitki Örtüsü	64
2.5. İklim Yapısı	64
2.6. Demografik Yapı	65
3. Tarımsal Yapı ve Ticareti	66
3.1. Tarımsal Alanlar ve Kullanım	67
3.2. Tarımsal Üretim Değeri ve Ticareti	69
4. Tarımsal Üretim	74
5. Antalya Ticaret Borsası	75
5.1. Kuruluş ve Tarihçe	75
5.2. Temsil, İmza Yetkisi ve Ehliyet	76
5.3. Gelir Kaynakları	76
5.4. Yayın Faaliyetleri	76
5.5. Borsa Tescilleri	77
5.6. Ticaret Borsaları Kotasyonuna Dahil Maddeler	77
(Ana Grup İtibariyle)	
5.7. Borsanın İşlem Hacmi	79
5.8. Yönetmelik Proje ve Ar-Ge Faaliyetleri	79
5.9. Sosyal ve Kültürel Etkinlikler	80
6. 2014 Yılı Hedefleri ve Planları	80
Sonuç ve Değerlendirme	81

	ANTALYA TİCARET BORSASI 2013 YILI EKONOMİK RAPORU		28/11/2015
			Ver:1.0 10 / 81

Giriş

İlk bölümde, yukarıda sözü edilen yaklaşımla bir tümden gelim uygulaması ve değerlendirmesi yapılmaya çalışılmıştır. Bu bölümde IMF,OECD, WTO ve WB gibi uluslararası, TÜİK, DPT, DTM ve HM gibi ulusal kurumların verilerinden, Kalkınma Bakanlığı ve TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu raporlarından yararlanılmıştır.

İkinci bölüm Antalya'nın Doğal ve ekonomik coğrafya özelliklerine ayrılmıştır.

Üçüncü bölümde ise Antalya'nın tarımsal yapısı ve ticareti; uluslararası, ulusal ve bölgesel karşılaştırmalarla değerlendirilmiştir.

Dördüncü bölüm doğrudan tarım kesimi üretimi ve üretim değerleriyle ilgili 2013 yılı değerlendirmelerini kapsamaktadır.

Beşinci bölümde Borsamız 2013 yılı ekonomik, sektörel, sosyal ve toplumsal faaliyetleri ile çeşitli konular hakkındaki görüş ve değerlendirmeleri yer almaktadır.

Altıncı bölümde Borsamızın 2014 yılı hedefleri ve planlarına yer verilmiştir.

1. DÜNYA VE TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ GELİŞMELER VE 2014 BEKLENTİLERİ

1.1. Dünya ve Türkiye Ekonomisindeki Gelişmeler ve 2014 Beklentileri

Bu raporda 2013 yılı Aralık ayında dünya ekonomisinde öne çıkan makroekonomik gelişmeler ABD, AB ülkeleri, Çin ve gelişmekte olan diğer ülkeler ayrımında ele alınmakta ve güncel gelişmeler değerlendirilmektedir. Açıklanan en güncel veriler büyüme, istihdam, dış ticaret, enflasyon, faiz oranları ve kamu maliyesi ana başlıklarında sunulmuştur. “Küresel Ticaret Kurallarının Yeniden Belirlenmesi Sürecinde Serbest Ticaret Anlaşmaları” başlıklı Kutu 1’de müzakere süreci devam Trans Pasifik ve Transatlantik Yatırım ortaklıkları ve Dünya Ticaret Örgütü’nün Bali’de gerçekleştirilen çok taraflı ticareti kolaylaştırma anlaşması ele alınmıştır. “Çin’in Kalkınma Sürecinde Çözüm Bekleyen Yapısal Zorlukları” başlıklı Kutu 2’de Çin’in büyüme hedeflerine ulaşmasının önündeki yapısal zorluklara değinilmiştir.

Ekonomik toparlanma hızı ülkelere göre değişkenlik göstermekle birlikte küresel düzeyde toparlanma süreci devam etmektedir. Ekonomik aktivitenin gelişmiş ülkelerde ivme kazanmaya başladığı, buna karşılık gelişmekte olan ülkelerde azalan yurtiçi talep ile birlikte ivme kaybı yaşandığı gözlemlenmektedir. Gelişmiş ülkelerde reel sektör ve iş koşullarına yönelik öncü göstergelerde iyileşme kaydedilmektedir. İyileşen göstergelere rağmen, gelişmiş ülkelerde özel sektörde ve kamuda devam eden yeniden dengelenme ve konsolidasyon süreçleri toparlanmayı sınırlandırmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerdeki kapasite kısıtı ve altyapı sorunları gibi yapısal faktörler büyümeyi sınırlandırmaktadır. Küresel düzeyde enflasyon oranları, enerji ve petrol fiyatlarındaki düşüş ile birlikte gerilemiştir. Yüksek seviyedeki atıl kapasite ve düşük toplam talep nedeniyle küresel düzeyde enflasyon oranlarının bir süre daha baskı unsuru olmayacağı düşünülmektedir.

Pek çok gelişmiş ülkenin büyüme hızı üçüncü çeyrekte artmıştır. GSYH yılın üçüncü çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre OECD genelinde yüzde 0,5 oranında, G-20 toplamında yüzde 0,9 oranında artmıştır. ABD, Kanada ve İngiltere’de sırasıyla yüzde 0,9, yüzde 0,8 ve yüzde 0,7 oranlarında büyüme kaydedilmiştir. Almanya ve Japonya’da büyüme ivme kaybetmekle birlikte her iki ülke GSYH’sı yüzde 0,3 oranında artmıştır. Gelişmiş ülkelere yalnızca Fransa’da daralma kaydedilmiş, GSYH bir önceki çeyreğe göre yüzde 0,1 oranında daralmıştır.

Son çeyreğe ait PMI, küresel ticaret gibi öncü göstergeler toparlanmanın son çeyrekte de devam edeceğine işaret etmektedir. Ekim ayında 52,1 seviyesindeki küresel bileşik PMI endeksi, Kasım ayında 54,3 seviyesine yükselerek on dört aydır devam eden büyüme trendini bozmamıştır. Küresel ticarete artış kaydedilmekle birlikte küresel ticaretteki artış oranları finansal krizin öncesindeki dönemlerin gerisindedir. Küresel ticaret Eylül ayında bir önceki aya göre yüzde 0,8 oranında, yılın üçüncü çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre yüzde 1,1 oranında artmıştır.

2013 yılı genelinde zayıflayan küresel konjonktürün ve yapısal sorunların etkisiyle gelişmekte olan ülkelerin büyüme performansı yavaşlamıştır. Özellikle düşük fiyatlar nedeniyle emtia ihraç eden ülkeler ve finansal dalgalanma sürecinde sermaye çıkışı yaşanan ülkelerde ekonomik aktivite olumsuz etkilenmiştir. G-20 ülkeleri arasında en yüksek GSYH artış oranı yüzde 2,2 ile Çin’de kaydedilmiştir. Yılın ikinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre yüzde 1,8 oranında büyüyen Brezilya, yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 0,5 oranında daralmıştır. Düşük enflasyon beklentileri, artan küresel ticaret ve iyileşen finansal koşulların gelişmekte olan ülkeleri olumlu etkilemesi beklenmektedir.

ABD’de 2015 yılına kadar yapılacak harcamalar konusunda hükümet anlaşmaya varmıştır. Anlaşma, büyük bölümünün planlandığı gibi 2014 ve 2015 yıllarında devreye girmesi öngörülen otomatik bütçe kesintilerinin 63 milyar dolarlık kısmının ertelenmesini ve bütçe açığının 23 milyar dolar azaltılmasını içermektedir. Söz konusu ertelemeyle birlikte, otomatik harcama kesintilerinin tüketim harcamaları üzerindeki olumsuz etkisinin bir miktar hafifleyeceği tahmin edilmektedir.

ABD’de büyümenin ılımlı bir şekilde devam ettiği gözlenmektedir. Yüzde 3,6 oranıyla beklentilerin üzerinde gerçekleşen son çeyrek büyüme rakamı, toparlanmanın hız kazandığına işaret etmektedir. 2014 ve 2015 yıllarında büyümenin daha da hızlanması beklenmektedir. Her ne kadar mali kısıntılar, düşük tüketim ve düşük işalemi güveni güçlü ters rüzgarlara neden olsa da, bu ters rüzgarların 2014 yılı itibarıyla azalması beklenmektedir. Aşamalı bir şekilde devam eden istihdam piyasası toparlanması, borçların azaltılması ve varlık fiyatlarından elde edilen kazanımların tüketimi ve gayrimenkul yatırımlarını artırması, kredi koşullarındaki ve nakit akımlarındaki iyileşmenin de iş sektörü yatırımlarını artırması beklenmektedir.

Düşük işsizlik ve enflasyon oranlarının yanı sıra, mali alanda olası bir kriz engellenerek bütçe konusunda uzlaşmanın sağlanması, 17-18 Aralık tarihlerinde yapılacak FED toplantısında parasal genişlemenin azaltılması yönündeki tahminleri güçlendirmiştir. Kasım ayında sırasıyla yüzde 7 ve yüzde 1 olarak gerçekleşen işsizlik ve enflasyon oranları FED’in parasal genişlemeyi azaltma yönündeki hedeflere bir miktar daha yaklaşıldığını göstermektedir.

Avro Bölgesi merkez ülkelerindeki zayıf ekonomik performans devam etmektedir. Avro Bölgesi, 2013 yılının ikinci çeyreğinde yüzde 0,3 oranında büyümüş, son altı çeyrektir devam eden daralma sona ermiştir. Yılın üçüncü çeyreğinde ise pozitif büyüme devam etmiş fakat beklentilerin altında yüzde 0,1 oranında gerçekleşmiştir. Büyümenin beklentilerin altında gerçekleşmesinin nedeni merkez ekonomilerdeki zayıf ekonomik performanstır.

Çin’de yılın ikinci yarısıyla beraber hükümetin uyguladığı mini teşvik paketleri ve devam eden kredi genişlemesinin etkisiyle temel göstergelerdeki toparlanma neticesinde büyüme ivme kazanmaya başlamıştır. Kasım ayında açıklanan reel ekonomik göstergeler, ekonomideki toparlanmanın ivmelendiğini göstermektedir. İmalat sanayi satın alma yöneticileri endeksi (PMI) verisi Ekim ayında son 18 ayın en yüksek değerine ulaştıktan sonra Kasım ayında da aynı seviyesini korurken ihracatın beklentilerin üzerinde gerçekleşmesiyle dış ticaret fazlası son yılların en yüksek seviyesine yükselmiştir.

Çin’in küresel krizden sonraki yeni dönemde ihracattaki eğilimleri de yavaş yavaş değişmeye başlamıştır. Kasım ayında ihracatın beklentilerin üzerinde artmasına karşın toplam ihracat içinde hali hazırda en büyük iki ticaret ortağı olan ABD ve Avrupa’nın payında azalma yaşanması önemli bir gelişme olarak görülmektedir.

Kasım ayı itibarıyla Brent-WTI spreadi varil başına yaklaşık 20 dolara yükselmiş, bunun başlıca sebepleri rafinerilerin bakım onarımının tamamlanmasıyla Brent petrol talebinin artması ve Oklahama’daki stokların artmasıyla WTI fiyatlarının düşmesi olmuştur. Brent petrolün fiyatı varil başına 111,7 dolardan işlem görürken WTI fiyatı varil başına 93 dolar olarak gerçekleşmiştir.

1.1.1. Ekonomik Büyüme

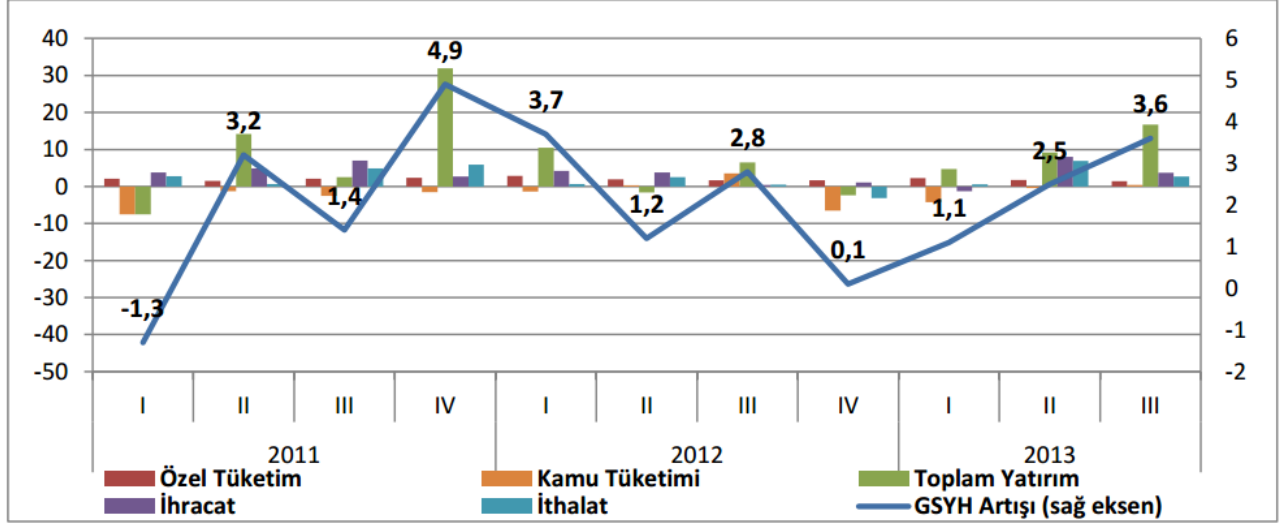
2012 yılında %3,2 büyüyen dünya ekonomisi, 2013 yılında %3 büyüyerek büyüme hızını yavaşlatmıştır. 2012 yılında %5’lik bir büyüme kaydeden gelişmekte olan ekonomiler, 2013 yılında ise %4,7’lük bir büyüme kaydetmiştir.

ABD

ABD ekonomisi 2013 yılı üçüncü çeyreğinde yüzde 3,6 oranında büyüme kaydederek, 2012 yılı dördüncü çeyrekte bu yana yakalanan yukarı yönlü ivmeyi sürdürmüştür. Bu gelişmede, ikinci çeyrekte yüzde 9,7 oranında artan yatırımların üçüncü çeyrekte yüzde 16,7 oranında artmasının olumlu yönde etkisi olmuştur.

5 Yılın üçüncü çeyreğinde tüketim harcamaları ve net ihracat düşerken firmaların stoklarında yaşanan güçlü artış, büyüme rakamlarını olumlu etkilemiştir. Bir önceki çeyrekte 0,8 puan büyümeye katkı sağlayan yatırımların üçüncü çeyrekte katkısı 1,7 puan olmuştur. Bunun yanı sıra sabit yatırımlarda da bir önceki çeyreğe göre artış kaydedilmiştir. Tüketim harcamalarında artışın yaşanmadığı mevcut konjonktürde firmaların sermaye yatırımı yapmadan ve yeni istihdama yönelmeden stok artırması, iş dünyasında ekonomiye yönelik güven algısında iyileşme kaydedildiği yönünde değerlendirilmektedir. Nitekim üreticiler gelecek dönemde ekonominin toparlanacağı ve buna bağlı olarak tüketim harcamalarında artış yaşanacağı beklentisi taşımaktadır.

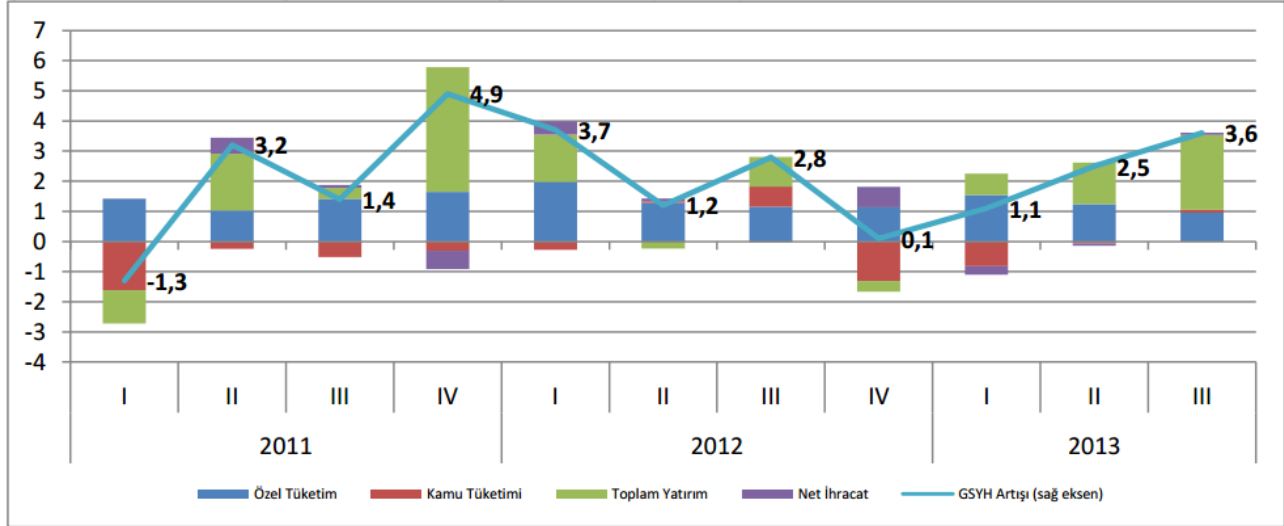
Şekil 1: Harcamalar Yoluyla GSYH Artışı (Bir Önceki Döneme Göre Yıllık, Yüzde Değişim)

Kaynak: Bureau of Economic Analysis

2013 yılı üçüncü çeyrek büyüme tahminlerine göre, harcama bileşenlerinin büyümeye katkılarının özel tüketim için 0,96 puan, toplam yatırımlar için 2,49 puan, kamu tüketimi için 0,09 puan ve net ihracat için 0,07 puan olduğu tahmin edilmiştir.

Şekil 2: Harcama Bileşenlerinin GSYH'ya Katkıları (Yüzde)

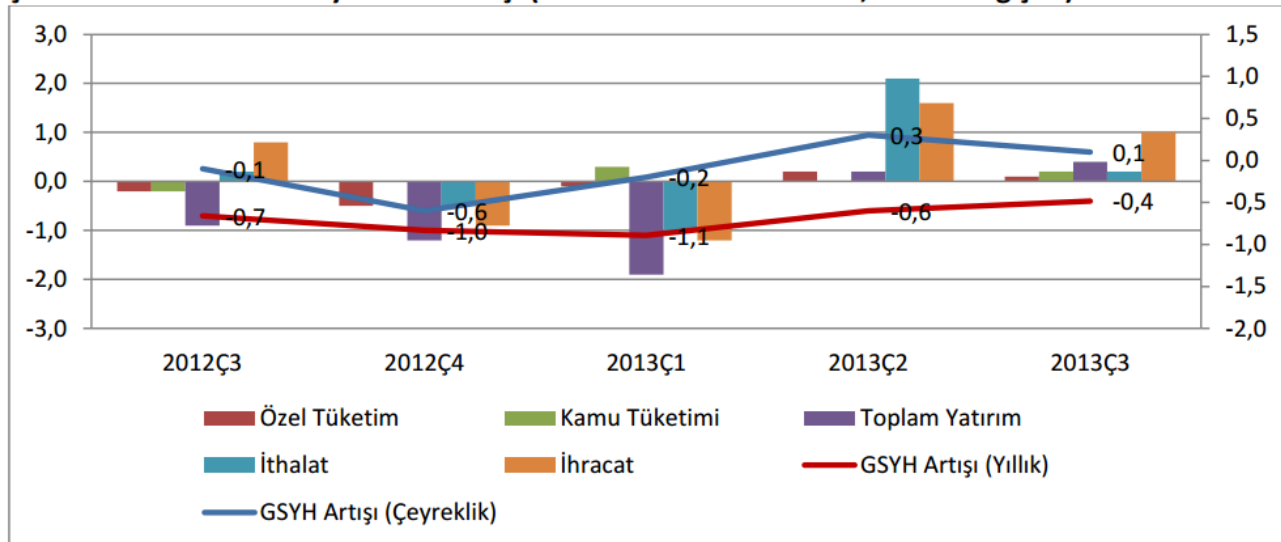
Kaynak: Bureau of Economic Analysis

AB

2013 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre yüzde 0,3 oranında büyüyen Avro Bölgesi, 2013 yılının üçüncü çeyreğinde yüzde 0,1 oranında büyümüştür. Avro Bölgesi 2013 yılının ikinci çeyreğinde altı çeyrek boyunca kesintisiz olarak devam eden teknik resesyondan çıkmış, beklentilerin altında olsa da pozitif büyüme yılın üçüncü çeyreğinde de devam etmiştir. 14 Yılın üçüncü çeyreğinde gerçekleşen yüzde 0,1 oranındaki büyümenin beklentilerin altında kalmasının nedeni merkez ülkelerdeki zayıf ekonomik performanstır. 2012 yılının yaz aylarından bu yana alınan önlemler sayesinde sağlanan finansal piyasalardaki iyileşmeler reel ekonomiye yansımaya başlamış, piyasalardaki kırılmalıklar azalmış, tüketici ve yatırımcı güveni artmış fakat reel ekonomideki canlılık istenilen seviyeye henüz ulaşmamıştır. Para ve kredi piyasalarındaki zayıf görünüm devam etmektedir. Bölge ekonomileri arasındaki performans farklılıkları da devam etmekte, özellikle yüksek kamu borcu sorunu yaşayan ekonomilerin kamu ve özel sektör bilançolarını düzeltme gerekliliği süregelirken bazı çevre ülkeler görece güçlü ekonomik performans gerçekleştirmişlerdir.

ECB, 5 Aralık 2013 tarihinde gerçekleştirilen Para Politikası Kurulu toplantısından sonra yayınladığı toplantı notunda, Eylül ayı tahminlerini 2013 yılı için değiştirmezken, 2014 yılı için 0,1 puan yukarı yönlü revize etmiştir. Avro Bölgesinin 2013 yılında yüzde 0,4 oranında daralacağını tahmin eden ECB, 2014 yılında ise yüzde 1,1 oranında büyüyeceğini tahmin etmiştir.

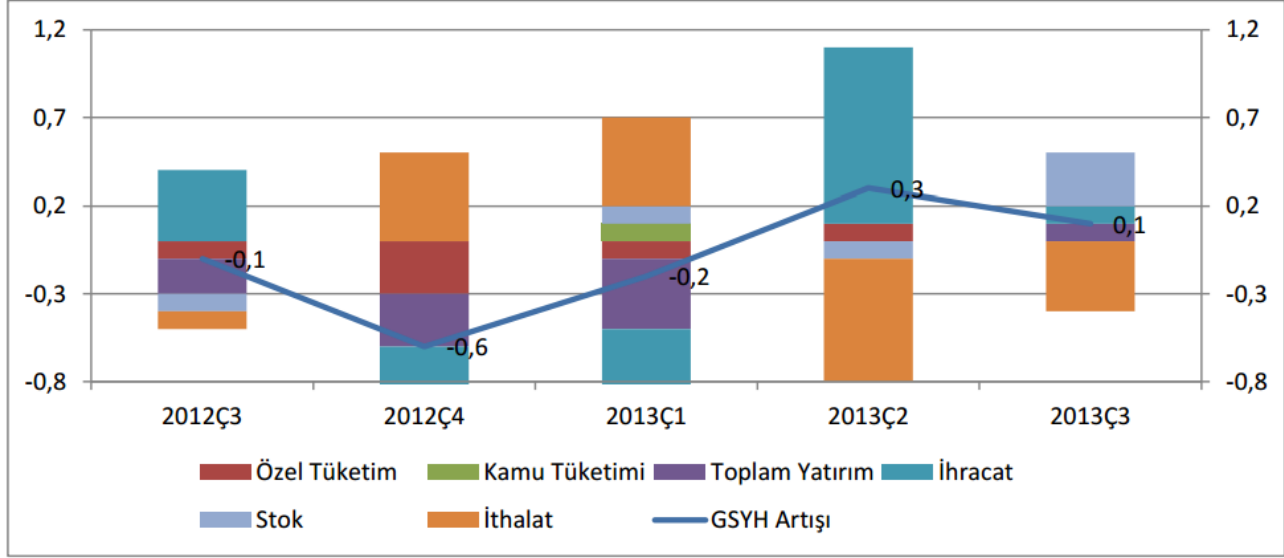
Şekil 3: Harcamalar Yoluyla GSYH Artışı (Bir Önceki Döneme Göre, Yüzde Değişim)

Kaynak: Eurostat

Avrupa'nın merkez ekonomilerinden Almanya ve İngiltere üçüncü çeyrekte bir önceki çeyreğe göre sırasıyla yüzde 0,3 ve yüzde 0,8 oranında büyümüştür. Litvanya, Slovakya ve Portekiz üçüncü çeyrekte bir önceki çeyreğe göre yüzde 0,2 oranında büyürken, Romanya yüzde 1,6 oranında büyümüştür. Aynı dönemde İtalya ve Fransa yüzde 0,1 oranında daralmıştır.

Şekil 4: Harcama Bileşenlerinin GSYH'ye Katkıları (Yüzde)

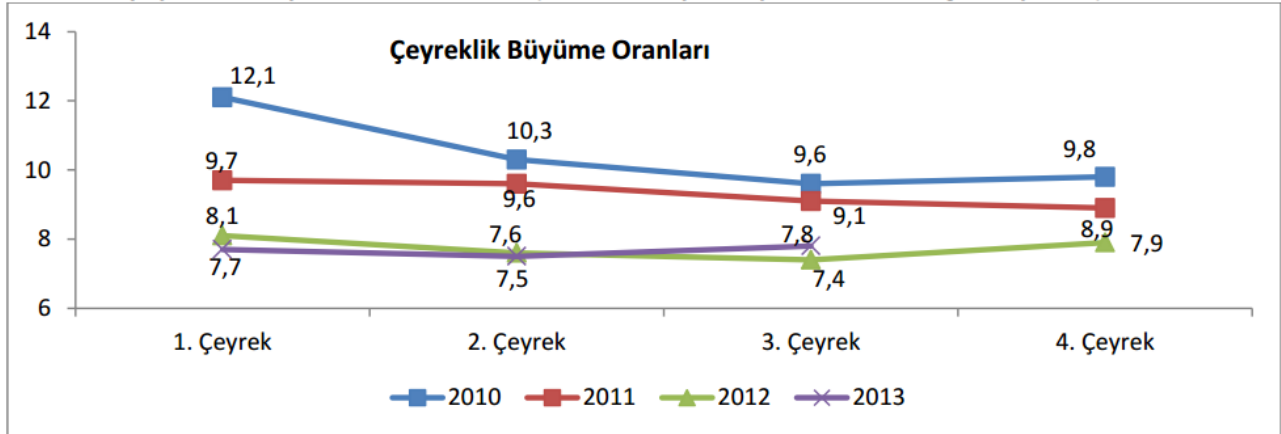

Kaynak: Eurostat

Çin

Çin’de yılın üçünü çeyreğinde yüzde 7,8 olarak gerçekleşen büyüme ve sonraki aylarda açıklanan güncel reel ekonomik göstergelerde iyileşme devam etmektedir. Yılın ikinci yarısından itibaren hükümetin uygulamaya geçirdiği mini teşvik paketi ve dış piyasada yaşanan toparlanma neticesinde son çeyrekte yüzde 7,5 olan büyüme hedefinin gerçekleşeceği yönünde beklentiler artmıştır.

Şekil 5: Çeyreklik Büyüme Performansı (bir önceki yılın aynı dönemine göre, yüzde)

Kaynak: National Bureau of Statistics of China

2013 yılının ikinci yarısından itibaren ekonomide yaşanan iyileşme sanayi üretim endeksine de yansımıştır. İç talebin canlanmaya başlaması ve gelişmiş ekonomilerde talepte yaşanan toparlanma sonucunda artan yeni siparişlerin etkisiyle sanayi üretim endeksi Kasım ayında 110 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Kasım ayında PMI verisi 51,4 ile Ekim ayına göre aynı seviyede gerçekleşmiştir. Bu rakamın Ekim ayında son 18 ayın en yüksek seviyesine çıktıktan sonra Kasım ayında da aynı seviyesini koruması, imalat sanayindeki istikrarın sağlanması ve yılın son çeyrek büyüme verisinin açıklanmasından önce yüzde 7,5 büyüme hedefinin gerçekleşeceği konusunda olumlu sinyal vermiştir.

OECD Bileşik öncü göstergeleri, Çin'deki ivmelenen büyüme trendinin güçlendiğini göstermektedir. Bileşik öncü göstergeler Ekim ayında 99,4 seviyesinde gerçekleşerek yılın son çeyreği için olumlu sinyaller vermiştir. Çin ekonomisinin son yıllara kadar başarıyla uyguladığı yatırım ve ihracata dayalı büyüme modelinden, sürdürülebilir büyümeye ve içsel büyüme dinamiklerini ön plana alan ekonomik yapıya dönüşebilmesi için öncelikle çözülmesi gereken bazı yapısal sorunları ve reform alanları bulunmaktadır.

1.1.2. İSTİHDAM

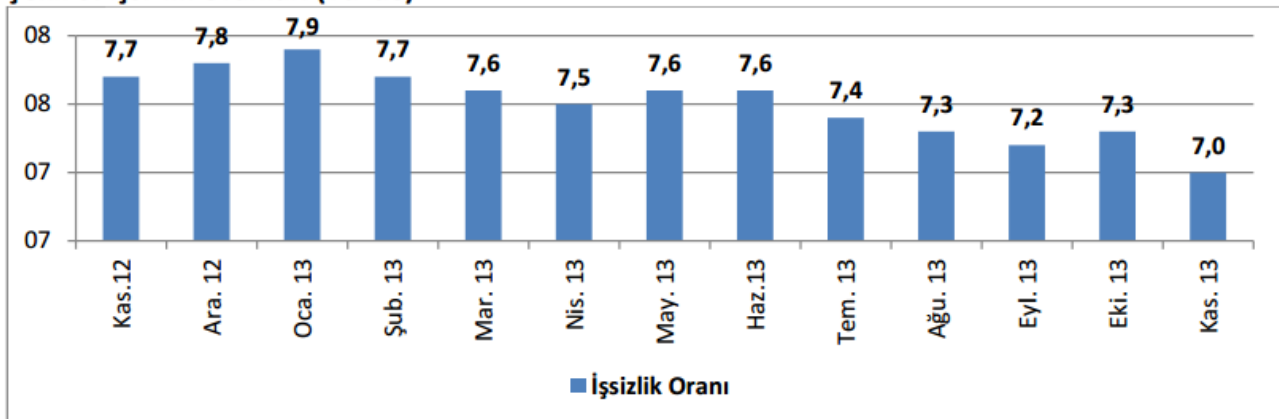
ABD

FED'in önümüzdeki dönemlerde uygulayacağı politikalar açısından önemli bir gösterge niteliğinde olan istihdam piyasasında toparlanma sinyalleri devam etmektedir.

Kasım ayında işsizlik oranı bir önceki aya göre 0,3 puan azalarak yüzde 7 oranına düşmüş ve 203 bin kişilik tarım dışı istihdam yaratılmıştır. Geçici olarak işsiz olanların sayısı ise 377 bin kişi azalmıştır. Bunun nedeni, 16 gün süren kapanmanın ardından, hükümetin faaliyetlerine yeniden başlaması ve dolayısıyla işten çıkarılanların yeniden istihdam edilmesidir.

Ekonomik nedenlerle yarı zamanlı çalışmak zorunda olan kişi sayısı Kasım ayında azalarak 7,7 milyon kişiye gerilemiştir. Uzun dönem işsizlerin (27 hafta ve üzeri işsiz olanlar) toplam işsizler içindeki payı Kasım ayında 37,3 olarak gerçekleşmiş, önceki aylara göre gerilemiştir. Böylece, Kasım ayında uzun dönem işsizlerin sayısı yaklaşık 4,1 milyon kişi olarak gerçekleşmiştir.

Şekil 6: İşsizlik Oranları (Yüzde)

Kaynak: US Bureau of Labour Statistics

12 Aralık 2013 tarihiyle biten haftanın dışında istihdam piyasasındaki olumlu göstergelerin paralelinde, işsizlik sigortası başvurularında azalmalar gözlenmektedir. 12 Aralık 2013 tarihiyle biten haftada ise başvurular beklentilerin üzerine çıkarak, 368 bin kişiye ulaşmıştır.

ABD’de emek verimliliğinde 2012 yılı son çeyreğinden bu yana artış gözlenmektedir. 2013 yılı üçüncü çeyrekte verimlilik endeksi 106,2 değerinde olurken, maliyet endeksi 2013 yılı üçüncü çeyreğinde 102,9 seviyesindeki değerini korumaktadır. İstihdam piyasasındaki olumlu gelişmeler, şirketlerin maliyetlerini düşürerek verimliliklerini artırma yönündeki gayretlerinin piyasa üzerindeki olumsuz etkisini azaltmaktadır.

AB

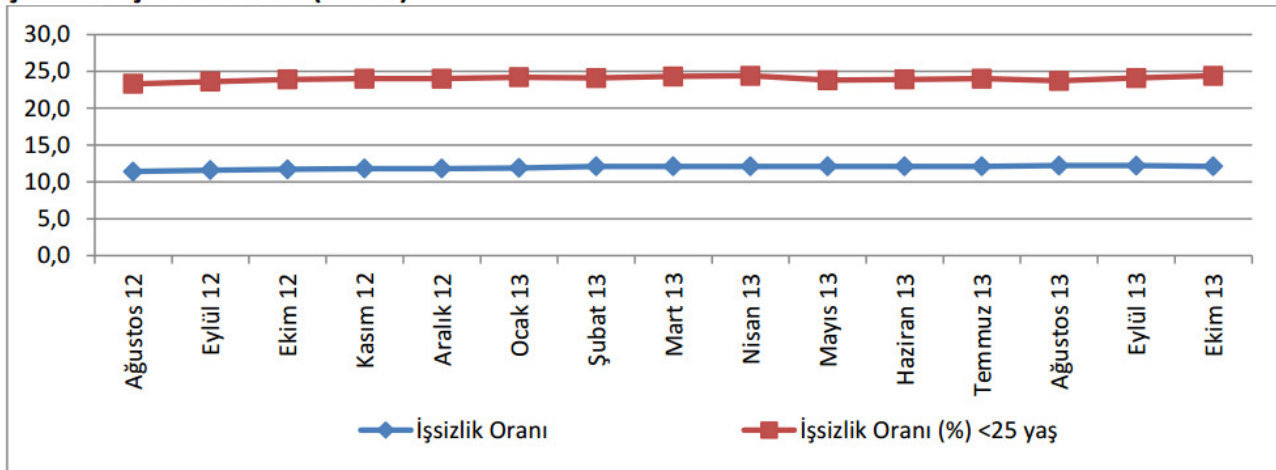
Avro Bölgesinde son iki yıldır artan işsizlik oranı Ekim ayında bir önceki aya göre 0,1 puan azalarak yüzde 12,1 seviyesine gerilemiş, AB’de ise yüzde 10,9 seviyesinde sabit kalmıştır. Avro Bölgesi ekonomilerinde 2013 yılının üçüncü çeyreğinde devam eden tedrici toparlanmanın işgücü piyasalarına ılımlı bir yansıması olmuştur. Eylül ayında yüzde 12,2 oranında gerçekleşen Avro Bölgesi işsizlik oranı Ekim ayında da yüzde 12,1 seviyesinde gerçekleşmiştir. 2012 yılının Ekim ayı ile kıyaslandığında işsizlik oranı 0,4 puan artmıştır.

Avro Bölgesindeki işsiz sayısı Ekim ayında bir önceki aya göre 61 bin kişi azalarak 19 milyon 298 bin seviyesine gerilemiştir.

İşsizlik oranlarının en yüksek gerçekleştiği ülkeler yüzde 27,3 ile Yunanistan ve yüzde 26,7 ile İspanya olmuştur. Avusturya ve Almanya’da sırasıyla yüzde 4,8 ve yüzde 5,2’lik işsizlik oranları ise Avro Bölgesinin en düşük işsizlik oranlarıdır.

Avro Bölgesinde 25 yaş altı işsizlik oranı Ekim ayında yüzde 24,4 seviyesinde gerçekleşmiştir. 25 yaş altı işsizlerin sayısı 3,577 milyon kişiye yükselmiştir. Yunanistan’da yüzde 58’e, İspanya’da yüzde 57,4’e, Hırvatistan’da yüzde 52,4’e ulaşan genç işsizlik oranları Bölge için ciddi bir sorun oluşturmaya devam etmektedir.

Şekil 7: İşsizlik Oranı¹ (Yüzde)

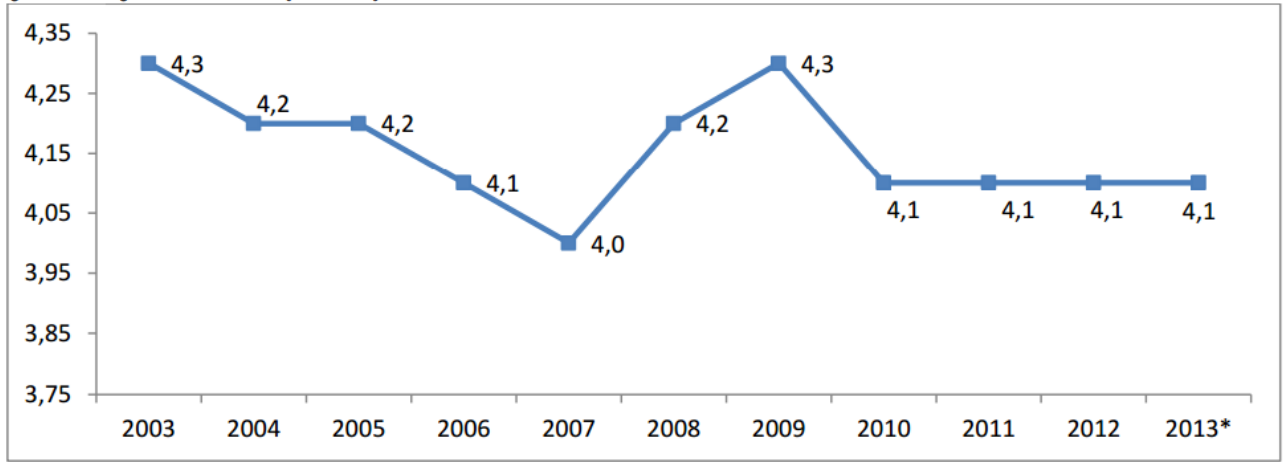
Kaynak: Eurostat

¹Yunanistan verileri Mayıs 2013’e aittir.

Çin

Çin’de işsizlik oranı yüzde 4 civarında istikrar kazanmıştır. Çin’de işgücü piyasası emek mobilitesi önündeki engeller nedeniyle diğer ülkelere göre oldukça sıkı kurallara bağlıdır. Bu durum birim emek ücretlerdeki artışa rağmen istihdam seviyesine etkisini sınırlandırmaktadır. Çin’de azalan çalışma çağındaki nüfusu ve lojistik gibi ağır iş gerektiren hizmet sektöründeki büyüme, 29 önümüzdeki yıllarda emek talebinin artmasına ve dolayısıyla işsizliğin daha da düşmesine neden olabilecektir. Ekonomik büyümenin hizmetlere doğru kaymaya başlamasıyla büyümenin yavaşlayacağı, ancak yeni istihdam oluşumunun güçlü olacağı belirtilmektedir.

Şekil 8: İşsizlik Oranı (Yüzde)

Kaynak: IMF, (*)Tahmin

1.1.3. Kamu Maliyesi

2013 yılında mali dengenin güçlendirilmesi, küresel ekonomilerin ana gündem maddelerinden birisi olmuştur. Mali sürdürülebilirlik riski; gelişmiş ekonomiler üzerindeki etkisini sürdürmekle birlikte, gelişmekte olan ekonomiler için de önem arz eden konulardan bir tanesi olmaya devam etmektedir. Ancak kamu maliyesi performansının, ülkelerde farklılık gösterdiği de bir gerçektir.

ABD

OECD tarafından Kasım ayında yayınlanan Ekonomik Görünüm Raporuna göre, bütçe açıklarının 2014 yılında azalması beklenmektedir. 2013 yılında alışılmadık gelir artışlarının Freddie Mac ve Fannie Mae tarafından GSYH’nin yüzde 0,5 oranında federal bütçeye yapılan bir seferlik temettü ödemesi ve vergi kaynaklı artışların yansımaları sonucu olacağı tahmin edilmektedir. Bu gelişmeler neticesinde 2013 yılında GSYH’nin yüzde 2’sine tekabül eden mali sıkılaşmanın ardından 2014 yılında da GSYH’nin yüzde 1’i kadar sıkılaşma ve 2015 yılında da yine yüzde 1’i kadar daha fazla sıkılaşma tahmin edilmektedir. Genel kamu harcamaları kesintileri ve vergi kesintilerinin süresinin dolması nedeniyle bütçe yapısı güçlenmeye başlamıştır. Mali sürdürülebilirliği garantileyebilmek için orta vadeli bir stratejiye olan ihtiyaç halen devam etmektedir.

ABD İflas Mahkemesi'nin, Detroit'in iflasını onaylamasıyla kent, resmi olarak iflası açıklanan ilk şehir olarak ülke tarihine geçmiştir. 18 milyar dolarlık borcu bulunan Detroit'in iflasıyla ilgili yapılan duruşmada, "Detroit'in iflas için uygun olduğu" kararına varılmış ve 4 aydan fazla bir süredir devam eden belirsizlik sona ermiştir.

ABD'de Ekim ayı başında bütçe mali yılının bitmesine rağmen, yeni bir bütçe için ABD Kongresinden yetki çıkmaması sonrası Amerikan hükümeti kapatılmış ve devletin temel görevlerini yerine getiren çalışanlar dışındakilere zorunlu iş bırakma emri verilmişti. Ancak, 11 Aralık tarihinde ABD Kongresi'nde Demokrat ve Cumhuriyetçiler bütçe konusunda anlaşmışlardır. Böylece üç yıldır süren çekişme ve Ekim ayında federal hükümetinin çalışamaz duruma düşmesine neden olan mali istikrarsızlığı sona erdirecek bir uzlaşmaya varılmıştır. Yeni anlaşmanın Senato ve Temsilciler Meclisi onayından geçmesi halinde federal hükümetin Ocak ayında beklenen yeni bir kepenk kapatma krizinin de önüne geçilmiştir. Anlaşma, önümüzdeki iki yılda otomatik harcama kesintilerinin 63 milyar dolar artırılmasını ve bütçe açığının da 23 milyar dolar indirilmesini içermektedir.

AB

Küresel finansal kriz Avro Bölgesi ülkelerinin kamu mali görünümü ciddi oranda bozmuştur. Avro Bölgesinde 2010 yılında uygulamaya konan konsolidasyon programlarını devam ettirmektedir. Avrupa Komisyonu 2013 yılı Sonbahar tahminlerine göre 2012 yılında yüzde 3,7 olan Avro Bölgesi bütçe açığının GSYH'a oranı 2013 yılında yüzde 3,1'e gerilemiştir. Ancak brüt borç stoku artmaya devam etmektedir. Brüt borç stokunun GSYH'ya oranının 2013 yılında 3 puan artarak yüzde 95,7 seviyesine ve 2014 yılında yüzde 96'ya ulaşacağı öngörülmektedir.

Avrupa Komisyonu tahminlerine göre 2013 yılında kamu borcunun GSYH'a oranının, Yunanistan'da yüzde 176,2'ye, İtalya'da yüzde 133'e ve İrlanda'da yüzde 124,4'e ulaşması beklenmektedir.

2013 yılı Mayıs ayı sonunda FED'in açıklamaları sonrasında yaklaşık 60 baz puan artan uzun dönem tahvil faizleri, FED'in genişletici politikalardan çıkışını ertelediğine yönelik açıklamasının ardından 20 baz puan gerileyerek yüzde 3 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bazı sorunlu ülkelerdeki belirsizliklerin giderilmesi, finansal piyasalardaki oynaklığın azalması ve Avro Bölgesinde iki çeyrekte kaydedilen büyüme ile birlikte ülkelerin on yıllık devlet tahvilleri getirileri ile Alman tahvillerine göre getirisi arasındaki makas azalmıştır.

ECB'nin kurguladığı Doğrudan Parasal İşlemler programına benzer önlemler, FED açıklamaları, Avro Bölgesinde iki çeyrektir kaydedilen büyüme ve uygulanan başarılı konsolidasyon planları neticesinde bölgede finansal görünüm iyileşmiştir. Bölgedeki kırılgan ülkelerden kamu finansman maliyeti ve risk primleri ciddi şekilde artmış olan sorunlu ülkelerin 10 yıllık devlet tahvillerinin getirileri ve kredi temerrüt takas oranları (CDS) azalmıştır. Ülkelerin tahvilleri arasındaki getiri farklılıkları devam etmektedir. Avro Bölgesi ülkelerinin tahvillerinin Alman tahviline göre getiri farkı Ekim ayında da gerilemeye devam etmiştir.

Çin

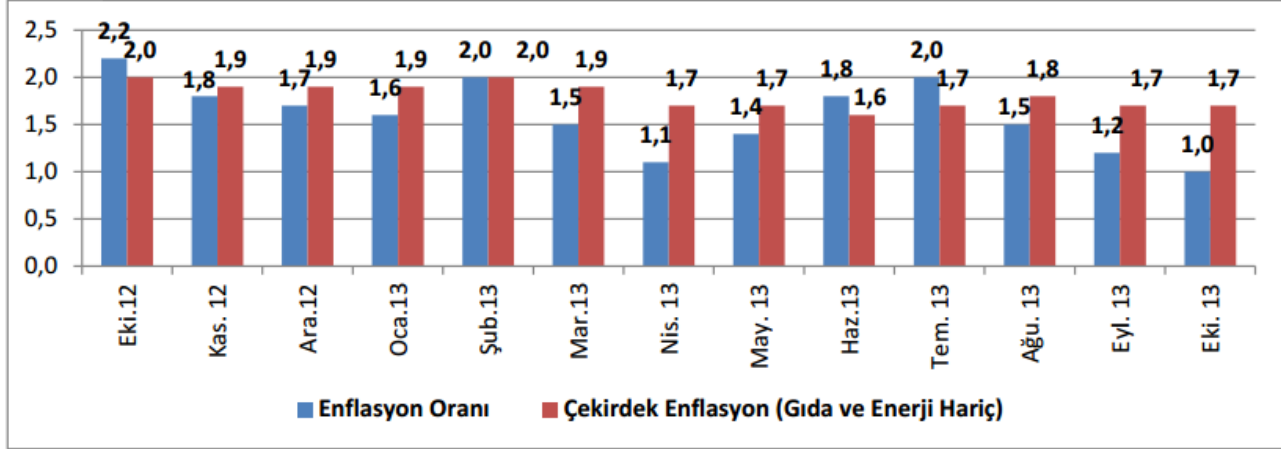
2008 krizinden sonra Çin hükümetinin yatırımları ve tüketimi canlandırmak amacıyla uyguladığı teşvik paketinin sonucunda ucuz kredi yaygınlaşmış, varlık balonu oluşmuş, etkin olmayan KİT yatırımları artmış ve bu durum yerel bankaların disiplinden uzak davranışlarına yol açmıştır. Yerel hükümetler şehirleşmeyi hızlandırmak amacıyla büyük projeleri hayata geçirmişlerdir. Yerel hükümetlerin direkt olarak borçlanmaları sınırlandırılmışken, finansal piyasalardan dolaylı şekilde borçlanmaları ve büyük altyapı projelerini finanse etmeye çalışmaları kamunun borç yükünü arttırmıştır. 2014 yılında yerel hükümetlerin mevcut borçlarının vadesinin gelmesi ve bunun temettüye düşme olasılığı finansal sistem üzerinde baskıları artırmaktadır. Yerel hükümet finansman araçlarındaki bu sorun ekonomi üzerinde risk olarak görülmektedir. Çin'de mevcut kamu borçlarının dörtte üçü yerel hükümete aittir.

1.1.4. Enflasyon

ABD

Temmuz ayından bu yana enflasyon oranında azalma gözlenmektedir. Temmuz ayında yüzde 2 olan enflasyon oranı, Ekim ayında yüzde 1'e gerilemiştir. Gıda ve enerji fiyatları hariç çekirdek enflasyon son iki aydır yüzde 1,7 seviyelerinde stabilize bir görünüm sergilemekte ve toplam enflasyonun üzerinde seyretmektedir. Ekim ayında enerji piyasasına ait fiyatlar, karmaşık bir görünüm sergilemiştir. Petrol fiyatları yüzde 2,9 düşmüş, elektrik enerjisi fiyatları yükselmiş ve fuel oil ve doğal gaz fiyatları gerilemiştir. Gıda endeksi Ekim ayında 0,1 puan yükselmiştir. Talebin henüz yeterince canlanmamış olması nedeniyle 12 aylık ortalama enflasyon oranı Ekim ayında yüzde 1 oranıyla son bir yılın en düşük seviyesine gerilemiştir. Talebin canlanmasıyla birlikte, 2014 veya 2015 yıllarında enflasyonun yeniden yüzde 2 düzeyine yükselebileceği ihtimali de bulunmaktadır.

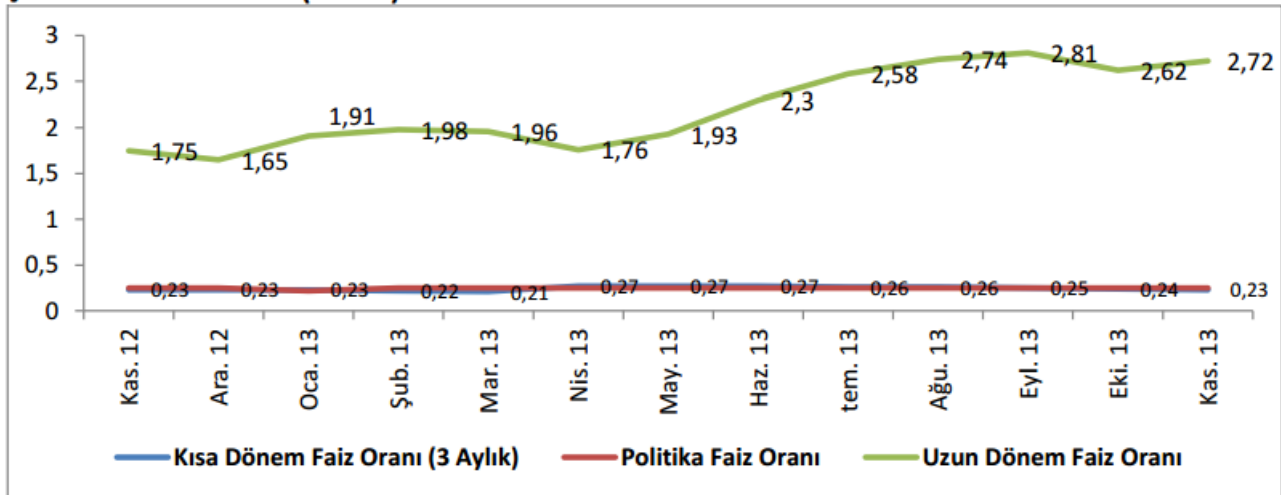
Şekil 9: Enflasyon Oranı (Bir Önceki Yılın Aynı Ayına Göre, Yüzde)

Kaynak: Bureau of Labour Statistics

Ekonominin desteklenmesine yönelik uygulanan düşük faiz oranı politikasıyla paralel olarak kısa dönem faiz oranı, politika faiz oranına neredeyse paralel bir seyir izlemektedir. Kasım ayında kısa dönem faiz oranı yüzde 0,23 ve uzun dönem faiz oranı yüzde 2,72 olarak gerçekleşmiştir.

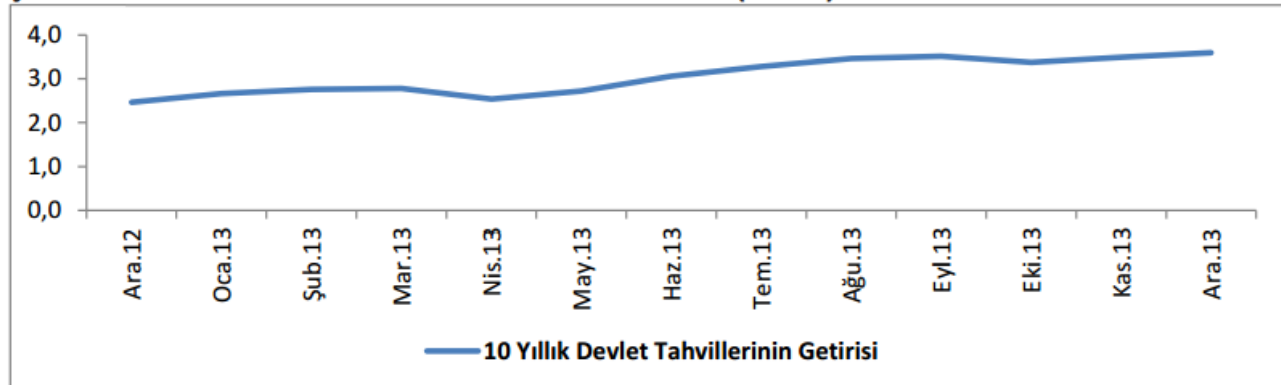
Şekil 10: Faiz Oranları (Yüzde)

Kaynak: OECD- Monthly Economic Indicators

FED'in önümüzdeki günlerde tahvil alımının azalmasıyla ilgili karar alıp almayacağı yönündeki belirsizlik faizlere yükseltici baskı uygulamaktadır. Aralık ayında 10 yıllık devlet tahvilinin getirisi, yüzde 3,59 oranında gerçekleşmiştir.

Şekil 11: ABD 10 Yıllık Devlet Tahvillerinin Getiri Oranı (Yüzde)

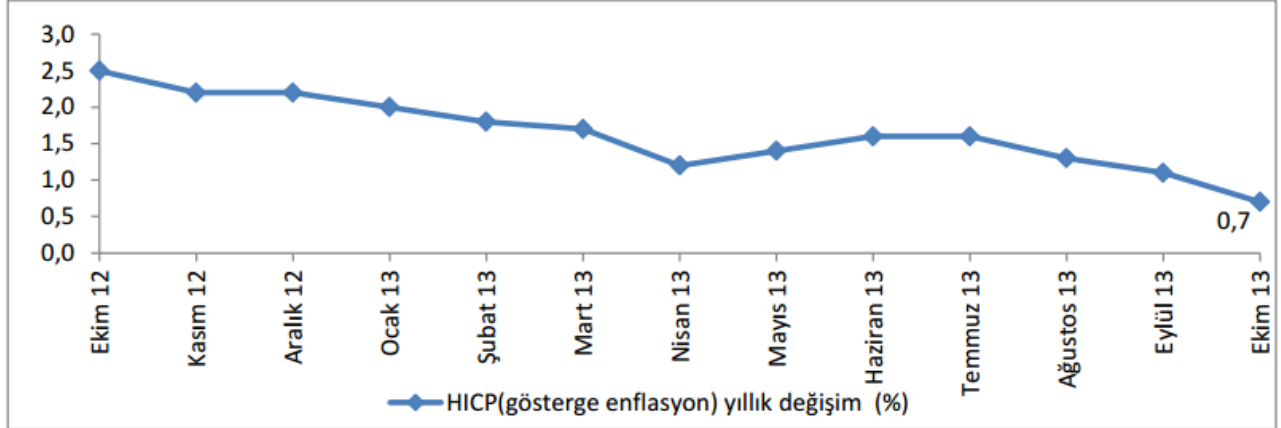

Kaynak: Datastream

AB

Ekim ayında yüzde 0,7 seviyesinde gerçekleşen gösterge enflasyonun, Kasım ayında yüzde 0,9 seviyesine gerçekleşmesi beklenmektedir. Bu yükselişin enerji ve hizmet fiyatlarındaki artışın oluşturacağı baz etkisinden kaynaklanacağı belirtilmiştir. En yüksek fiyat artışı gıda, alkol ve tütün ürünlerinden kaynaklanırken, enerji fiyatlarında gerileme gerçekleşmiştir. ECB'nin yayınladığı en güncel makroekonomik tahminlere göre enflasyonun, 2013 yılının son döneminde de enerji fiyatları ve döviz kuru beklentileri dikkate alındığında ılımlı seyrini devam ettirmesi beklenmektedir. ECB, önümüzdeki dönemde görece zayıf yurtiçi talep ve tedrici toparlanma ile birlikte düşünüldüğünde enflasyonun yüzde 2 seviyesinin altında 2013 yılı sonunda yüzde 1,4, 2014 yılında ise yüzde 1,1 seviyesinde gerçekleşeceğini tahmin etmektedir. Kasım ayında enflasyon oranının en düşük kaydedildiği ülkeler; yüzde -0,5 ile Estonya ve yüzde -0,4 ile Romanya olurken, enflasyon oranının en yüksek kaydedildiği ülkeler, yüzde 2,5 ile Yunanistan, yüzde 1,8 ile İtalya olmuştur. Gösterge enflasyonun bileşenlerine bakıldığında gıda, tütün ve alkol fiyatlarının yüzde 0,4 oranında azaldığı, enerji fiyatlarının yüzde 0,5 oranında, enerji dışı sanayi ürün fiyatlarının ise yüzde 3,4 oranında arttığı görülmektedir. Eylül ayında Avro Bölgesi üretici fiyatları endeksi yıllık bazda yüzde 0,2 oranında artmıştır. Eylül ayında üretici enflasyonu yıllık olarak enerji sektöründe yüzde 0,6 oranında artarken, ara malı fiyatları yüzde 0,2 oranında azalmıştır.

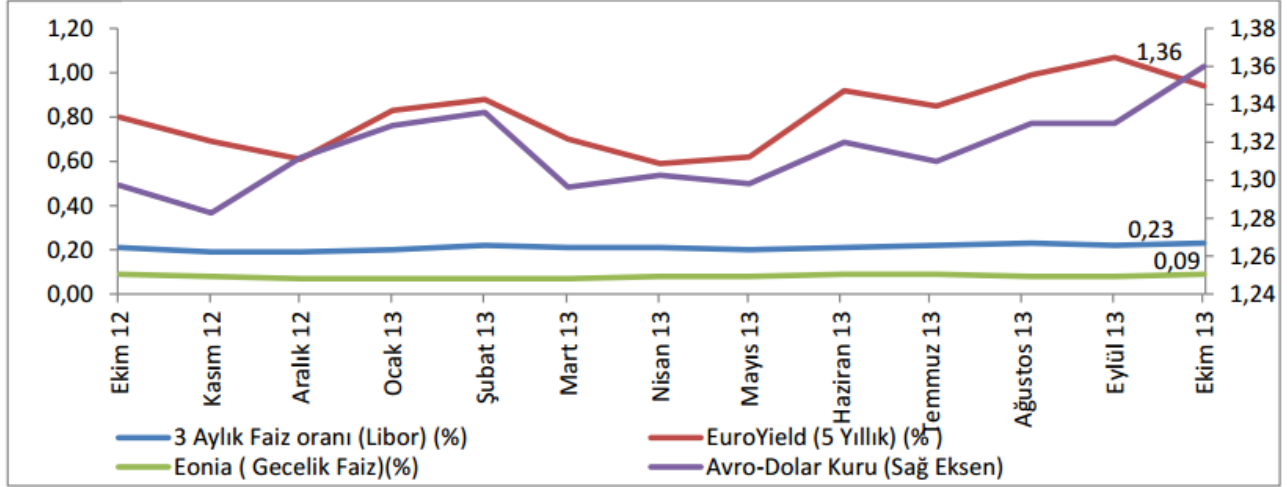
Şekil 12: Enflasyon Oranları (Yüzde)

Kaynak: Eurostat

ECB 5 Aralık 2013 tarihinde yaptığı para politikası kurulu toplantısında yüzde 0,25 seviyesindeki politika faiz oranını sabit tutma kararı almıştır. Enflasyon baskısının olmamasının ve önümüzdeki dönemde de bu seyrini devam ettirmesi beklentisinin destekleyici para politikası uygulanmasına olanak verdiği, bu doğrultuda FED'in aksine ECB'nin parasal genişleme politikalarına devam edebileceği belirtilmiştir. Fiyat gelişmeleri üzerinde yukarı yönlü risk unsurlarının, yüksek ürün fiyatları ile yönetilen fiyatların ve dolaylı vergilerin beklenilenden daha fazla artması olduğu, aşağı yönlü risk unsurunun ise beklenilenden daha zayıf ekonomik aktivite olduğu belirtilmiştir.

Şekil 13: Faiz Oranları ve Avro-Dolar Kuru

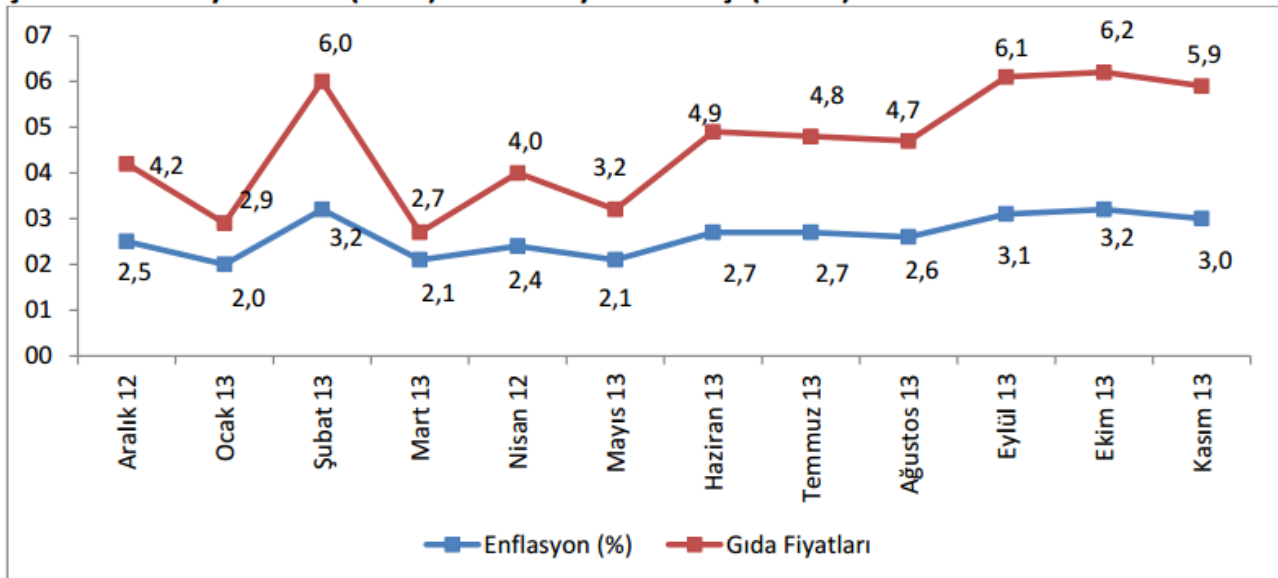
Kaynak: Eurostat

3 aylık EURIBOR faizi, EONIA ve 5 yıllık avro tahvillerinin getiri oranları sırasıyla yüzde 0,23, yüzde 0,09 ve yüzde 0,94 olarak gerçekleşmiştir. EUR/USD paritesi Ekim ayında 1,36 seviyesinde gerçekleşmiştir. Finansal piyasalardaki kırılganlıkların azalmasıyla birlikte, ECB'nin Uzun Vadeli Refinansman Operasyonu çerçevesinde sağladığı 800 milyar avroluk likidite fazlası 221,5 milyar dolar seviyesine gerilemiştir. Önümüzdeki dönemde finansal piyasalardaki kırılganlıkların daha da azalacağı ve bankaların geri ödeme yapmaya devam edeceği varsayımıyla likidite fazlasının azalması beklenmektedir. ECB'nin Ekim 2013 bankaların borç verme anketine bakıldığında ise hanehalkı kredi talebinin zirve yaptığı, yılın üçüncü çeyreğinde bankaların fonlara daha kolay ulaşabildiği fakat finansal olmayan sektörlerin kredi talebinin azaldığı görülmektedir.

Çin

Tüketici fiyat endeksi Kasım ayında bir önceki aya göre bir miktar gerileyerek yüzde 3,2'den yüzde 3 seviyesine inmiştir. Çin'de kişisel tasarruf oranlarının hala yüksek seyretmesi hükümetin tüketimi teşvik etme adına uyguladığı adımların enflasyona yansımaları sınırlandırmaktadır.

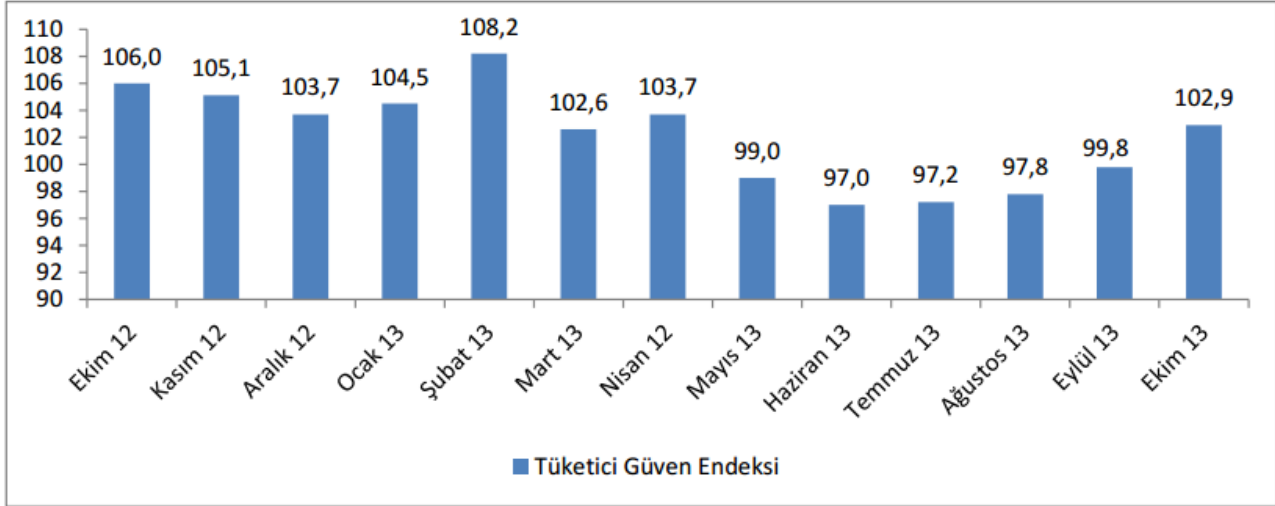
Şekil 14: Enflasyon Oranı (TÜFE) ve Gıda Fiyatları Artışı (Yüzde)

Kaynak: National Bureau of Statistics of China

Yılın ilk yarısıyla beraber temel ekonomik göstergelerde toparlanma görülmesi ve bunun 2014 yılında da devam edeceği sinyalleri vermesi tüketici güveninde beklentileri iyileştirmiştir. Tüketici güven endeksi Ekim ayında bir önceki aya göre ivmelenerek 102,9 seviyesine yükselmiştir.

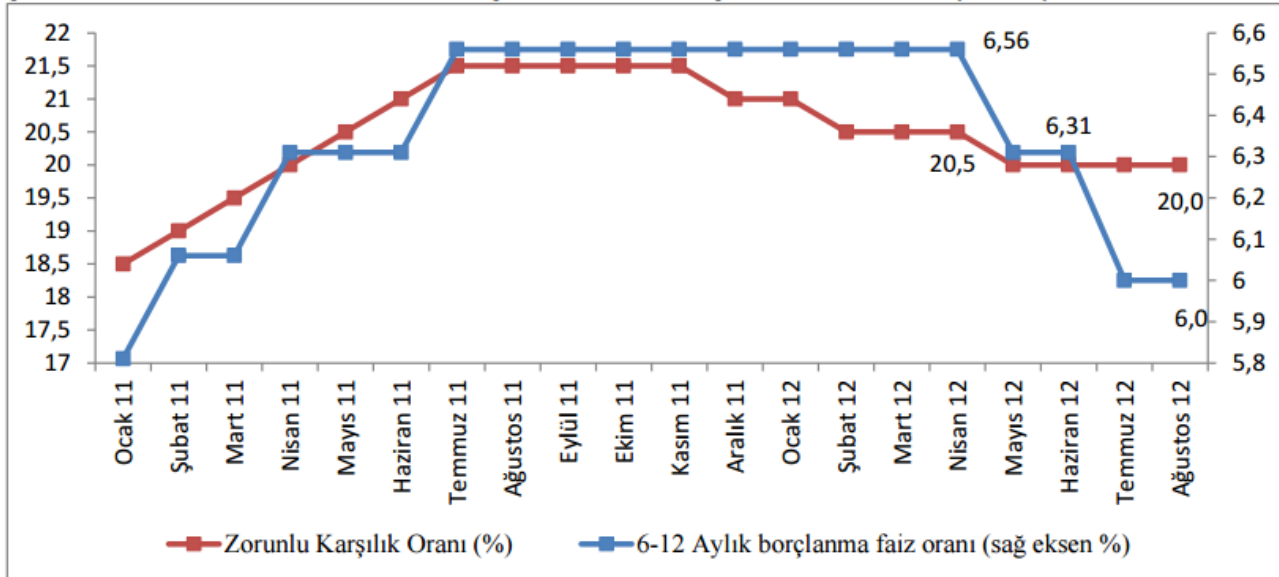
Şekil 15: Tüketici Güven Endeksi

Kaynak: National Bureau of Statistics of China

Çin Merkez Bankası, ekonomiyi canlandırmak için 7 Haziran 2012 ve 6 Temmuz 2012 tarihlerinde faiz oranlarını düşürmüştü ve bu tarihten itibaren faiz oranlarında herhangi bir değişiklik yapmamıştır.

Şekil 16: Merkez Bankası Zorunlu Karşılık Oranı ve Borçlanma Faiz Oranı (Yüzde)

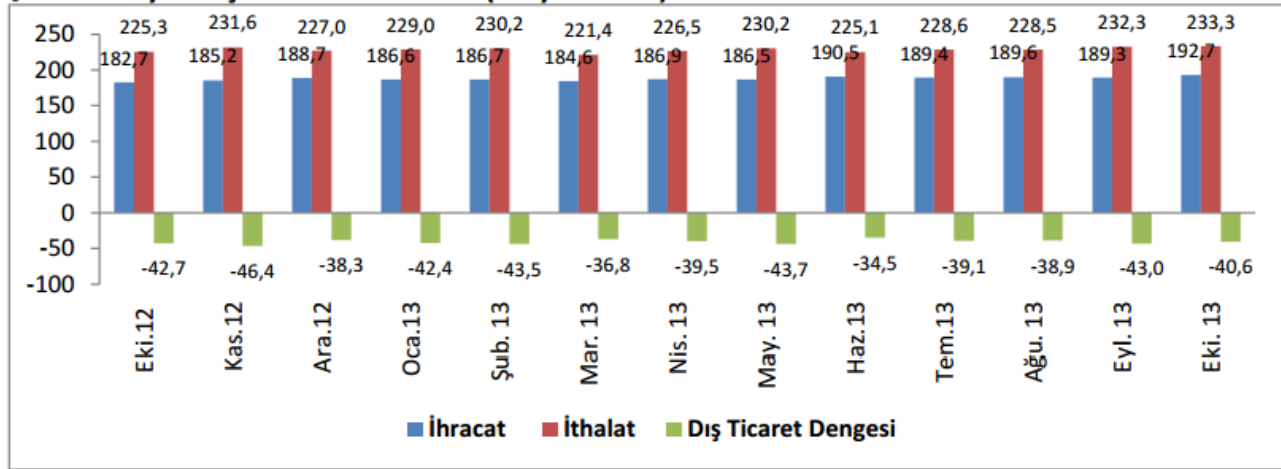
Kaynak: Datastream

1.1.5. Dış Ticaret

ABD

Eylül ayında yaşanan ciddi artışın ardından Ekim ayında cari açık azalmıştır. Eylül ayında 43 milyar dolar olan dış ticaret açığı, Ekim ayında 40,6 milyar dolara gerilemiştir. Ekim ayında ihracat 192,7 milyar dolara, ithalat ise 233,3 milyar dolara yükselmiştir. İhracatın son bir yıldaki veriler baz alındığında rekor seviyeye tırmanmasının bu daralmada etkili olduğu görülmektedir. Ülkelere olan ihracat miktarları değerlendirildiğinde, küresel talepteki iyileşmeye bağlı olarak ihracatın arttığı söylenebilir. Nitekim açıklanan rakamlara göre Çin, Kanada ve Meksika'ya olan ihracat yükselmiştir.

Şekil 17: Aylık Dış Ticaret Rakamları (Milyar Dolar)

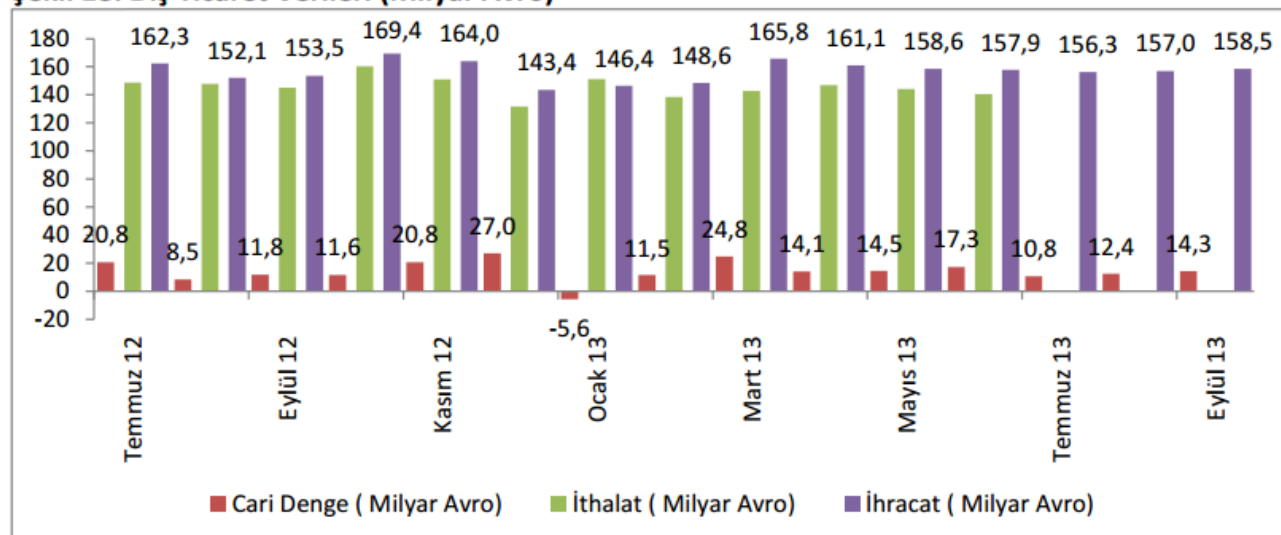

Kaynak:US Census Bureau

AB

Avro Bölgesi 2013 yılının üçüncü çeyreğinde, GSYH'sının yüzde 2,2'si oranında, yaklaşık 52,6 milyar avro tutarında cari fazla vermiştir. 2013 yılı Eylül ayında Avro Bölgesi ihracat ve ithalat rakamları sırasıyla 158,5 milyar avro ve 144,2 milyar avro olarak gerçekleşirken, dış ticaret dengesi 14,1 milyar avro fazla vermiştir. Öte yandan mevsimsel düzeltilmiş dış ticaret verilerine göre ihracat Eylül ayında bir önceki aya göre yüzde 1 oranında artmış, ithalat ise yüzde 0,3 oranında azalmıştır.

Şekil 18: Dış Ticaret Verileri (Milyar Avro)

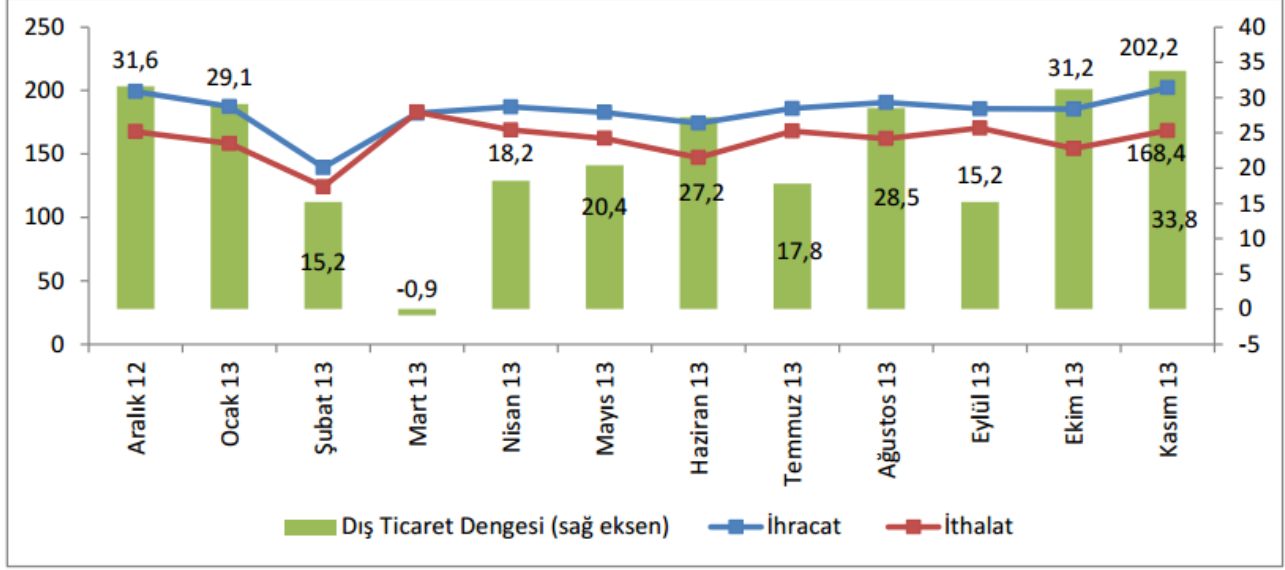

Kaynak: Eurostat

Çin

Çin’de Kasım ayında ihracatın beklentilerin üzerinde gerçekleşmesiyle dış ticaret fazlası 33,8 milyar dolar ile son beş yılın en yüksek seviyesine yükselmiştir. Kasım ayında ihracat yıllık bazda yüzde 12,7 artarak 202,2 milyar dolar, ithalat ise yüzde 5,3 artarak 168,4 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.

Şekil 19: Dış Ticaret (Milyar Dolar)

Kaynak: Datastream, "Mainland of China"

Çin’in küresel krizden sonraki yeni dönemde ihracattaki eğilimleri de yavaş yavaş değişmeye başlamıştır. Kasım ayında toplam ihracat içinde hali hazırda en büyük iki ticaret ortağı olan ABD ve Avrupa’nın payında azalma yaşanırken bu durum önemli bir gelişme olarak görülmektedir. Bunun yanında küresel krizden bu yana ihracat içinde Japonya’nın payı yüzde 12’den yüzde 7’ye gerilemiştir. Kasım ayında ihracatta yaşanan artışın arkasında Japonya haricindeki Asya ve diğer gelişmekte olan ekonomilerdeki talep artışı etkili olmuştur. Küresel krizden bu yana Japonya haricindeki Asya ekonomilerine yapılan ihracatın toplam ihracat içindeki payı yüzde 21’den yüzde 27 seviyesine yükselmiştir. Aynı dönemde ABD, Avrupa ve Asya haricindeki dünyaya yapılan ihracat payı yüzde 8’den yüzde 14 seviyesine yükselmiştir. Çin’in yeni reformları hayata geçirmeyi ve ekonomiyi dengeye oturtmaya çalıştığı dönemde gelişmiş ekonomiler kaynaklı dış talebin canlanmaya başlamasının yanında ihracatın belli ülkelere bağımlı olmaktan uzaklaşması olası dış şoklardan korunma açısından önemlidir. Buna karşın ithalattaki seyir iç talebin henüz istenen seviyede olmamasından kaynaklanmaktadır.

1.2. Türkiye Ekonomisindeki Gelişmeler ve 2014 Beklentileri

1.2.1. Giriş

2012 yılında ekonomide “yeniden dengelenme” politikası ile birlikte beklentilerin altında yüzde 2,2 büyüyen Türkiye ekonomisi 2013 yılının ilk yarısında yurt içi talebin katkısıyla yüzde 3,7 büyümüştür. Bu dönemde zayıf küresel talebe bağlı olarak yatay seyir izleyen ihracat nedeniyle dış talebin büyümeye katkısı giderek azalırken iç talebin katkısı artmaya başlamıştır.

Fed’in genişletici para politikasından çıkış stratejisine yönelik belirsizlikler, bölgemizde artan jeopolitik gerginliklere bağlı olarak finansal risk algısının artması, sermaye hareketlerindeki oynaklık ile kurun ve faizlerin yükselmesi büyüme göstergelerini olumsuz etkilemiştir. Ancak güçlü istihdam verileri, sanayi üretimindeki yükseliş trendi, PMI, tüketici güveni, toplam krediler gibi bazı göstergelerin güçlü seyri büyüme görünümüne ilişkin iyimser işaretler vermektedir. Bu çerçevede 2013 yılında Türkiye ekonomisinin yüzde 3,6 büyümesi beklenmektedir.

Küresel krizden çıkış sürecinde istihdama yönelik tedbirlerin ve ekonomideki güçlü toparlanmanın etkisiyle istihdamda önemli bir artış görülmüştür. Türkiye, IMF verilerine göre 2007-2012 döneminde yıllık ortalama istihdam artışı en yüksek olan ülkelerden biri olmuştur. İşsizlik oranı ise 2011 yılının ikinci çeyreğinden itibaren kriz öncesi seviyelerin altına inmiştir. Ancak 2013 yılının ilk yarısında ekonomideki toparlanmanın beklentilerin altında kalması ve küresel belirsizlik ortamı işgücü piyasasına da yansımıştır. Bu dönemde yaşanan istihdam artışına rağmen işgücündeki artışın da etkisiyle işsizlik oranlarında ılımlı bir artış yaşanmıştır.

Ülkemizde 2002 yılından bu yana uygulanan ihtiyatlı maliye politikaları makroekonomik istikrarın temel unsuru olmuştur. Bu dönemde küresel krizin etkilerinin en çok hissedildiği dönem olan 2009 yılı hariç kamu mali dengeleri sürekli iyileşmiştir.

2013 yılının ilk sekiz ayında merkezi yönetim bütçesi, iç talepteki canlanmayla birlikte vergi gelirlerinde yaşanan belirgin artış ve özelleştirme gelirleri sayesinde geçen yılın aynı dönemine göre önemli bir iyileşme göstermiştir.

2013 yılında kamu borç dinamikleri güçlü yapısını korumaya devam etmiştir. Yürütülen ihtiyatlı kamu borç yönetimi politikaları, mali disiplin ve makro göstergelerdeki olumlu seyir sonucunda kamu borç yükü azalmaya devam etmiş, borçlanmanın reel maliyeti düşük seviyelerde gerçekleşmiş, borç stokunun ortalama vadesi uzamış, borç stoku içinde faiz ve döviz kuruna duyarlı borç senetlerinin payı azalmıştır.

TCMB, 2010 yılının sonlarından itibaren benimsediği fiyat istikrarının yanında makro finansal riskleri de gözetken para politikası çerçevesini 2013 yılında da uygulamaya devam etmiştir. 2012 yılının son çeyreğinden itibaren enflasyon görünümündeki iyileşme ve sermaye hareketlerinin güçlü seyretmesinin etkisiyle finansal istikrara dair riskleri dengelemek amacıyla bir yandan kademeli bir şekilde faiz indirimi yapılırken diğer yandan döviz rezervlerini artırıcı yönde makro

ihtiyati tedbirler uygulanmıştır. 2013 yılı Mayıs ayından itibaren ise finansal piyasalardaki gelişmelerin etkisiyle TCMB para politikası duruşunu değiştirerek parasal sıkılaştırmaya gitmiştir.

2012 yılında yüzde 6,2 ile son 44 yılın en düşük seviyesine gerileyen TÜFE, 2013 yılının ilk sekiz ayında işlenmemiş gıda ve tütün ürünleri fiyatlarındaki artış ve Türk Lirasındaki değer kaybı nedeniyle hedefin üzerinde yüzde 8 civarında seyretmiştir.

2013 yılının ilk beş aylık döneminde sermaye hareketlerinin güçlü seyri, gelişmekte olan ülkelere karşı olumlu bakış ve yurt içindeki makroekonomik istikrar sayesinde finansal piyasalar olumlu bir seyir izlemiştir. Yurt içinde ikinci not artırımı beklentilerinin fiyatlanması ve politika faizinde düşüş beklentisi olumlu havayı desteklemiştir. İlk beş aylık dönemde faiz oranlarındaki düşüş, kurdaki istikrar ve BIST-100 endeksinde gözlenen artışlar bunun göstergesi olmuştur.

2013 yılı Mayıs döneminden itibaren gerek küresel gerekse yurt içindeki bazı gelişmeler nedeniyle finansal piyasalarda aşağı yönlü ve dalgalı bir hareketlenme yaşanmıştır. Bu hareketlenmede Fed'in genişletici para politikasından çıkış stratejisine ilişkin belirsizlikler ve jeopolitik riskler etkili olmuştur. Ayrıca Türkiye'nin yatırım yapılabilir kredi notunu alması sonucunda zirve yapan piyasaların doğal bir düzeltme hareketi yaşaması da söz konusu dalgalanmalarda etkili olmuştur. Ancak Fed'in 18 Eylül'de açıkladığı para politikası kararlarında parasal genişlemeye aynı düzeyde devam edileceğini belirtmesi ile piyasalarda risk iştahı yeniden yükselişe geçmiştir.

Bankacılık sektörü 2013 yılında aktif kalitesi, özkaynak yeterliliği, fonlama yapısı ve kârlılık kapasitesi itibarıyla güçlü ve sağlıklı konumunu muhafaza etmiştir. Güçlü likidite oranları ve sermaye yapısı ile aktif kalitesini korumuştur.

Ekonomide yeniden dengelenme yılı olan 2012 yılında 47,8 milyar dolar seviyelerine kadar gerileyen cari açık 2013 yılı Temmuz ayı itibarıyla 12 aylık bazda 55,8 milyar dolar seviyelerine çıkmıştır. Bu artışta küresel ekonomideki zayıf görünüm ve en büyük ticaret ortaklarımızdan AB'deki borç krizinin devam etmesi nedeniyle özellikle son dönemde ihracatta yaşanan nispi durgunluk, iç talepteki canlanmaya bağlı olarak ithalatın artması ve net altın ticaretinin olumsuz etkisi önemli rol oynamıştır.

Türkiye ekonomisinin, 2014 yılında yüzde 4 oranında büyümesi hedeflenmektedir. Türkiye ekonomisinin kısa vadeli büyüme görünümü küresel ekonomideki kırılmalardan olumsuz etkilenmektedir. OVP (2014-2016) döneminde yapısal politikaların yanı sıra büyümenin potansiyel seviyelerine doğru yükseltilmesi için gerekli kısa vadeli politikalar da uygulanacaktır. İstihdam yaratma kapasitesi, düşük bütçe açığı, düşük kamu borç yükü, sağlam bankacılık sektörü, risklilik seviyesi düşük hanehalkı ve özel sektör bilançoları, ihracat piyasalarının çeşitlendirilmesi ve esnek kur sistemi kısa ve orta vadeli perspektifte büyümeyi destekleyici ve dış şoklara karşı Türkiye ekonomisini daha dirençli kılan faktörler olarak göze çarpmaktadır.

1.2.2. Büyüme ve İş Gücü

1.2.2.1. Büyüme

Ekonomide “yeniden dengelenme” dönemi olan 2012 yılında, özellikle yılın ikinci yarısında belirgin bir şekilde yavaşlayan Türkiye ekonomisi beklentilerin altında yüzde 2,2 büyümüştür. 2013 yılının ilk yarısında ise ılımlı bir toparlanma gösteren ekonomi, yurt içi talebin katkısıyla yüzde 3,7 büyümüştür. Bu dönemde zayıf küresel talebe bağlı olarak yatay seyir izleyen ihracat nedeniyle dış talebin büyümeye katkısı azalırken iç talebin katkısı artmaya başlamıştır. Yatırımların büyümeye katkısının düşük seviyede kaldığı, özel tüketimin ise büyümeye önemli katkıda bulunduğu görülmektedir.

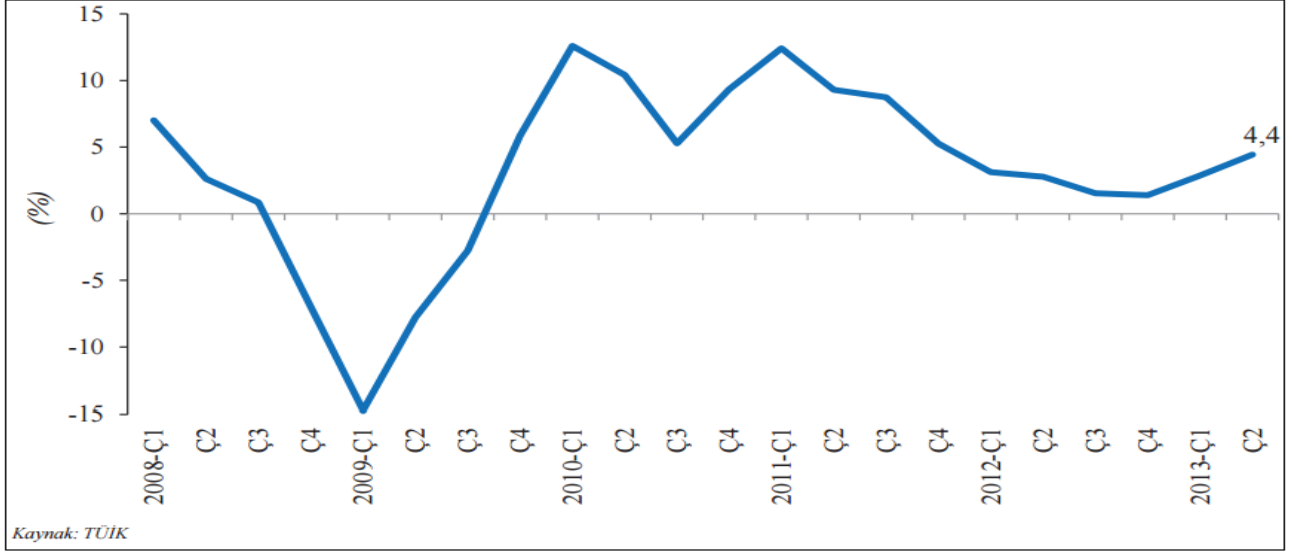
Fed’in genişletici para politikasından çıkış stratejisine yönelik belirsizlikler, bölgemizde artan jeopolitik gerginliklere bağlı olarak finansal risk algısının artması, sermaye çıkışları ile kurun ve faizlerin yükselmesi büyüme göstergelerini olumsuz etkilemiştir. Ancak güçlü istihdam verileri, sanayi üretimindeki yükseliş trendi, PMI, tüketici güveni, toplam krediler gibi bazı göstergelerin güçlü seyri büyüme görünümüne ilişkin iyimser işaretler vermektedir. Bu çerçevede 2013 yılında Türkiye ekonomisinin 3,6 büyümesi beklenmektedir.

2013 Yılıının İlk Yarısında Büyüme

Özel sektör yatırım ve tüketim harcamalarındaki zayıflama ile ihracatın ithalattan daha güçlü seyretmesi 2012 yılındaki yeniden dengelenme sürecinin en önemli unsurları olmuştur. 2013 yılının ilk yarısında ise özel sektör yatırımları zayıf seyrini sürdürürken dış talebin büyümeye katkısı azalarak negatife dönmüştür. Bu dönemde özel tüketim tekrar büyümenin itici gücü haline gelmeye başlamıştır. 2013 yılının ikinci çeyreğinde gelen not artırımları uzun vadeli yatırımlar açısından olumlu bir gelişme olsa da gelişmekte olan piyasalarda görülen sermaye çıkışları ve kurdaki oynaklık zayıf seyreden özel sektör yatırımlarının kısa vadede toparlanmasını engellemiştir. Söz konusu dönemde iç talepteki artışın özel sektör yatırım harcamalarında yeterli bir canlanma yaratmaması 2013 yılının ilk yarısında büyümeyi sınırlamıştır.

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış GSYH bir önceki çeyreğe göre 2013 yılının ilk çeyreğinde yüzde 1,5, ikinci çeyreğinde ise yüzde 2,1 büyümüştür. Türkiye ekonomisi 2012 yılından bu yana beklentilerin altında seyreden büyümeye rağmen 2013 yılının ikinci çeyreği itibarıyla kriz öncesi seviyesinin yüzde 18,4 üzerine çıkmıştır.

Şekil 20 : GSYH Büyüme Oranları

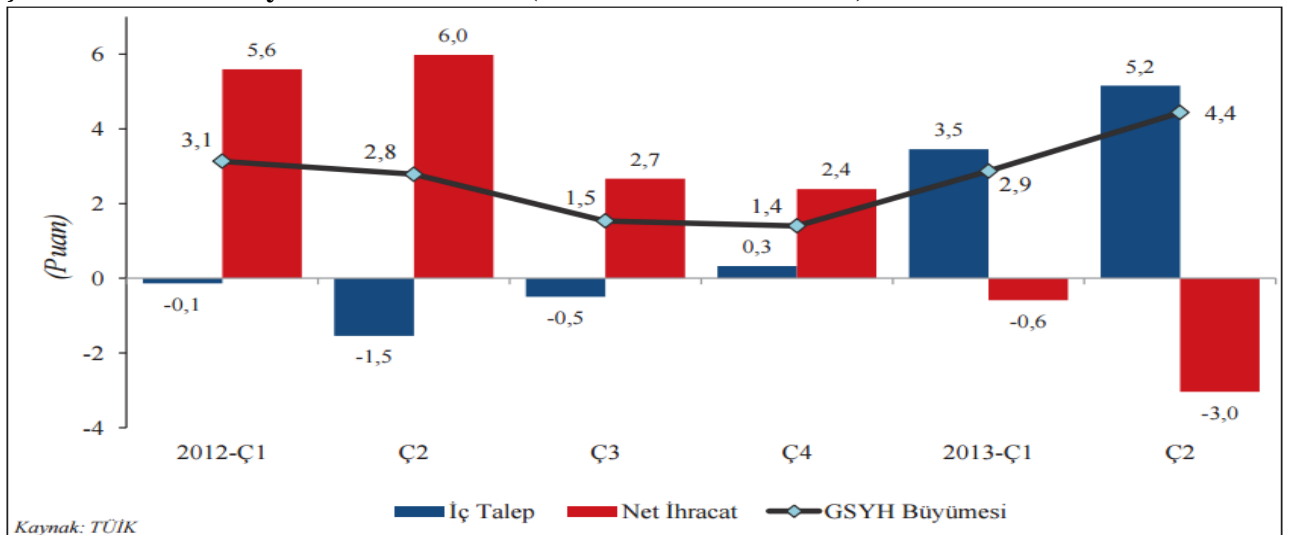

Harcamalar Yönünden GSYH

2013 yılının ilk yarısına baktığımızda ekonomik büyümenin iç talep kaynaklı olarak gerçekleştiğini görüyoruz. 2012 yılı boyunca büyümeye negatif katkıda bulunan iç talep, 2013 yılı ile birlikte hareketlenmiş ve yılın ilk çeyreğinde büyümeye 3,5 puan katkıda bulunmuştur. İkinci çeyrekle birlikte giderek kuvvetlenen iç talebin bu dönemde büyümeye katkısı 5,2 puana yükselmiştir. Böylelikle yılın ilk yarısında iç talebin büyümeye katkısı 4,3 puan olmuştur.

Öte yandan 2013 yılıyla birlikte net ihracatın (dış talebin) ekonomik büyümenin kaynağı olma özelliğini yitirdiği görülmektedir. 2012 yılında 4,1 puanlık katkıyla büyümenin en önemli kaynağı olan net ihracatın büyümeye katkısının 2013 yılının ilk çeyreğinde -0,6 puan olduğu, ikinci çeyrekte ise -3,0 puana kadar gerilediği görülmektedir. Net ihracat 2013 yılının ilk yarısında büyümeyi 1,8 puan aşağı çekmiştir.

Şekil 20: GSYH Büyümesine Katkıları (Harcamalar Yönünden)

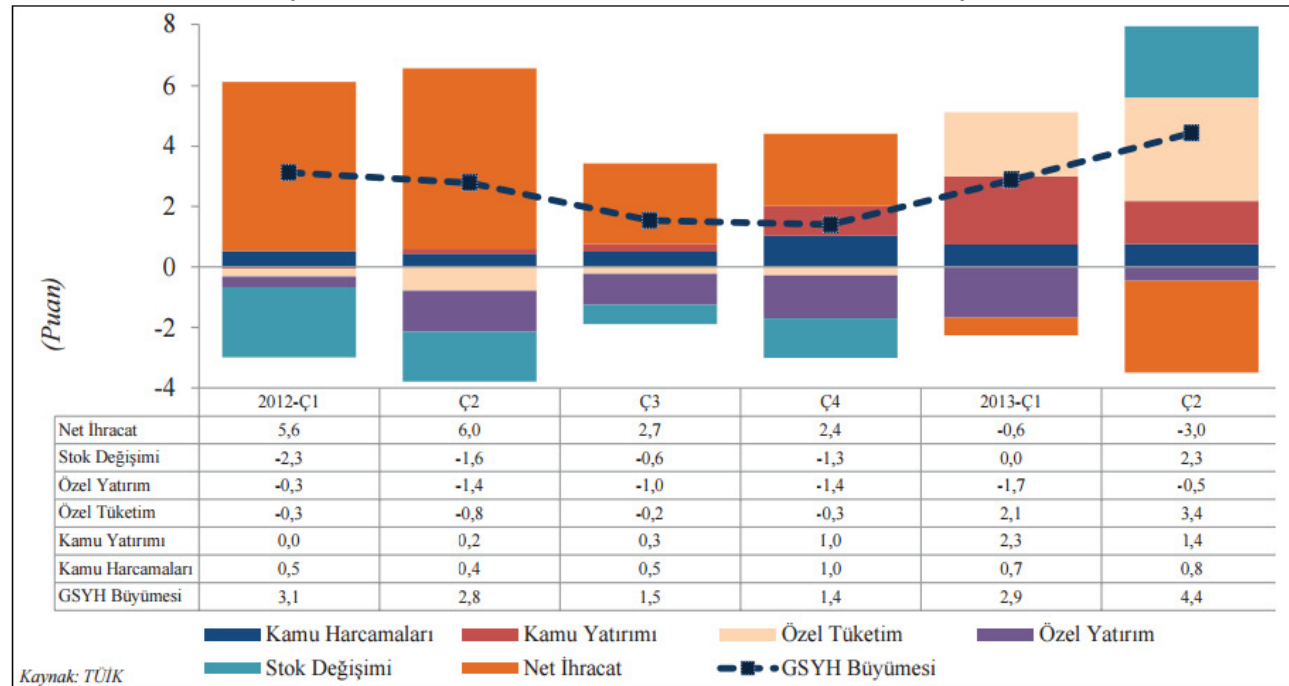
Ekonomik büyümenin kaynakları açısından bakıldığında Türkiye’de özel sektör tüketim ve yatırım harcamalarının 2012 yılında büyümenin itici gücü olma niteliğini yitirdiği ve bu özelliğin net ihracata kaydığı görülmektedir. Özel tüketim harcamaları 2012 yılının tamamında büyümeyi 0,4 puan, özel sektör yatırımları ise 1,1 puan aşağı çekmiştir. Ancak 2013 yılı ile birlikte söz konusu durum özel tüketim açısından önemli ölçüde değişmiştir. 2012 yılının ilk yarısında büyümeyi 0,5 puan aşağı çeken özel tüketim harcamaları 2013 yılının aynı döneminde büyümeye 2,8 puan katkıda bulunmuştur. Özel sektör yatırımları ise 2013 yılının ilk yarısında da büyümeye negatif katkısını sürdürmüştür. 2012 yılının ilk yarısında büyümeyi 0,9 puan aşağı çeken özel yatırımlar 2013 yılının aynı döneminde büyümeyi 1 puan aşağı çekmiştir.

2013 yılının ilk yarısında toplam yatırımlar ise büyümeye 0,8 puan katkı yapmıştır. İlk yarıda kamu yatırımları büyümeye 1,8 puanlık katkıda bulunurken özel yatırımlar büyümeyi 1 puan aşağı çekmiştir.

2012 yılının tamamında özel sektör yatırımlarının büyümesinin gerilediği kamu sektörü yatırımlarının ise büyümeye devam ettiği gözlemlenmiştir. 2013 yılının ilk yarısında kamu yatırımları ve özel yatırımlar arasındaki söz konusu durum değişmemiştir. Bununla beraber ikinci çeyrekte özel yatırımlardaki daralma yavaşlarken özel tüketimde büyüme hız kazanmıştır. 2013 yılının ilk yarısında özel tüketim yüzde 4,2 artarken özel yatırım yüzde 4,6 daralmıştır. Aynı dönemde kamu yatırımları ve kamu tüketimi ise sırasıyla yüzde 55,4 ve yüzde 7,5 büyümüştür.

2013 yılının ilk yarısına ait veriler iç talebin giderek toparlandığını ve bu toparlanmayla birlikte ekonominin dengeli bir büyüme patikasına doğru hareket ettiğini göstermektedir. 2013 yılının ikinci yarısında ekonomik büyümenin ılımlı bir seyir göstereceği tahmin edilmektedir.

Şekil 21 : GSYH Büyümesine Katkılar (Harcamalar Yönünden, Detaylı)

Üretim Yönünden GSYH

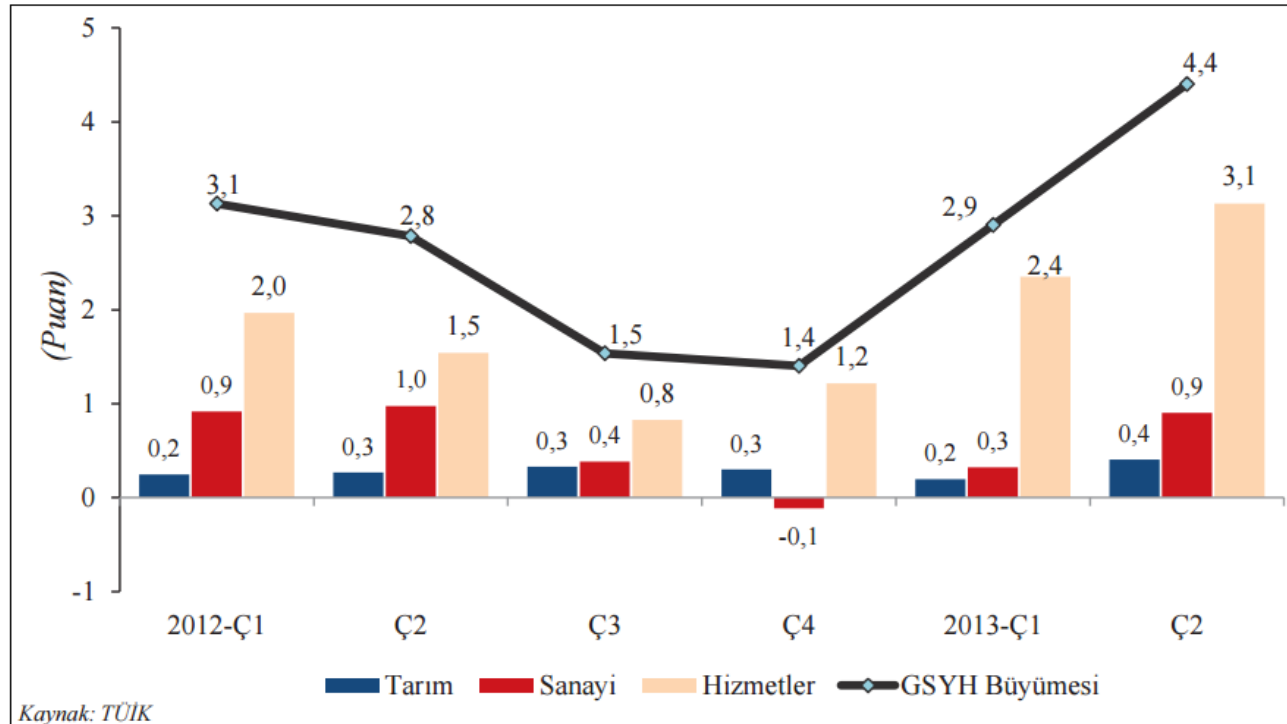
Üretim tarafından bakıldığında yüzde 65,7 ile ekonomide en büyük paya sahip olan hizmetler sektörünün 2,8 puanla 2013 yılının ilk yarısında büyümeye en büyük katkısı yaptığı görülmektedir. Bu dönemde hizmetler sektörünün içinde büyümeye en büyük katkı 0,9 puan ile mali aracı kuruluşların faaliyetlerinden gelmiştir. Sektörün önemli iki kalemi olan inşaat ile toptan ve perakende ticaret kalemleri ise ekonomik büyümeye sırasıyla 0,4 ve 0,5 puan katkıda bulunmuştur.

Öte yandan hizmetler sektörünün önümüzdeki dönemde nasıl bir seyir izleyeceğine dair önemli göstergelerden biri olan hizmet sektörü güven endeksi Ağustos ayında bir önceki aya göre yüzde 1,7 artarak 107,2 düzeyine gelmiştir. Söz konusu artış eğilimi perakende satış sektörü endeksinde de görülürken inşaat sektörü güven endeksi Ağustos ayında yüzde 2,2 azalmıştır.

Ekonomideki ikinci büyük sektör olan sanayi sektörünün yılın ilk yarısında büyümeye 0,6 puanlık katkısının tamamı imalat sanayi kaleminden gelmektedir. Son olarak tarım sektörü yılın ilk yarısında büyümeye 0,3 puanlık katkıda bulunmuştur.

2013 yılının ilk yarısında hizmetler sektörü yüzde 4,2 büyümüştür. 2012 yılının son çeyreğinde yüzde 0,4 daralan sanayi sektörü ise bu yılın ilk çeyreğinde tekrar büyümeye başlamış ve 2013 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 3,1 büyümüştür. Sanayi sektörü 2013 yılının ilk yarısında yüzde 2,2'lik bir büyüme kaydetmiştir. Tarım sektörü ise 2013 yılının ilk yarısında yüzde 5,1 büyümüştür.

Şekil 22 : GSYH Büyümesine Katkılar (Üretim Yönünden)

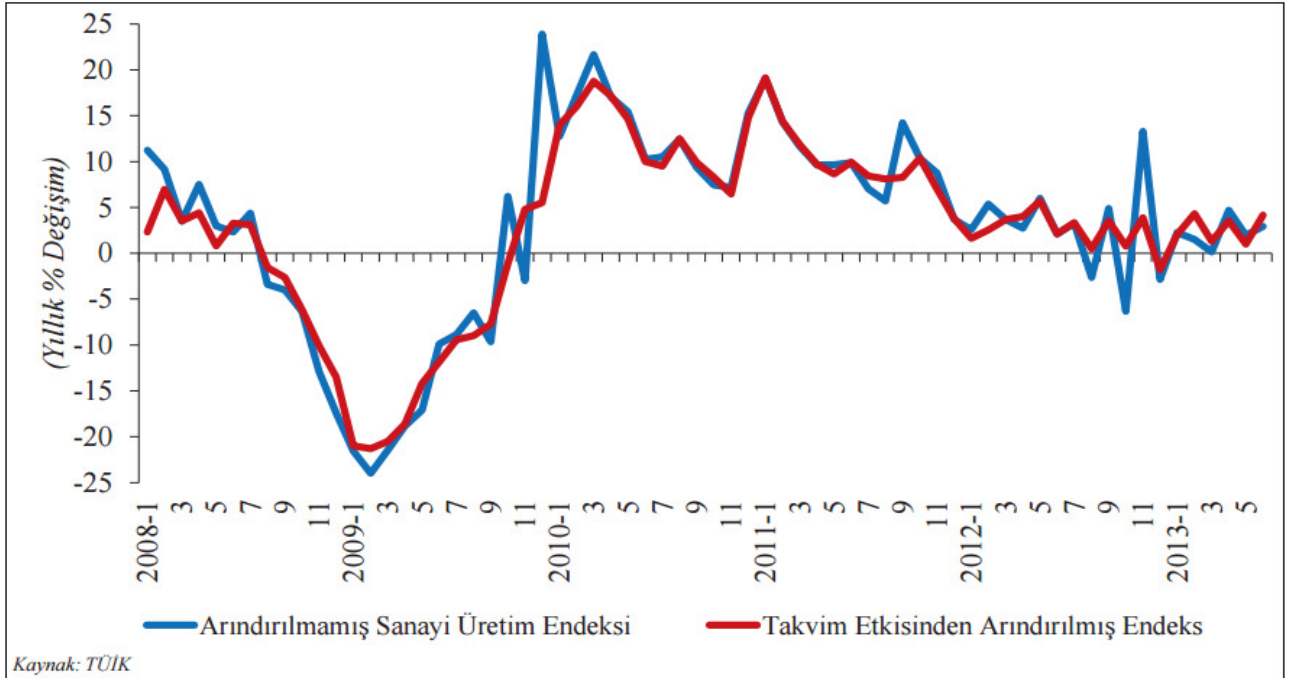

2013 Yılıının İkinci Yarısına Dair Büyüme Göstergeleri

2013 yılının ikinci yarısına ilişkin bazı önemli göstergeler hem iç talepte hem de üretimde ılımlı bir büyümeye işaret etmektedir.

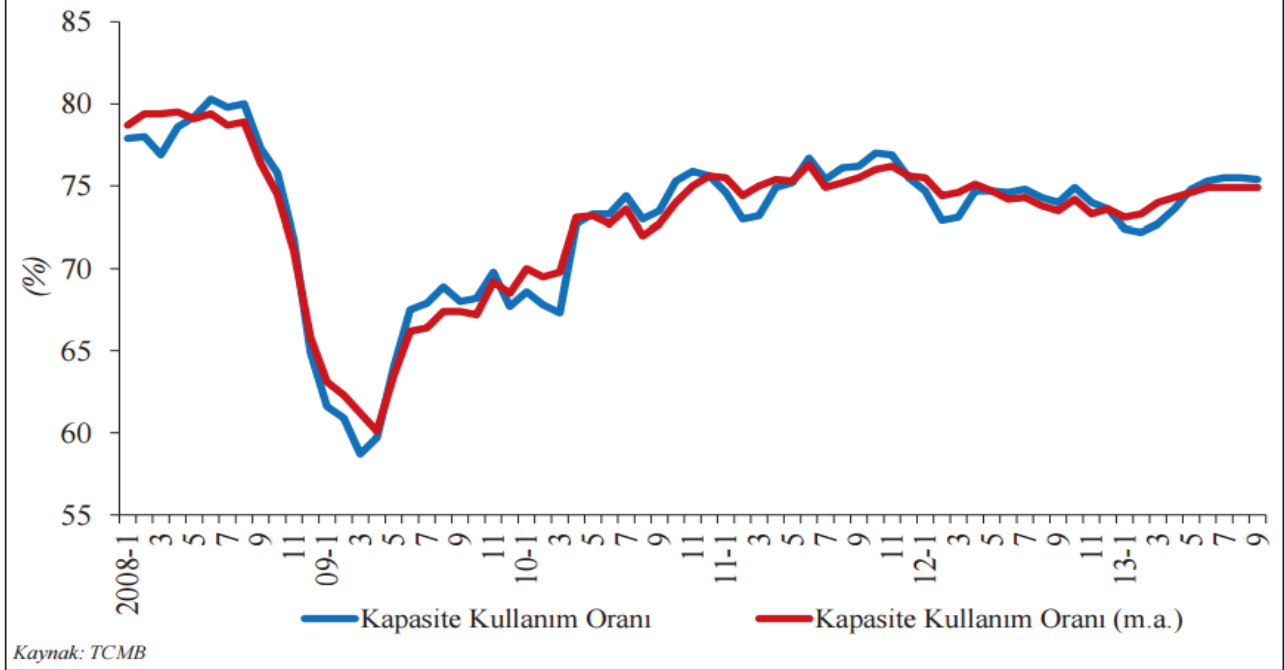
Üretim açısından en önemli göstergelerin başında sanayi üretim endeksi gelmektedir. 2013 yılı Temmuz ayında mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış sanayi üretim endeksine bakıldığında, endeksin bir önceki çeyrek ortalamasının yaklaşık 1,8 puan üstünde seyrettiği görülmektedir. Takvim etkisinden arındırılmış endeks Temmuz ayında geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 4,6 artış gösterirken mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış endeks bir önceki aya göre yüzde 0,9 artış göstermiştir.

Şekil 23: Sanayi Üretim Endeksleri

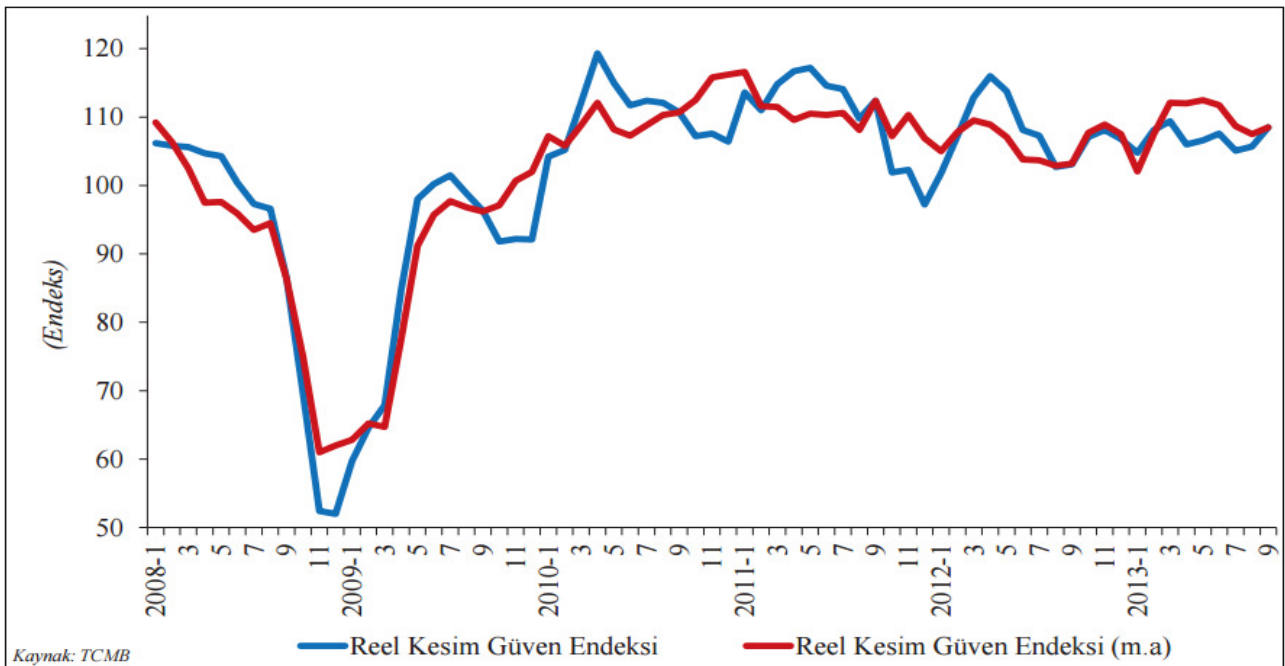
Bir diğer önemli üretim göstergesi imalat sanayi kapasite kullanım oranı, yılın üçüncü çeyreğini kapsayan Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında bir önceki yılın aynı dönemine göre 1,1 artarak ortalama 75,5 seviyesinde gerçekleşmiştir. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış kapasite kullanım oranı da ikinci çeyrekte ortalama yüzde 74,6 seviyesinde iken üçüncü çeyrekte yüzde 74,9 seviyesinde gerçekleşmiştir. Kapasite kullanım oranı her ne kadar kriz öncesi seviyelerine ulaşamamış olsa da ılımlı toparlanmanın devam ettiğini göstermektedir. Kapasite kullanım oranının kriz öncesi döneme göre düşük kalması yatırımların kriz öncesi yıllardan itibaren uzun bir süre güçlü seyretmiş olmasına bağlanmaktadır. Bu süreçte yatırımlardaki hızlı büyüme üretim kapasitesinin ortalamasının üstünde büyümesini sağlarken aynı dönemde üretim ortalama bir hızla büyümüştür. Bu durum kapasite kullanım oranının kriz öncesi eğiliminin altında kalmasında önemli bir etken olarak değerlendirilmektedir.

Şekil 22: Kapasite Kullanım Oranı

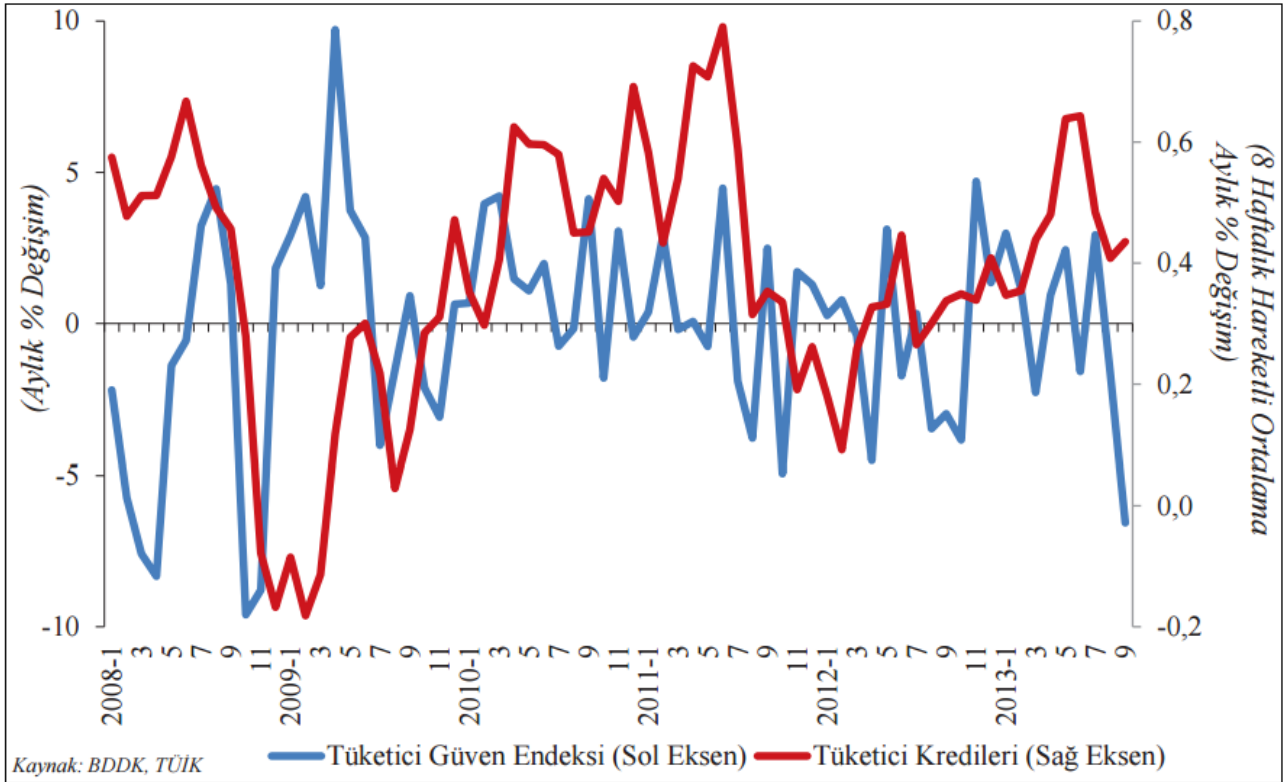
Reel kesim güven endeksi ekonomik faaliyetlerin genel görünümünü ve beklentiler kanalını göstermektedir. Reel kesim güven endeksi Mayıs ayından itibaren azalmakla birlikte iyimserliğin göstergesi olan 100 seviyesinin üzerindedir. Mevsimsel etkilerden arındırılmış endeks ise Ağustos ayında bir önceki aya göre artış göstermekte ve 100 seviyesinin üzerinde seyretmektedir. Reel kesim güven endeksinin altında yer alan genel gidişat kalemi incelendiğinde, söz konusu kalemin Haziran ve Temmuz aylarında azaldığı ancak Ağustos ve Eylül ayında tekrar toparlanarak 100 seviyesine yaklaştığı görülmektedir.

Şekil 23: Reel Kesim Güven Endeksi

Harcamalar yönünden büyümenin önemli belirleyicilerinden birisi de tüketim harcamalarıdır. Tüketime seyri hakkında fikir veren tüketici güven endeksi 2013 yılı üçüncü çeyreğinde ortalama olarak bir önceki çeyrek ortalamasının 0,5 puan altında seyretmektedir. Hanehalkı tüketim eğilimini gösteren önemli bir başka değişken olan tüketici kredilerinin artış hızı 2013 yılı Mayıs ayından sonra bir miktar yavaşlamıştır. Mayıs ayından sonra tüketici kredileri öncesine göre daha yavaş bir hızla olsa da artmayı sürdürmektedir. Mayıs ayında yüzde 0,6'lık bir artış hızı yakalayan tüketici kredileri Eylül ayında yüzde 0,4'le ortalamaya yakın bir hızla artmıştır.

Şekil 24: Tüketim Göstergeleri

1.2.2.2. İş Gücü Piyasası

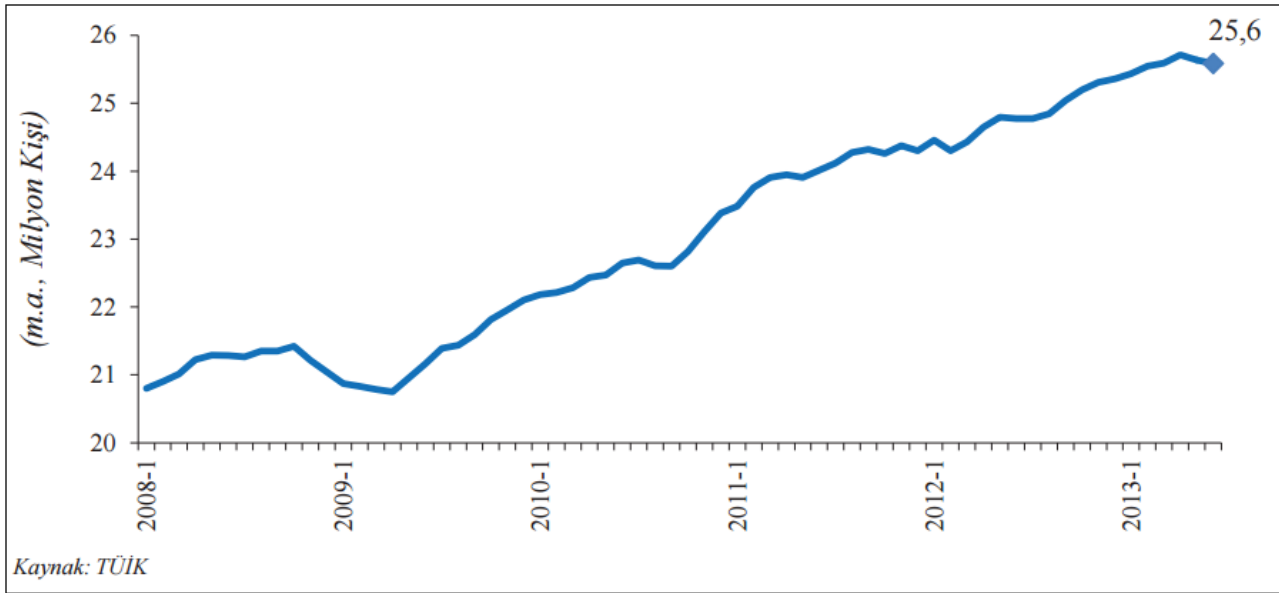
Türkiye ekonomisi, küresel krizden çıkış sürecinde gerek istihdama yönelik alınan tedbirlerin gerekse ekonomideki güçlü toparlanmanın etkisiyle istihdam ve işsizlik açısından önemli bir performans göstermiştir. IMF verilerine göre Türkiye, 2007-12 döneminde yıllık ortalama istihdam artışı en yüksek olan ülkelerden biri olmuştur. İşsizlik oranı 2011 yılının ikinci çeyreğinden itibaren kriz öncesi seviyelerin altına inmiştir.

Ancak 2013 yılının ilk yarısında ekonomideki toparlanmanın beklentilerin altında kalması ve küresel belirsizlik ortamı işgücü piyasasına da yansımıştır. Bu dönemde yaşanan istihdam artışına rağmen işgücündeki artışın da etkisiyle işsizlik oranlarında ılımlı bir artış yaşanmıştır.

İşgücü Göstergeleri

İç talepteki ılımlı toparlanmayla birlikte 2013 yılında istihdamda görece bir iyileşme kaydedilmiştir. Mevsimsellikten arındırılmış verilere göre 2012 yılının ilk yarısında bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla 776 bin ilave istihdam yaratılmışken 2013 yılının ilk yarısında bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla 795 bin kişiye ilave istihdam sağlanmıştır. Ayrıca OECD tarafından yayımlanan İstihdam Raporu'na göre Türkiye, bu yıl ve gelecek yıl OECD'de en fazla istihdam artışı öngörülen üçüncü ülke konumundadır. (OECD İstihdam Raporu)

Şekil 25: Toplam İstihdam

Birçok ülkede küresel kriz sonrasında istihdam artışının yeterli düzeyde sağlanamaması önemli bir sorun olmaya devam ederken Türkiye'de istihdam, 2009 yıl sonundan itibaren ekonomideki hızlı toparlanmayla birlikte Haziran 2013 dönemine kadar 4,3 milyon kişi artmıştır. Aynı dönemde Avro Bölgesi'nde yaklaşık 2,4 milyon istihdam kaybı yaşanmıştır.

1.2.3. KAMU MALİYESİ

Ülkemizde 2002 yılından bu yana uygulanan ihtiyatlı maliye politikaları makroekonomik istikrarın temel unsuru olmuştur. Bu dönemde küresel krizin etkilerinin en çok hissedildiği dönem olan 2009 yılı haricinde kamu mali dengeleri sürekli iyileşmiştir.

2013 yılının ilk sekiz ayında merkezi yönetim bütçesi, iç talepteki canlanmayla birlikte vergi gelirlerinde yaşanan belirgin artış ve özelleştirme gelirleri sayesinde geçen yılın aynı dönemine göre önemli bir iyileşme göstermiştir.

Diğer taraftan 2013 yılında kamu borç dinamikleri güçlü yapısını korumaya devam etmiştir. Mali disiplin ve makro göstergelerdeki olumlu seyir sonucunda kamu borç yükü azalmaya devam etmiş, borçlanmanın reel maliyeti düşük seviyelerde gerçekleşmiş, borç stokunun ortalama vadesi uzamış ve borç stoku içinde faiz ve döviz kuruna duyarlı borç senetlerinin payı azalmıştır.

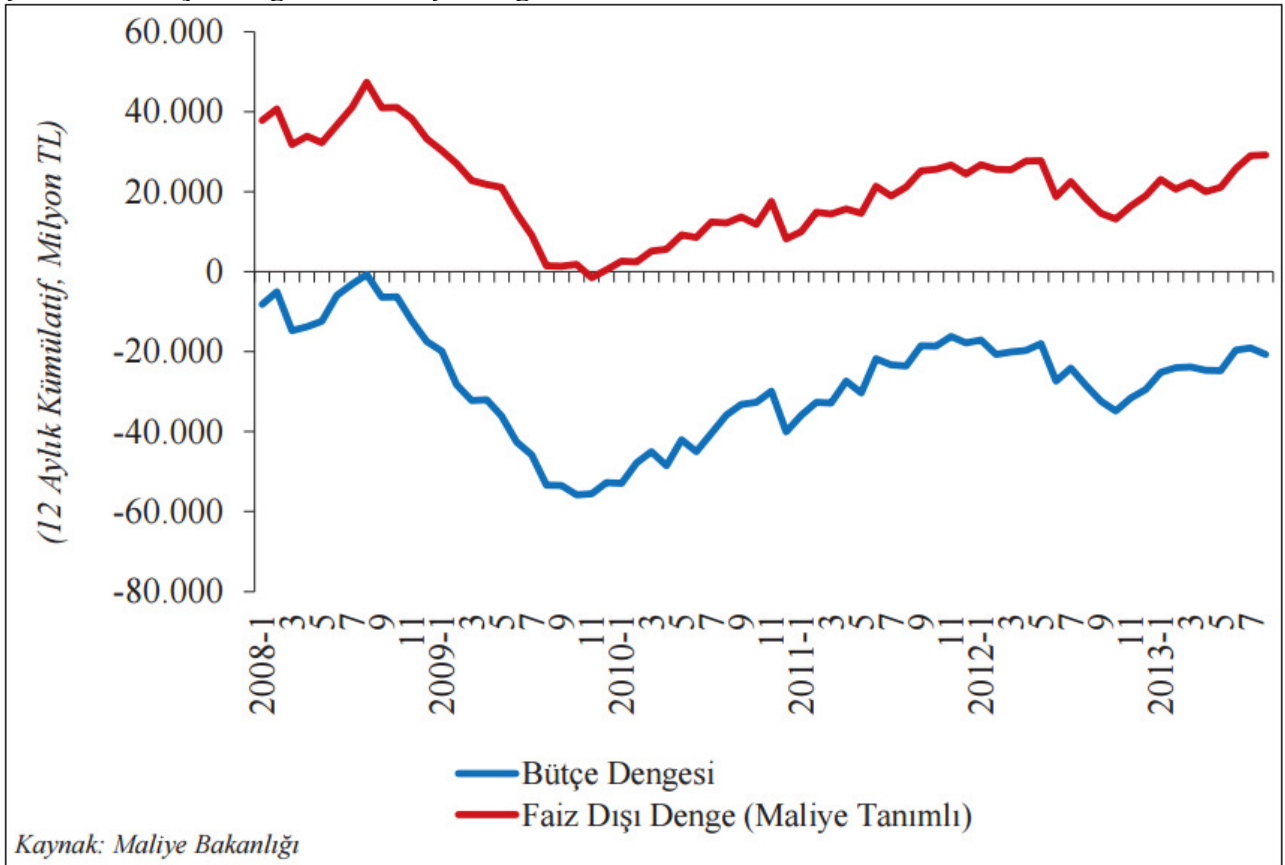
1.2.3.1. Merkezi Yönetim Bütçesi

Bütçe Dengesi

2013 yılının ilk sekiz ayında merkezi yönetim bütçesi 2012 yılının aynı dönemine göre belirgin bir şekilde iyileşmiştir. Faiz dışı bütçe giderlerindeki artışa rağmen iç talepteki canlanmayla birlikte vergi gelirlerinin hızla artması ve özelleştirme gelirlerindeki artış 2013 yılında bütçe performansında gözlenen iyileşmenin temel unsurlarını oluşturmuştur.

2013 yılının ilk sekiz ayında merkezi yönetim bütçesi 231 milyon TL fazla vermiştir. Bu dönemde bütçe fazlası verilmesinde, bütçe giderlerinin bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 13,4 (30,7 milyar TL) artmasına karşın bütçe gelirlerinin yüzde 17,9 (39,4 milyar TL) artması etkili olmuştur. Böylece 2012 yılını 29,4 milyar TL bütçe açığı ile bitiren merkezi yönetim bütçesi, 2013 yılı Ağustos ayı itibarıyla 12 aylık kümülatif olarak 20,7 milyar TL açık vermiştir.

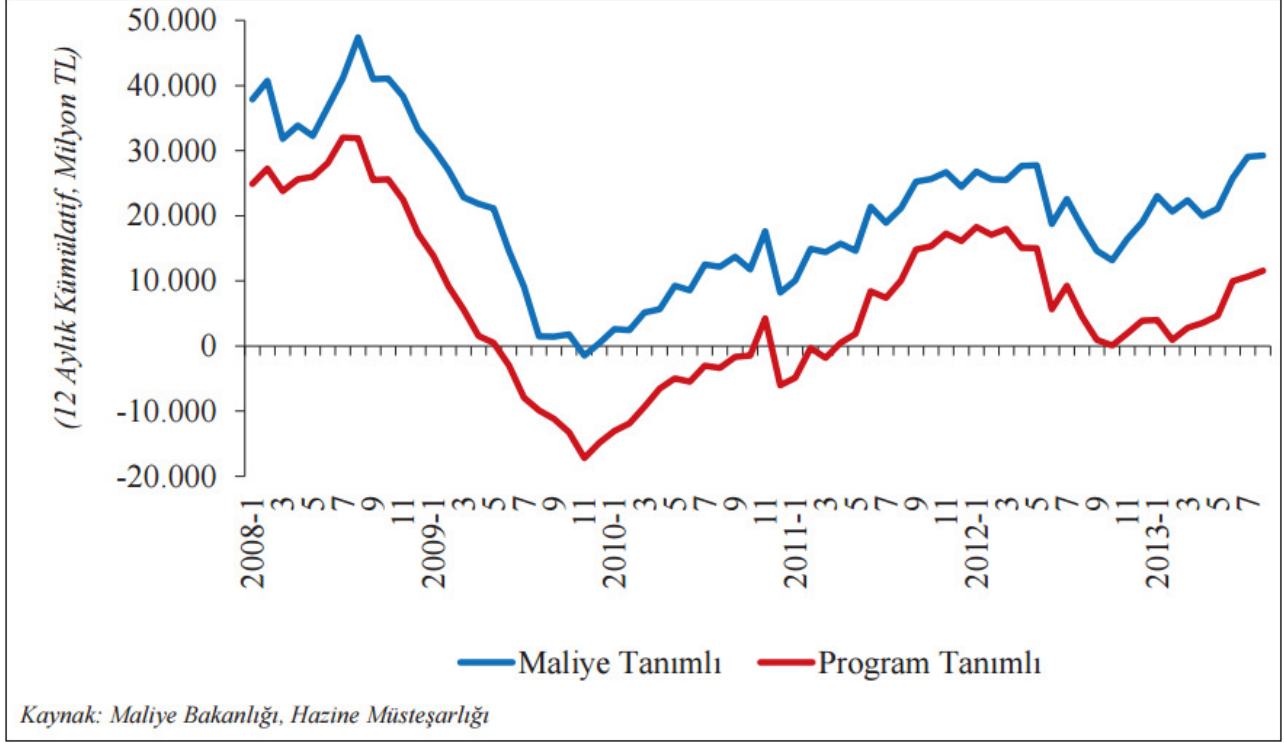
Şekil 26: Bütçe Dengesi-Faiz Dışı Denge

2013 yılının ilk sekiz aylık döneminde maliye tanımlı faiz dışı fazla ise geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 36,9 artarak 38 milyar TL olmuş ve 19 milyar TL olan yılsonu hedefinin üzerindeki seyrini sürdürmüştür. 12 aylık kümülatif olarak bakıldığında ise 2012 yılında 19 milyar TL olan maliye tanımlı faiz dışı fazlanın 2013 yılı Ağustos ayı sonunda 29,2 milyar TL'ye çıktığı görülmektedir.

Diğer taraftan bir defaya mahsus gelirlerin hariç tutulduğu program tanımlı faiz dışı fazla ise Ocak-Ağustos döneminde 23,4 milyar TL fazla vermişken Ağustos ayı itibarıyla 12 aylık kümülatif olarak 2012 yılsonuna göre 7,7 milyar TL artarak 11,5 milyar TL'ye yükselmiştir.

Şekil 27: Faiz Dışı Denge

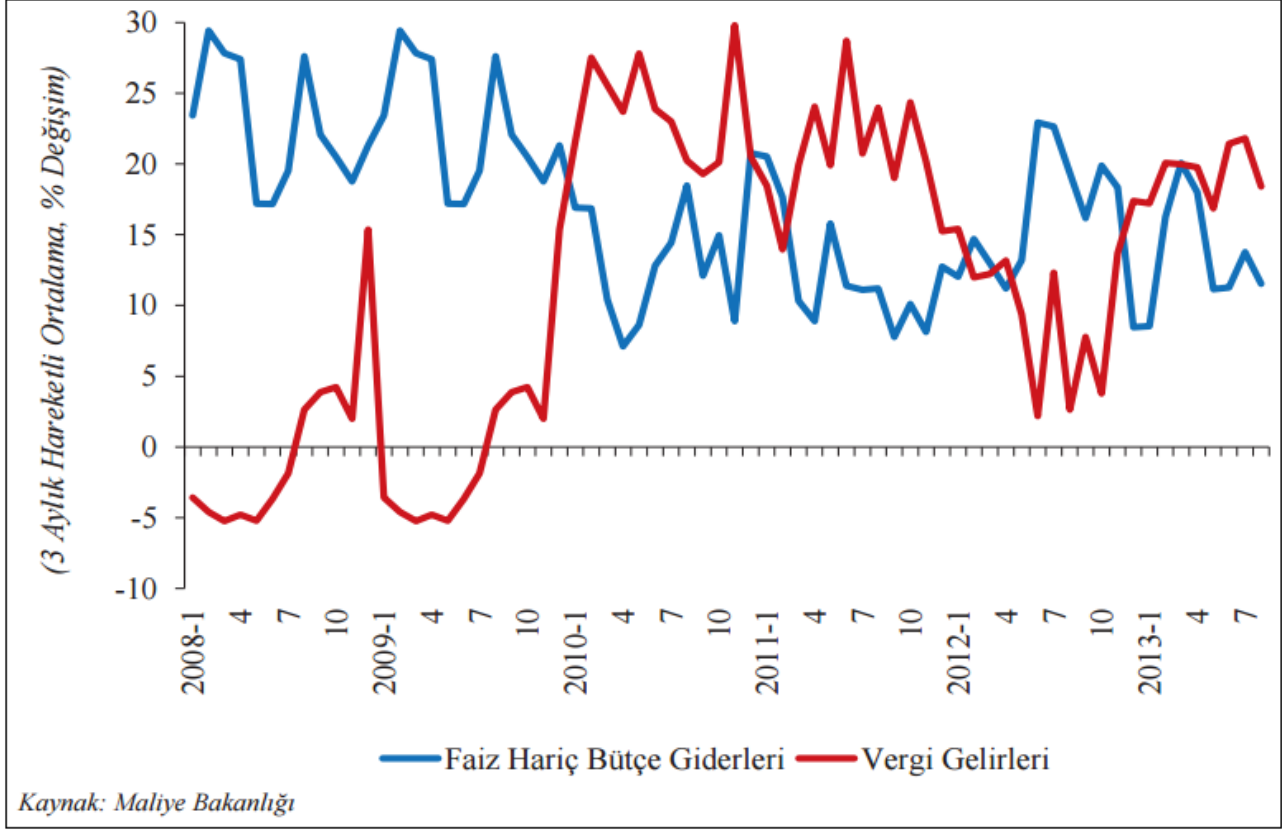

2012 yılında vergi gelirlerindeki yavaşlama ve faiz dışı bütçe giderlerindeki artış sonucunda bir miktar yükselen ve yüzde 2,1 olarak gerçekleşen merkezi yönetim bütçe açığının GSYH'ye oranı 2013 yılının ikinci çeyreği itibarıyla yüzde 1,3'e düşmüştür. Maliye tanımlı faiz dışı fazlanın GSYH'ye oranı ise 2012 yılı üçüncü çeyreğinde gördüğü yüzde 1,1 oranındaki düşük seviyeden sonra tekrar artmaya başlamış ve 2013 yılı ikinci çeyreği itibarıyla yüzde 1,7 olarak gerçekleşmiştir. Grafikte görüldüğü gibi 2012 yılı üçüncü çeyreğinden itibaren bütçe performansında belirgin bir iyileşme yaşanmış ve 2013 yılında hem bütçe dengesinde hem de faiz dışı dengede önemli gelişmeler kaydedilmiştir.

2013 yılının ilk sekiz aylık döneminde sürdürülebilir bütçe dengesini ifade eden faiz dışı bütçe giderleri ile vergi gelirleri arasındaki farka bakıldığında da merkezi yönetim bütçesindeki iyileşme açıkça görülmektedir.

Dönemsel dalgalanmalardan arındırmak için faiz dışı bütçe giderlerinin ve vergi gelirlerinin 3 aylık hareketli ortalamalarının yıllık yüzde değişimine bakıldığında vergi gelirleri ve faiz dışı bütçe giderleri arasındaki makasın vergi gelirleri lehine olduğu görülmektedir. 2013 yılı Ağustos ayında vergi gelirlerinin 3 aylık hareketli ortalamasının yıllık değişimi yüzde 18,4, faiz dışı bütçe giderlerinin 3 aylık hareketli ortalamasının yıllık değişimi ise yüzde 11,5 olmuştur.

Şekil 28: Faiz Dışı Bütçe Giderleri ve Vergi Gelirleri

Bütçe Giderleri

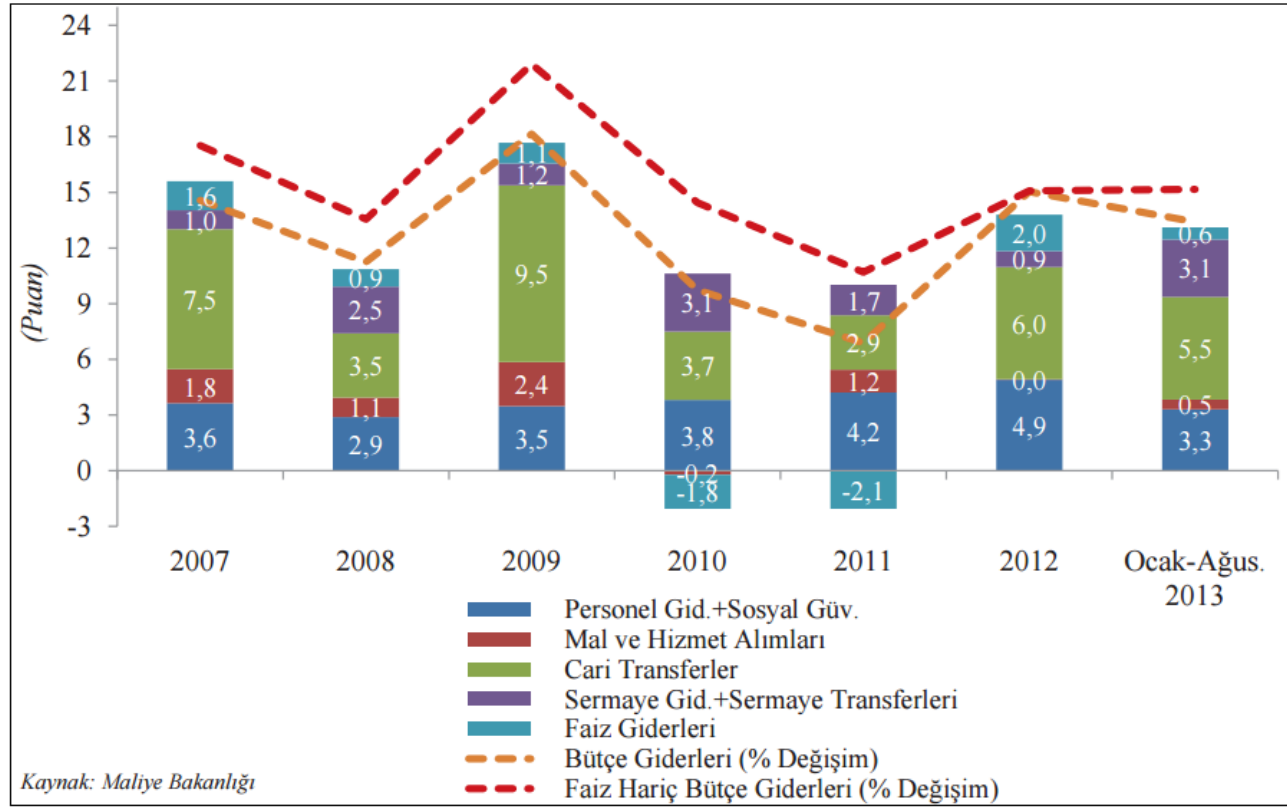
2013 yılında merkezi yönetim bütçe giderleri yılsonu bütçe hedeflerine uygun bir seyir izlemektedir. 2013 yılının ilk sekiz ayında bütçe giderleri bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 13,4 artarak 259,7 milyar TL olarak gerçekleşmiştir.

Faiz dışı bütçe giderlerinde ise 2012 yılının ikinci yarısından itibaren görülmeye başlanan artış eğilimi 2013 yılının ilk sekiz ayında da devam etmiştir. Bu dönemde faiz dışı bütçe giderleri bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 15,2 artarak 222 milyar TL olmuştur.

Bütçe giderlerinin bir önceki yıla göre yüzde 13,4 oranında artmasında cari transferler belirleyici rol oynamıştır. Nitekim bütçe giderlerinde meydana gelen artışın 5,5 puanı (12,7 milyar TL) cari transferlerden, 3,3 puanı (7,6 milyar TL) personel ve sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi giderlerinden ve 3,1 puanı (7,1 milyar TL) sermaye giderleri ve sermaye transferlerinden kaynaklanmaktadır.

Diğer yandan 2013 yılının ilk sekiz aylık döneminde faiz giderleri ise yüzde 4,1 artışla (1,5 milyar TL) 37,7 milyar TL olmuştur. Bu dönemde faiz giderlerinin bütçe giderlerindeki artışa katkısı ise sadece 0,6 puan olmuştur.

Şekil 29: Merkezi Yönetim Harcama Artışına Katkı

2009 yılında küresel krizin etkilerini sınırlamak amacıyla konulan mali önlemlerin etkisiyle artan faiz dışı bütçe giderlerinin GSYH'ye oranı krizi izleyen yıllarda azalma eğilimine girmiş ancak 2012 yılının ikinci çeyreğinden itibaren artmaya başlamış ve 2012 yıl sonunda yüzde 22,1 olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılının ikinci çeyreğinde yüzde 21,6 olan faiz dışı bütçe giderlerinin GSYH'ye oranı 2013 yılının ikinci çeyreğinde yüzde 22,6 olarak gerçekleşmiştir.

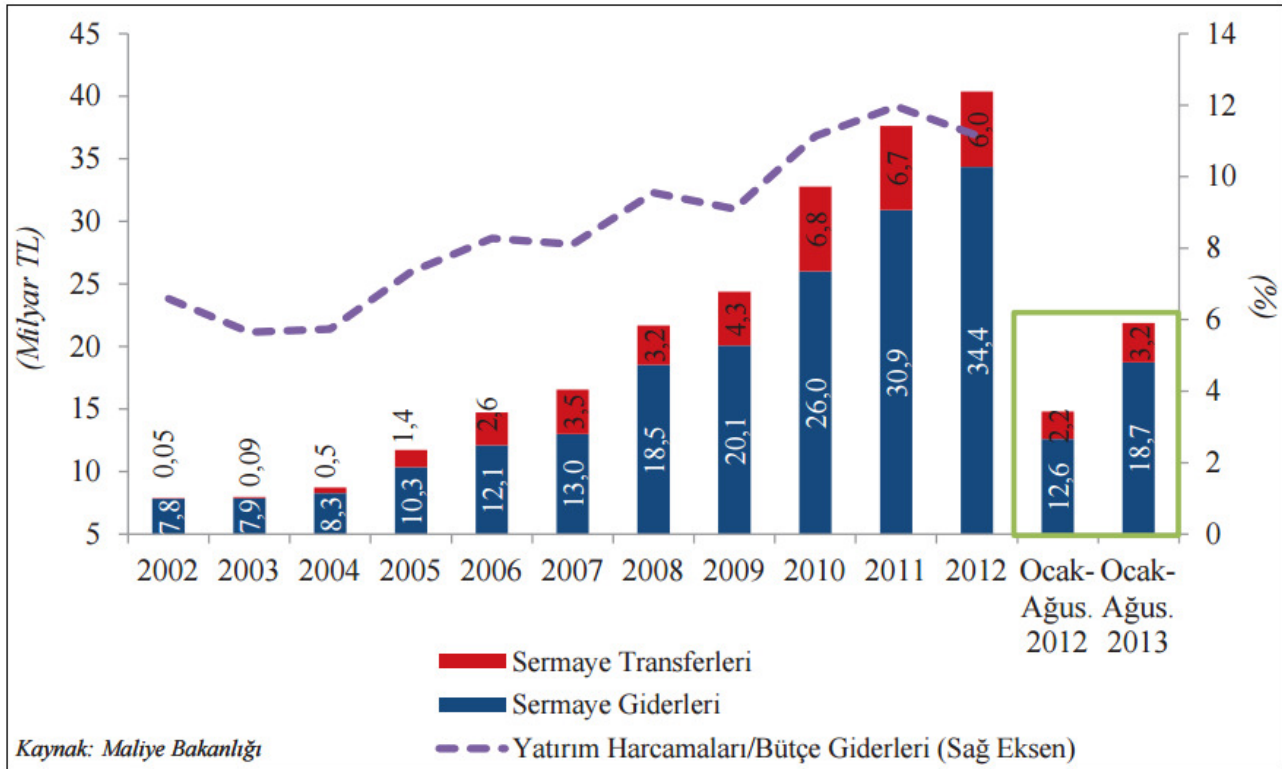
2013 yılının ilk sekiz aylık döneminde faiz dışı bütçe giderleri içinde yer alan cari transferlerdeki artış devam ederken personel giderleri ve sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi giderleri tahminler doğrultusunda gerçekleşmiştir. Bu dönemde cari transferler geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 14,6 artarken personel giderleri ve sosyal güvenlik prim ödemeleri yüzde 11,1 artmıştır.

2013 yılının ilk sekiz ayında cari transferlerde görülen artışta sağlık, emeklilik ve sosyal yardım giderleri ile tarımsal destekleme ödemelerindeki artış etkili olmuştur. Bu dönemde cari transferlerin yüzde 49,2'sini oluşturan sağlık, emeklilik ve sosyal yardım giderlerindeki artış oranı ise yüzde 9 olarak gerçekleşmiştir.

Diğer yandan cari transferler içinde yer alan tarım destek ödemeleri 2013 yılının ilk sekiz ayında 7,3 milyar TL ile yılsonu hedefinin yüzde 81'ine ulaşmıştır.

2013 yılının ilk sekiz aylık döneminde sermaye giderlerindeki ve sermaye transferlerindeki yüksek oranlı artışlar da dikkate değerdir. 2012 yılının tamamında 40,4 milyar TL yatırım harcaması yapılmışken yatırım harcamaları 2013 yılının Ocak-Ağustos döneminde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 48 artışla 21,9 milyar TL olmuştur. Bu dönemde yatırım harcamalarının bütçe içindeki payı geçen yılın aynı döneminde yüzde 6,5 iken bu dönemde yüzde 8,4'e kadar yükselmiştir.

Şekil 30: Merkezi Yönetim Yatırım Harcamaları

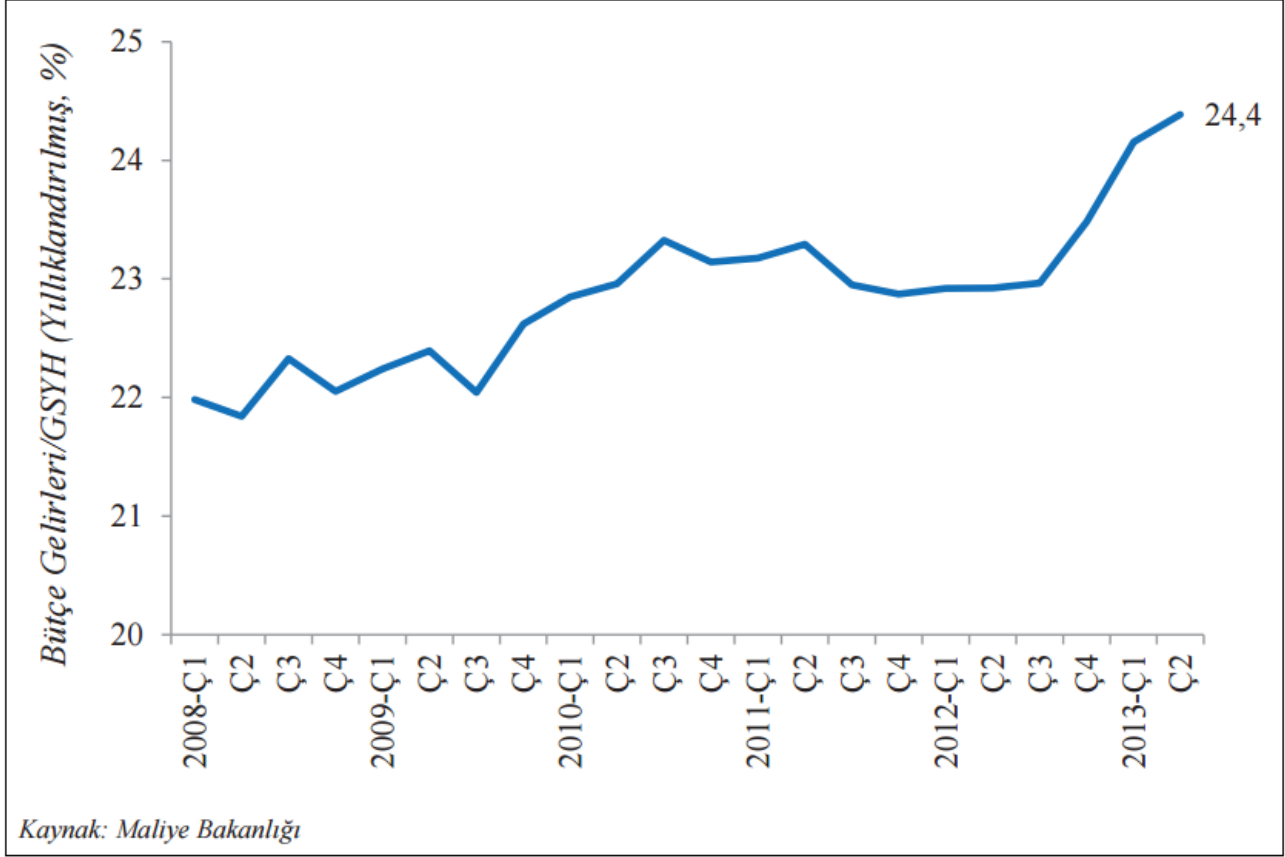
Bütçe Gelirleri

2013 yılının ilk sekiz aylık döneminde bütçe gelirleri geçen yılın aynı dönemine göre önemli bir iyileşme kaydetmiştir. Bunda iç talepte yaşanan canlanmayla birlikte vergi gelirlerinin belirgin bir şekilde artması ve özelleştirme gelirleri etkili olmuştur. Bu kapsamda bütçe gelirleri 2013 yılının ilk sekiz ayında bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 17,9 artarak 259,9 milyar TL olarak gerçekleşmiştir.

2013 yılın ilk sekiz ayında vergi gelirleri geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 18,6 artışla 216 milyar TL, vergi dışı diğer gelirler de yüzde 16,5 artış ile 35,7 milyar TL olmuştur. Bu dönemde genel bütçe gelirlerinin yaklaşık yüzde 85,8'i vergi gelirlerinden, yüzde 14,2'si de vergi dışı diğer gelirlerden oluşmuştur.

Merkezi yönetim bütçe gelirlerinin GSYH'ye oranı 2013 yılının ikinci çeyreği itibarıyla son yıllardaki en yüksek seviyeye çıkmış ve yüzde 24,4 olmuştur.

Şekil 31: Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri

2013 yılının ilk sekiz aylık döneminde dolaysız vergiler geçen yılın aynı dönemine göre yaklaşık yüzde 7,6 artarken dolaylı vergiler yüzde 24,5 artmıştır.1 2013 yılının ilk sekiz aylık döneminde ithalde alınan KDV geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 29,6 artış gösterirken ÖTV yüzde 24,1, dahilde alınan KDV ise yüzde 22,4 artış göstermiştir.

Gelir ve kazanç üzerinden alınan vergilerdeki artış oranının dolaylı vergilerdeki artış oranından düşük olması dolaysız vergilerin toplam vergi gelirlerindeki payını düşürmüştür. Dolaylı vergilerin toplam vergi gelirleri içindeki payı geçen yılın aynı dönemine göre yaklaşık yüzde 3,3 oranında artmıştır.

Yılın ilk sekiz aylık döneminde vergi gelirlerinin artmasında rol oynayan faktörler;

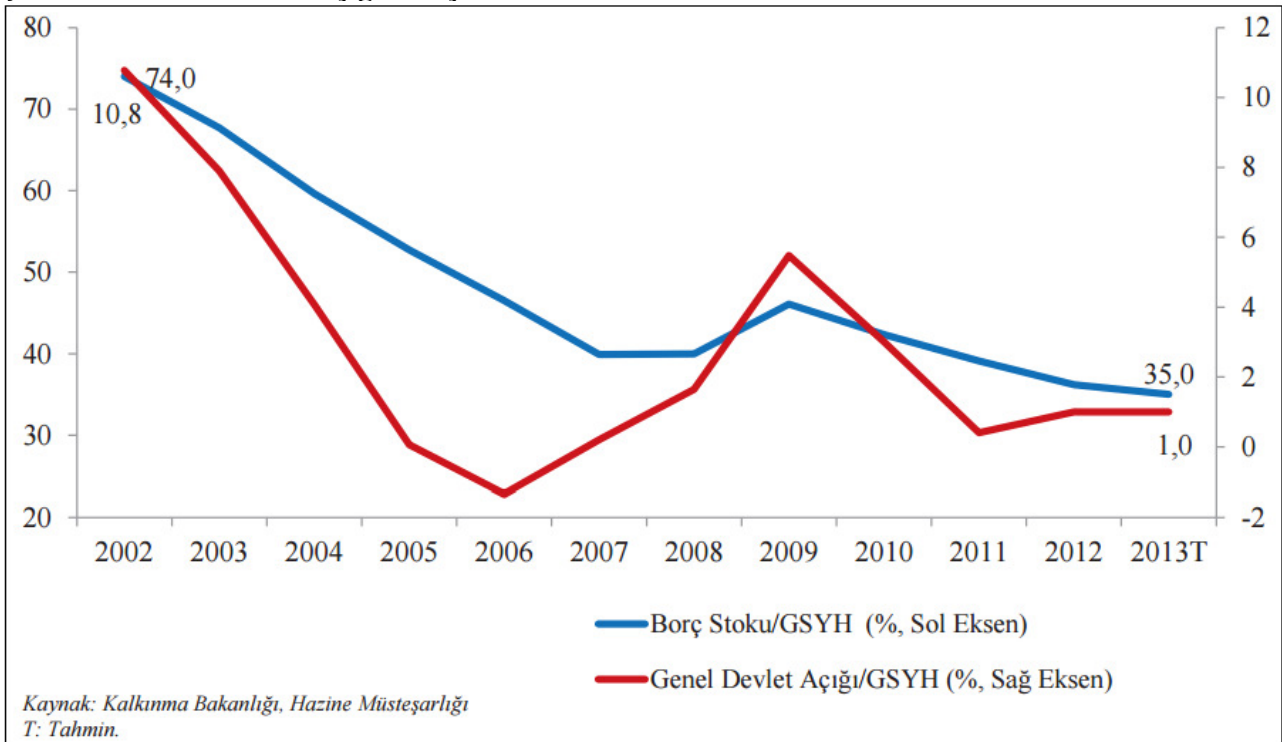
- Başta toptan ve perakende ticaret, bina inşaatı, gıda ve tekstil olmak üzere iç talepte yaşanan canlanma,
- BOTAŞ'ın cari yıl ve geçmiş yıllar vergi borcuna mahsuben 2013 yılının ilk yarısında yaptığı ödemeler,
- 2012 yılı Eylül ayında Bakanlar Kurulu Kararı ile bazı mallara uygulanan özel tüketim vergilerinde yapılan artışlar,
- 2013 yılı başından itibaren damga vergisi ve harçlara uygulanan vergi oranlarının yeniden değerlendirilme oranının üzerinde arttırılması ve
- 6113 sayılı Bazı Kurum ve Kuruluşlarının Bir Kısım Borç ve Alacaklarının Düzenlenmesine Dair Kanun kapsamında yapılan vergi tahsilatlarıdır.

Sonuç itibarıyla 2013 yılının ilk sekiz ayında merkezi yönetim bütçesi olumlu bir performans göstermiştir. Yılın ilk sekiz ayındaki bütçe sonuçları bunun somut bir göstergesidir. Bu dönemde merkezi yönetim bütçesi 231 milyon TL fazla ve 38 milyar TL faiz dışı fazla vermiştir. Bu sonuçlar 2013 yılı Bütçe Kanununda öngörülen 34 milyar TL’lik bütçe açığının altında ve 19 milyar TL’lik faiz dışı fazla hedefinin ise oldukça üzerindedir.

Genel Devlet Dengesi

Ülkemizde kamu mali dengeleri 2002 yılından bu yana küresel krizin etkilerinin en çok hissedildiği dönem olan 2009 yılı hariç sürekli iyileşmiştir. Bu kapsamda, genel devlet bütçe açığının GSYH’ye oranı 2002-12 döneminde 10 yılda yaklaşık 10 puan azalarak yüzde 1’e gerilemiştir. Bu oranın 2013 yılsonunda da yüzde 1 olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir. Diğer taraftan aynı dönemde AB tanımlı borç stokunun GSYH’ye oranı ise yaklaşık 38 puan azalarak 2012 yılında yüzde 36,2’ye düşmüştür. Bu oranın 2013 yılsonunda yüzde 35 olması öngörülmektedir.

Şekil 32: Genel Devlet Açığı-Borç Stoku

Türkiye, güçlü kamu mali dengeleri sayesinde küresel krizde ve sonrası dönemde özellikle gelişmiş ekonomilerden pozitif yönde ayrılmıştır. Türkiye’de 2012 yılında genel devlet bütçe açığının GSYH’ye oranı OECD ortalamasının beşte birinden, borç stokunun GSYH’ye oranı ise OECD ortalamasının üçte birinden azdır.

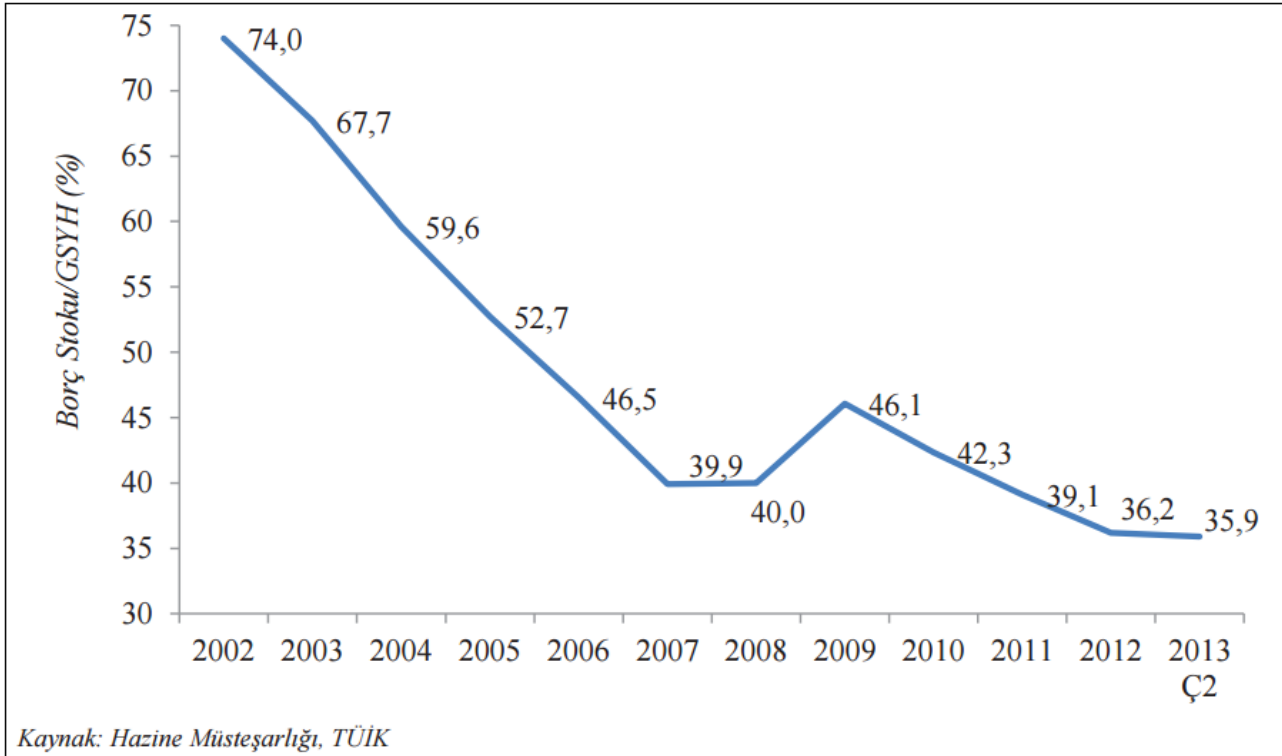
Türkiye hem bütçe açığı hem de borç stoku bakımından her iki Maastricht Kriterini de yerine getirmede oldukça başarılı olduğunu göstermektedir. Türkiye, AB üyesi ülkelerin ortalamasının altında bütçe açığı ve kamu borç yüküne sahiptir. Birçok AB üyesi ülke Maastricht Kriterlerini yerine getirmede başarılı olamazken Türkiye bu dönemde bütçe dengesi ve borç stoku açısından bu kriterleri yerine getirmektedir.

1.2.3.2. Borçlar

AB Tanımlı Genel Yönetim Borç Stoku

Kamu borç dinamikleri 2013 yılında da güçlü yapısını korumaya devam etmiştir. Yürütülen ihtiyatlı kamu borç yönetimi politikaları, mali disiplin ve makro göstergelerdeki olumlu seyir sonucunda 2012 yılında yüzde 36,2'ye inen AB tanımlı genel yönetim borç stokunun milli gelire oranı gerilemeye devam ederek 2013 yılının ikinci çeyreğinde yüzde 35,9'a inmiştir. Bu oran, Maastricht Kriteri olan yüzde 60'ın ve yüzde 92,23'lük Avro Bölgesi ortalamasının oldukça altındadır.

Şekil 33: AB Tanımlı Genel Yönetim Borç Stoku

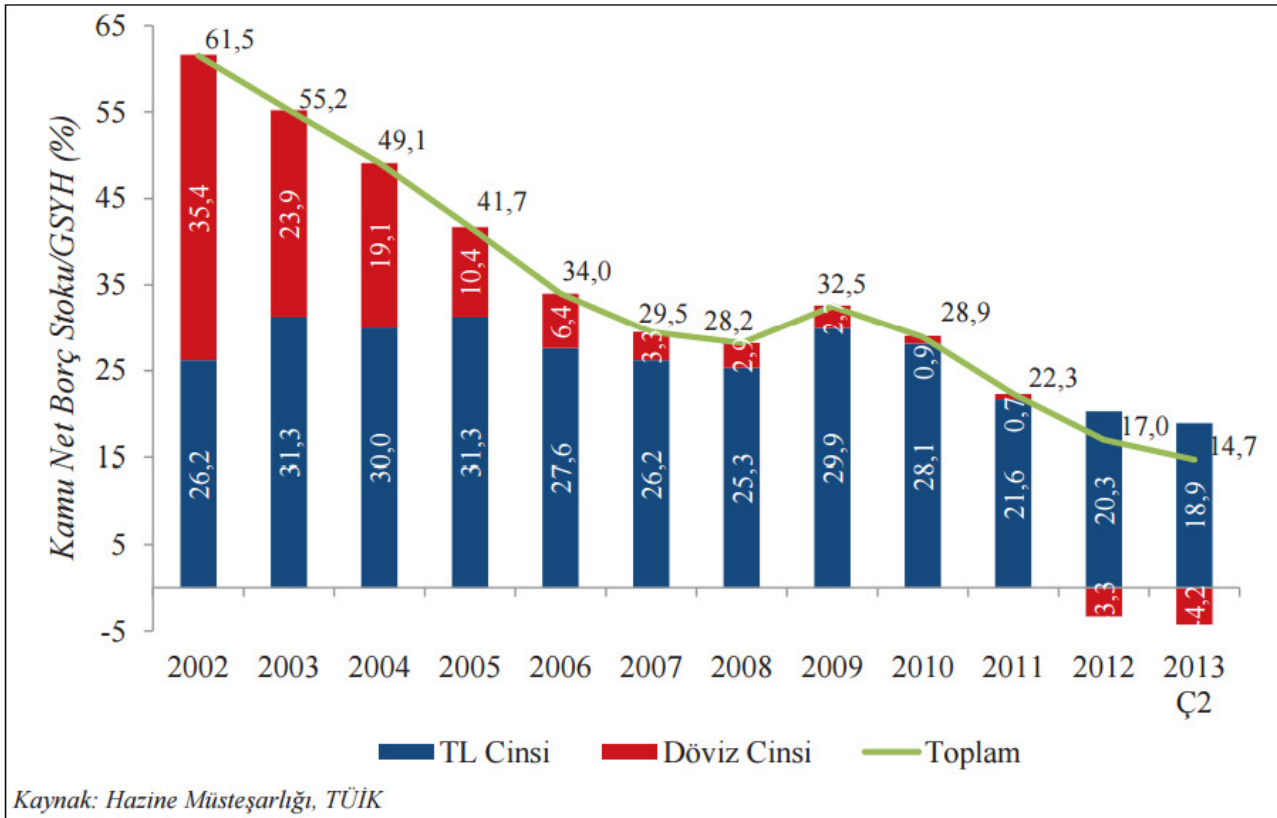
2013 yılı ikinci çeyreği itibarıyla Türkiye birçok AB üyesi ülkeye göre oldukça iyi durumdadır. Bu dönemde özellikle Yunanistan, İtalya, Portekiz ve İrlanda'da borç oranları yüksek seyretmeye devam etmektedir.

Kamu Net Borç Stoku

2013 yılında kamu net borç stokunda da genel yönetim borç stokunda yaşanan gelişmelere paralel olumlu gelişmeler yaşanmıştır. 2012 yılında yüzde 17'ye gerileyen kamu net borç stokunun GSYH'ye oranı 2013 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre 5,4 puan azalarak yüzde 14,7 olmuştur. Kamu sektörü finansal varlık ve mevduatlarının, brüt borç stokundan oransal olarak daha hızlı artmış olması kamu net borç stokunun GSYH'ye oranının azalmasını sağlamıştır.

Kamu net borç stokundaki yapısal iyileşmenin önemli bir etkisi de kamunun döviz cinsi net yükümlülüklerinde görülmektedir. 2012 yılında yüzde -3,3 olan döviz cinsi kamu net borç stokunun GSYH'ye oranı 2013 yılının ikinci çeyreğinde daha da azalarak yüzde -4,2 olurken TL cinsi borç stoku da yüzde 18,9 olmuştur. Bu durum kamu sektörünün net döviz cinsi varlık-yükümlülük dengesinde önemli bir iyileşmeye işaret etmektedir.

Şekil 34: Kamu Net Borç Stoku

Merkezi Yönetim Borç Stoku

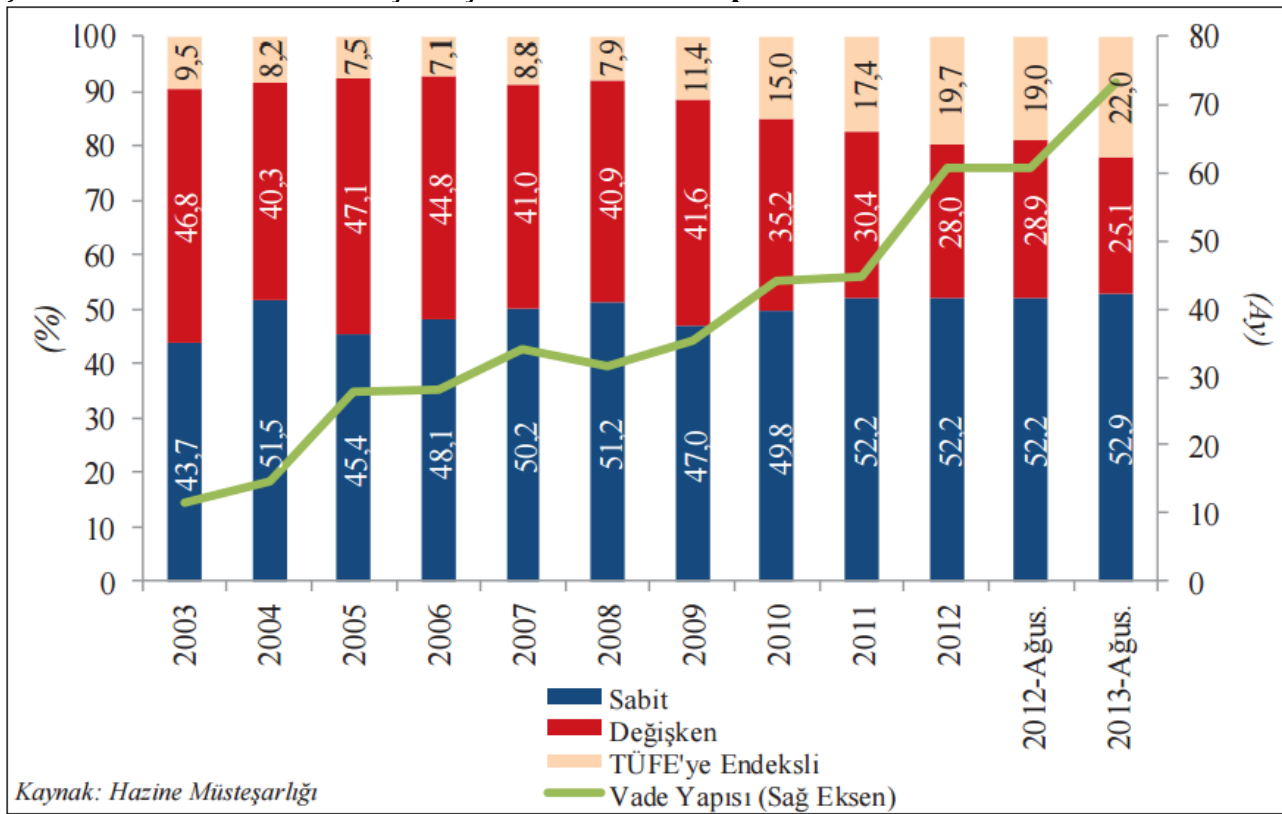
2013 yılında özellikle gelişmiş ülkelerde kamu maliyesine ilişkin endişelerin arttığı bir dönemde borç stokunun dışsal makroekonomik şoklara karşı duyarlılığının azaltılması hedefi doğrultusunda merkezi yönetim borç stokunun yapısında da önemli gelişmeler kaydedilmiştir.

Merkezi yönetim borç stoku 2013 yılının Ağustos ayı itibarıyla 2012 yıl sonuna göre yüzde 7,4 artış ile 571,6 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde merkezi yönetim toplam borç stokunun yüzde 70,7'sini iç borç stoku, yüzde 29,3'ünü dış borç stoku oluşturmaktadır.

Bununla birlikte 2012 yılsonu itibarıyla yüzde 59,8 olan merkezi yönetim toplam borç stoku içindeki sabit faizli borçların ağırlığı 2013 yılının Ağustos ayı itibarıyla yüzde 61'e çıkmış, böylece borç stokunun faiz değişimlerine olan duyarlılığındaki azalma devam etmiştir.

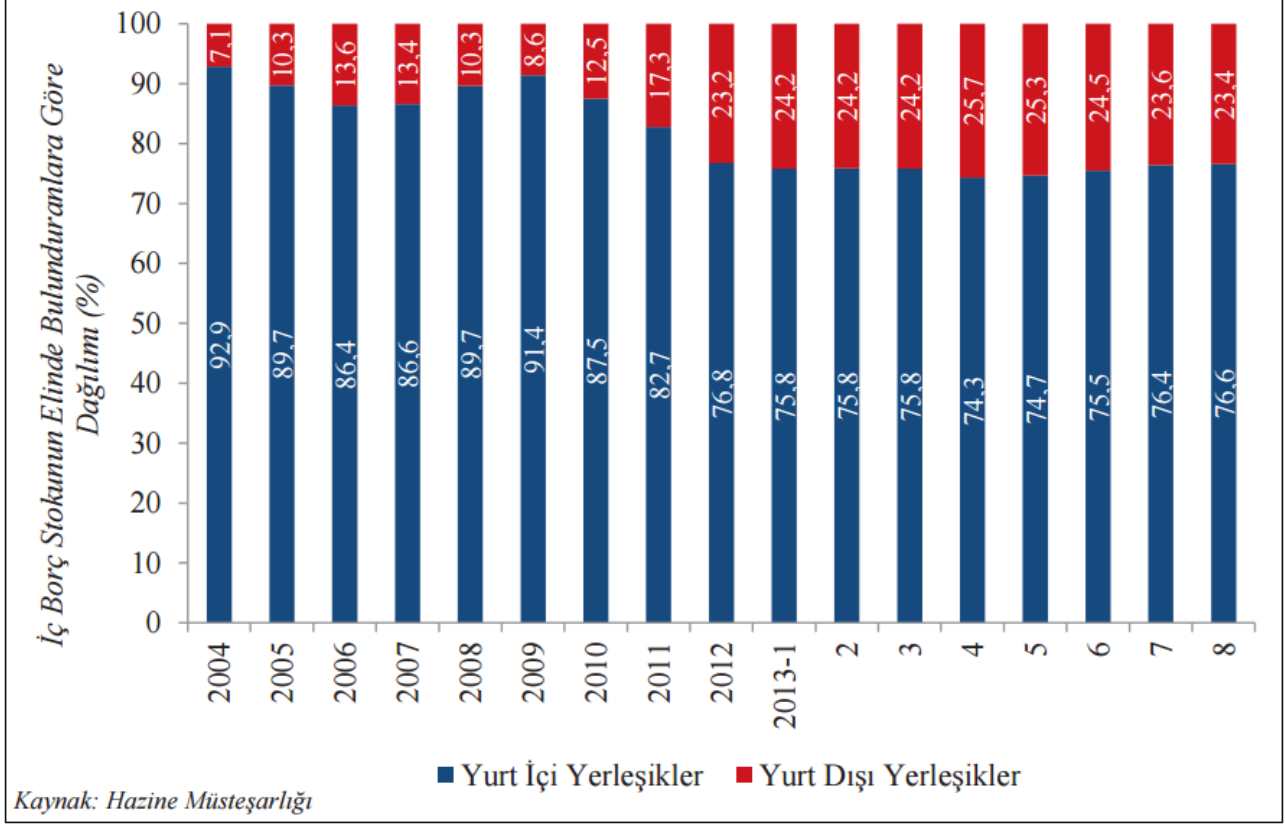
2013 yılı Ağustos ayı itibarıyla merkezi yönetim iç borç stokunun yapısına bakıldığında, 2012 yılsonuna göre değişken faizli borçların payının azaldığı, TL cinsinden sabit faizli borçlar ile TÜFE'ye endeksli borçların payının da arttığı görülmektedir. Merkezi yönetim iç borç stoku içinde döviz cinsi ve dövize endeksli borç stokunun payı 2012 yılı Şubat ayı itibarıyla sıfırlanmış olup, bu durum kur riskine olan duyarlılığı ortadan kaldırmıştır.

Şekil 35: Merkezi Yönetim İç Borç Stokunun Faiz Yapısı

Son yıllarda küresel piyasalarda yaşanan gelişmeler, yurt içinde sağlanan güven ortamı ve güçlü makroekonomik performans sayesinde ülkemize olan yabancı yatırımcı ilgisi artmıştır. Bu kapsamda iç borç stoku içindeki yabancı yatırımcıların payı 2013 yılı Nisan ayında yüzde 25,7'ye kadar çıkmıştır. Ancak bu oran özellikle Fed'in genişleyici para politikasını terk edeceği endişesiyle azalan yabancı sermaye çıkışının etkisiyle Mayıs ayından itibaren azalmaya başlamış ve 2013 yılının Ağustos ayında 2,3 puanlık azalışla yüzde 23,4 olmuştur.

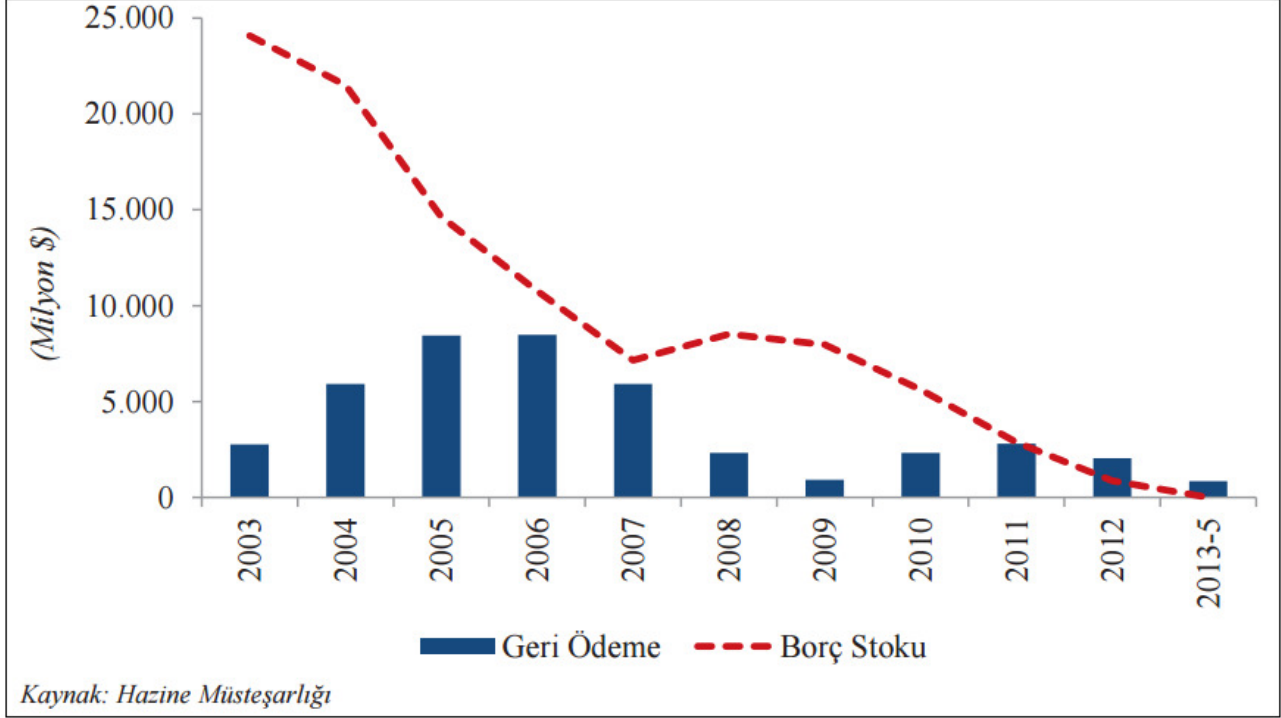
Şekil 36: İç Borç Stokunun Elinde Bulunduranlara Göre Dağılımı

Diğer taraftan, 2012 yılında 81,7 milyar dolar olan merkezi yönetim dış borç stoku 2013 yılı Ağustos ayında bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 3,9 artarak 82,3 milyar dolar olmuştur. Dış borç stokunun 29,8 milyar doları kredilerden, 52,6 milyar doları da tahvilden oluşmaktadır.

2012 yılında 2,02 milyar doları anapara ve 25 milyon doları da faiz olmak üzere toplam 2.04 milyar dolar ödeme yapılan IMF'ye Stand-by düzenlemeleri kapsamında kullanılan kaynaklardan kalan borç miktarı 2013 yılı başı itibarıyla 864 milyon dolardır. 14 Mayıs 2013 tarihinde yapılan 421 milyon dolarlık son anapara geri ödemesi ile birlikte IMF'ye Stand-by düzenlemelerinden kaynaklanan borç yükümlülüğü sona ermiştir.

Şekil 37: IMF'ye Geri Ödeme ve Borç Stoku

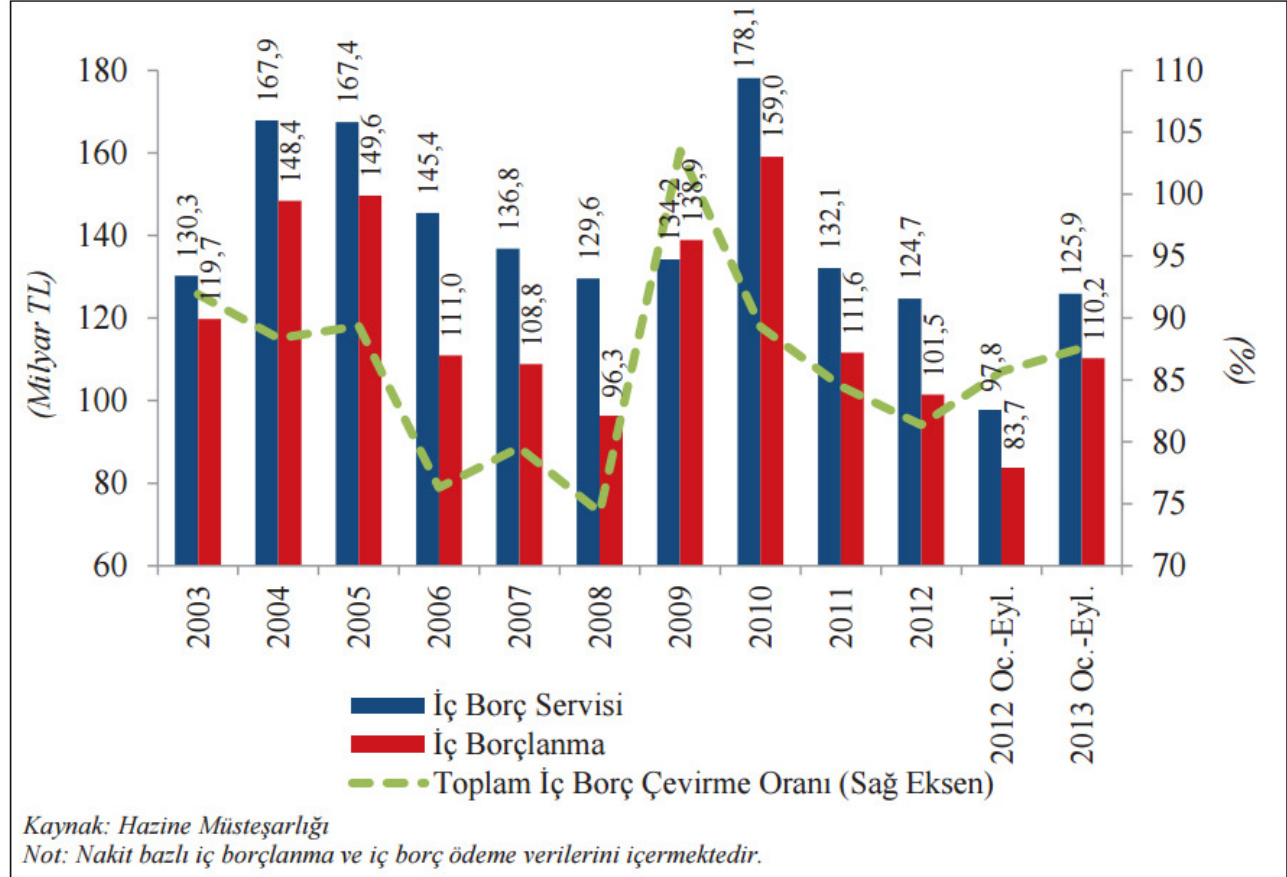

Borçlanma

Küresel ekonomide yaşanan dengesizliklerin iç borçlanma piyasasına etkilerinin asgari düzeyde tutulabilmesi ve son yıllarda borç göstergelerinde elde edilen kazanımların korunabilmesi amacıyla para ve maliye politikaları ile uyumlu borçlanma stratejilerine 2013 yılında da devam edilmiştir.

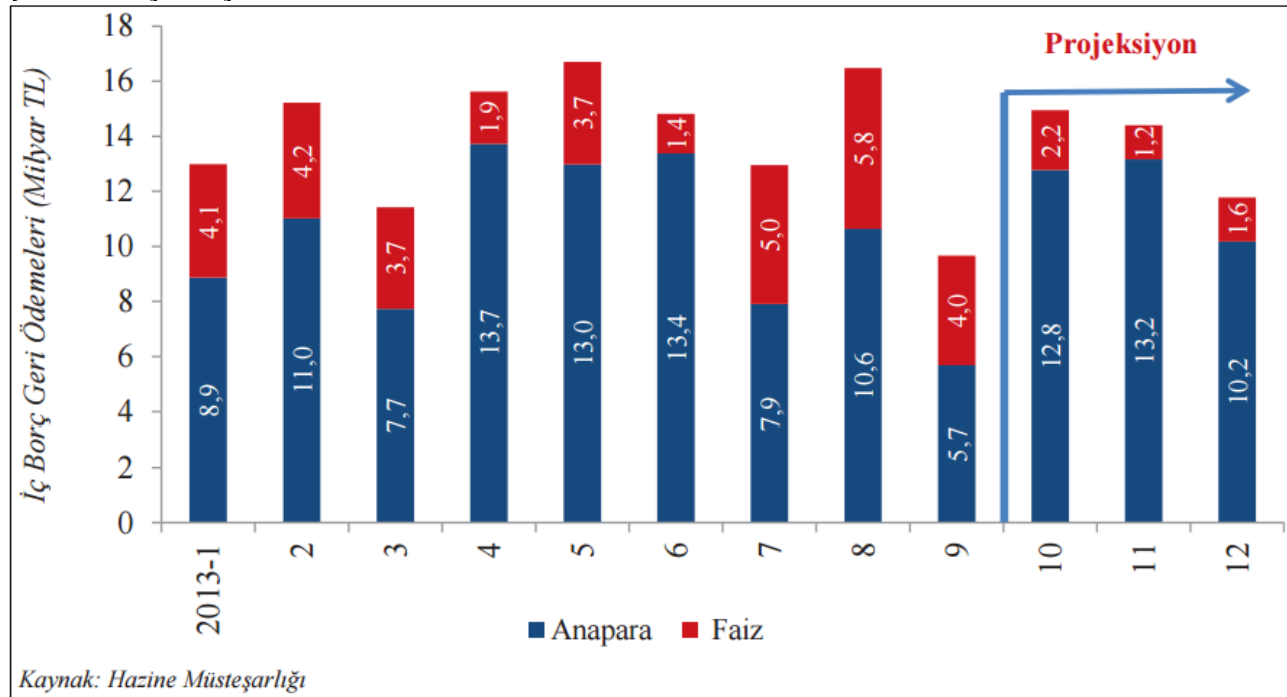
Hazine Finansman Programına göre; 2013 yılının tamamında 130,8 milyar TL'si anapara, 41,3 milyar TL'si de faiz ödemesi olmak üzere toplam 172,1 milyar TL iç borç servisi öngörülmüştür. Bu kapsamda, 2013 yılının ilk dokuz aylık döneminde 91,9 milyar TL'si anapara, 33,9 milyar TL'si faiz ödemesi olmak üzere toplam 125,9 milyar TL'lik iç borç ödemesine karşılık 110,2 milyar TL iç borçlanma yapılmıştır. Yılın ilk dokuz aylık döneminde iç borç çevirme oranı yüzde 87,6 olarak gerçekleşmiştir. 2013 yılının tamamında ise toplam iç borç çevirme oranının yüzde 87,5 olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir.

Şekil 38: İç Borçlanma Durumu

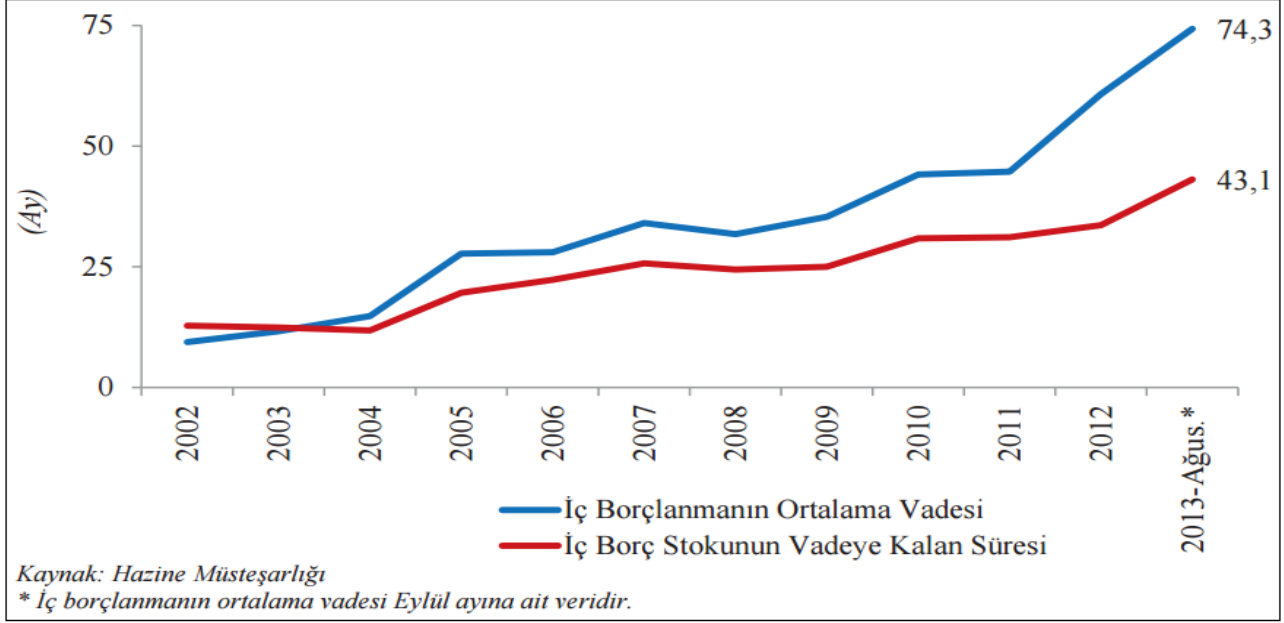
2013 yılının geri kalan 3 aylık döneminde, 36,1 milyar TL'si anapara ve 5 milyar TL'si faiz ödemesi olmak üzere toplam 41,1 milyar TL iç borç geri ödemesi yapılması öngörülmektedir.

Şekil 39: İç Borç Geri Ödemeleri

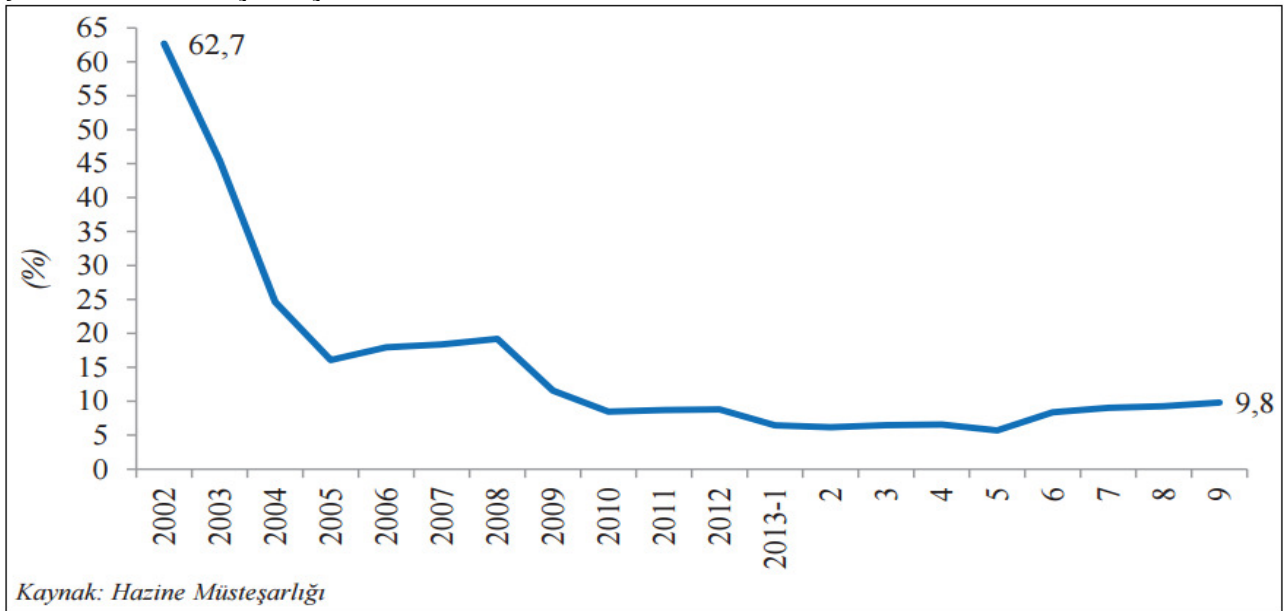
2002 yılından bu yana iç borçlanmanın ortalama vadesinde görülen artış 2011 yılı sonundan itibaren hız kazanmıştır. 2012 yılı sonunda 60,8 ay olan ortalama vade 2013 yılı Eylül ayında 74,3 aya kadar yükselmiştir. İç borçlanmanın ortalama vadesinin belirgin şekilde artmasıyla birlikte toplam iç borç stokunun vadeye kalan süresi de Ağustos 2013 itibarıyla 43,1 aya kadar çıkmıştır. Değişken faizli kıymetlerin payının azalması ve vadenin uzaması faiz değişikliklerinin etkilerini azaltmaktadır.

Şekil 40: İç Borçlanmanın Vade Yapısı

Fed'in tahvil alım programlarının sona ereceği endişesiyle diğer gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de iç borçlanma maliyetleri bir miktar yükselmiştir. 2013 yılının Mayıs ayına kadar kademeli olarak düşüş eğiliminde olan DİBS faiz oranları Eylül ayında yüzde 9,8'e kadar yükselmiştir.

Şekil 41: Devlet İç Borçlanma Faiz Oranı

1.2.3. Enflasyon ve Para Politikası

2012 yılının son çeyreğinden itibaren enflasyon görünümündeki iyileşme ve sermaye akımlarının güçlü seyretmesinin etkisiyle finansal istikrara dair riskleri dengelemek amacıyla bir yandan kademeli bir şekilde faiz indirimi yapılırken diğer yandan döviz rezervlerini artırıcı yönde makro ihtiyati tedbirler uygulanmıştır. 2013 yılı Mayıs ayından itibaren ise finansal piyasalardaki gelişmelerin etkisiyle TCMB, para politikası duruşunu değiştirerek parasal sıkılaştırmaya gitmiştir. 2012 yılında yüzde 6,2 ile son 44 yılın en düşük yıl sonu seviyesine gerileyen TÜFE, 2013 yılının ilk sekiz ayında işlenmemiş gıda ve tütün ürünleri fiyatlarındaki artış ve Türk Lirasındaki değer kaybı nedeniyle, hedefin üzerinde, yüzde 8 civarında seyretmiştir.

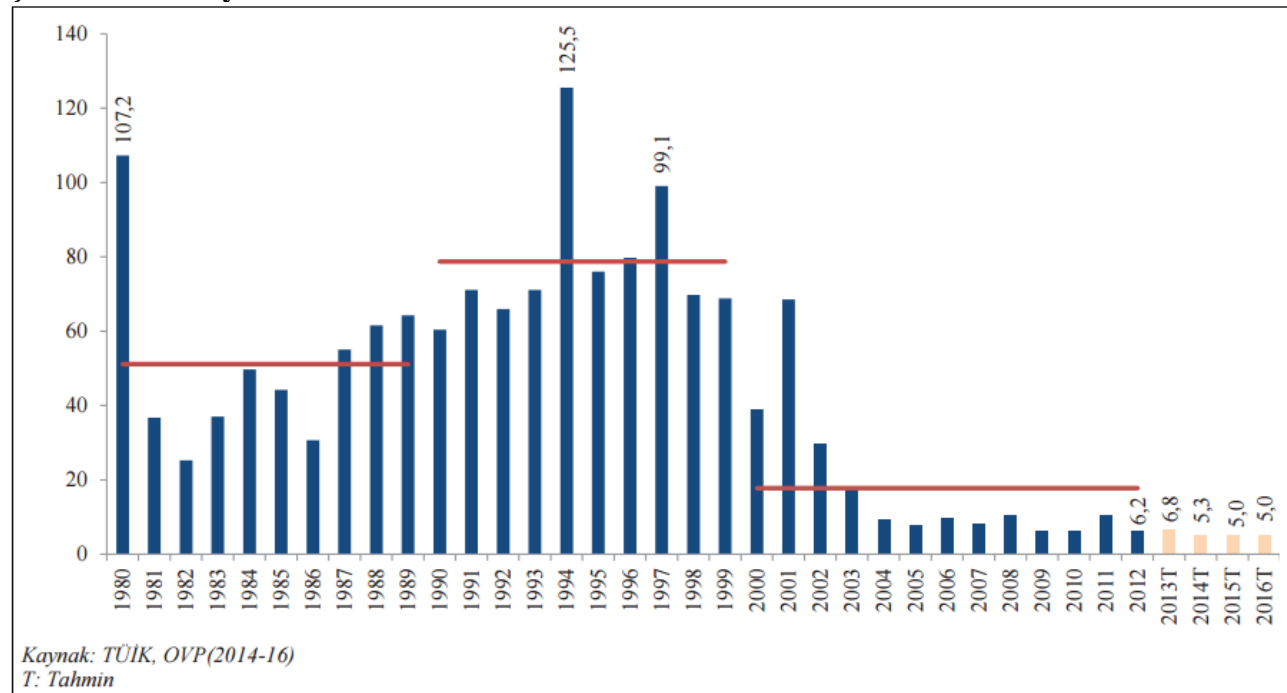
1.2.3.1. Enflasyon

Tüketici Fiyatlarındaki Gelişmeler

TÜFE, 2013 yılının ilk yarısında uluslararası emtia fiyatlarındaki ılımlı seyre, döviz kurlarındaki istikrarlı gidişata ve ekonomik faaliyetlerdeki sınırlı toparlanmaya rağmen işlenmemiş gıda ve tütün ürünleri fiyatlarındaki artış nedeniyle Haziran ayı itibarıyla yıllık olarak yüzde 8,3'e yükselmiştir.

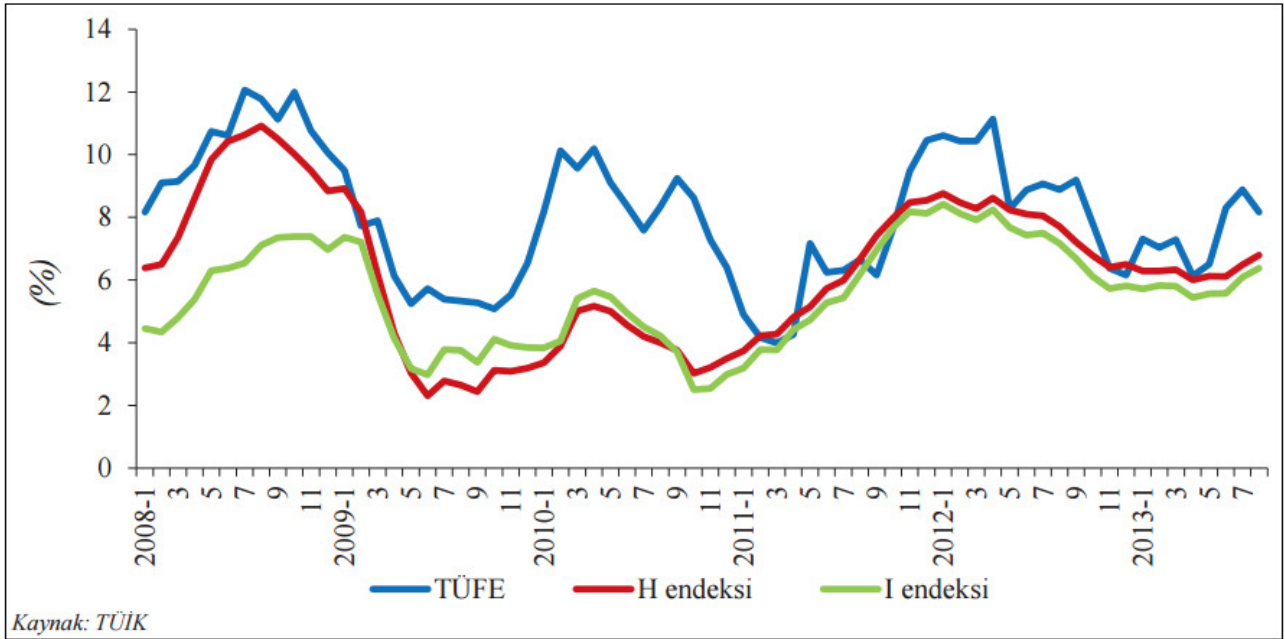
Temmuz ayında ise baz etkisi ve Türk Lirasında gözlenen değer kaybı nedeniyle yükselen enflasyon, Ağustos ayı itibarıyla işlenmemiş gıda fiyatlarındaki düzeltme ve enerji fiyatlarında olumluya dönen baz etkisine bağlı olarak yüzde 8,2 seviyesine gerilemiştir. Enflasyonun yıl sonunda 8 Ekim 2013 tarihinde yayınlanan OVP'ye göre yüzde 6,8 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Bu gelişmede, 2013 yılında döviz kuru ve petrol fiyatlarındaki gelişmeler etkili olmuştur.

Şekil 42: Enflasyon Oranları

Enflasyonun temel eğilimi hakkında daha sağlıklı bir değerlendirme yapmak için çekirdek enflasyon verileri önemlidir. Uzun dönem fiyat hareketlerini yansıtan ve geçici nitelikteki göreceli fiyat şoklarını dışlayan “çekirdek enflasyon” oranlarının son dönemdeki döviz kuru hareketlerinin gecikmeli etkilerine bağlı olarak Nisan ayından itibaren yükseldiği görülmektedir. Nisan ayında yüzde 6 olarak gerçekleşen Özel Kapsamlı Tüketici Göstergelerinden ÖKTG-H6 endeksi Ağustos ayında yüzde 6,8’e yükselmiştir. Aynı dönemde ÖKTG-I7 endeksi de buna paralel bir eğilim göstermiş, Nisan ayında yüzde 5,4 iken Ağustos ayında yüzde 6,4’e yükselmiştir.

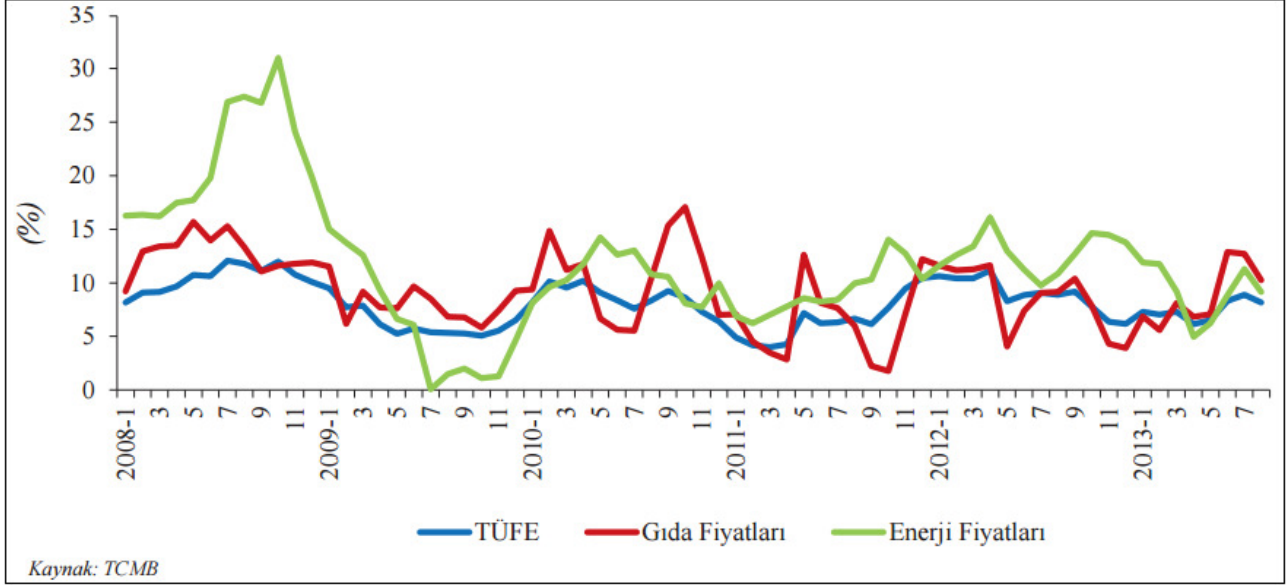
Şekil 43: TÜFE ve Çekirdek Enflasyon Göstergeleri

2012 yılında yüzde 3,9 olarak gerçekleşen gıda enflasyonu, 2013 yılının ilk yarısında işlenmemiş gıda fiyatlarındaki seyre paralel olarak yükselmiştir. Böylelikle enflasyon, temelde işlenmemiş gıda fiyatlarının öngörülenin de üzerinde artması sonucunda beklenilenin üzerinde gerçekleşmiştir. Temmuz ayında sınırlı bir düşüşle gerileyen gıda enflasyonu Ağustos ayında işlenmemiş gıda fiyatlarındaki düzeltme sayesinde yüzde 10,3’e gerilemiştir.

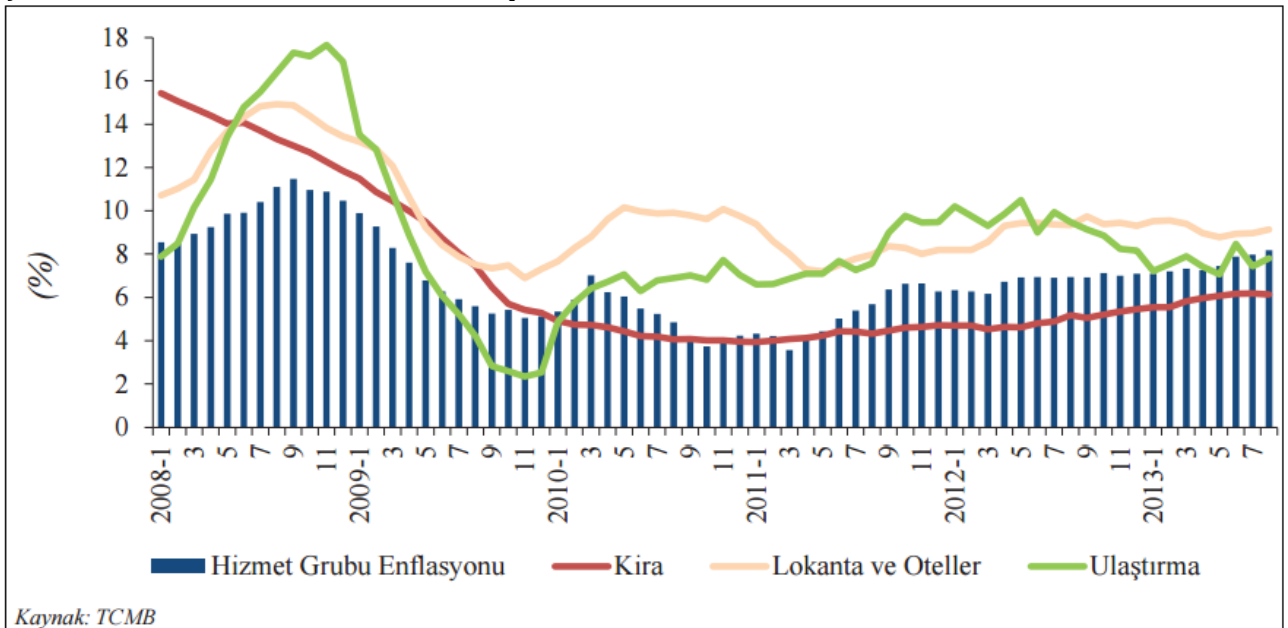
Enerji fiyatları ise uluslararası petrol fiyatları paralelinde 2013 yılının ilk çeyreğinde yüzde 0,9 oranında artarken yılın ikinci çeyreğinde yüzde 0,9 oranında azalmıştır. Ancak Türk Lirasındaki değer kaybı ve petrol fiyatlarındaki artışa istinaden Haziran ve Temmuz aylarında yükselmiştir. Ağustos ayında ise olumluya dönen baz etkisi ile enerji grubu yıllık enflasyonu yüzde 9,2’ye düşmüştür.

Şekil 44: Yıllık Gıda ve Enerji Fiyatları Enflasyonu

2013 yılının ikinci çeyreğinden itibaren hizmet fiyatlarındaki artışlar geçmiş yıl ortalamalarının belirgin olarak üzerine çıkmıştır. Bu gelişmede haberleşme ve diğer hizmet grupları belirleyici olurken kira, lokanta-otel ve ulaştırma gruplarındaki artışlar da yüksek tarihsel ortalamalarına oldukça yakın seyretmiştir. Bununla birlikte bu gruptaki yükselişte ekonomik faaliyetlerin yanısıra önemli bir maliyet unsuru olan ücretlerin de etkili olduğu düşünülmektedir. Ağustos ayı itibarıyla yıllık artış oranları incelendiğinde, lokanta-otellerde hizmet grubu genelinin üzerindeki artış eğiliminin sürdüğü, kira grubunun yatay bir seyir izlediği, ulaştırma grubunun ise bir önceki ay yaşanan düşüşe rağmen yeniden yükselmeye başladığı görülmektedir. Ağustos itibarıyla hizmetler sektöründe enflasyon yıllık bazda yüzde 8 civarında seyretmektedir.

Şekil 45: Hizmet Grubu Yıllık Enflasyonu

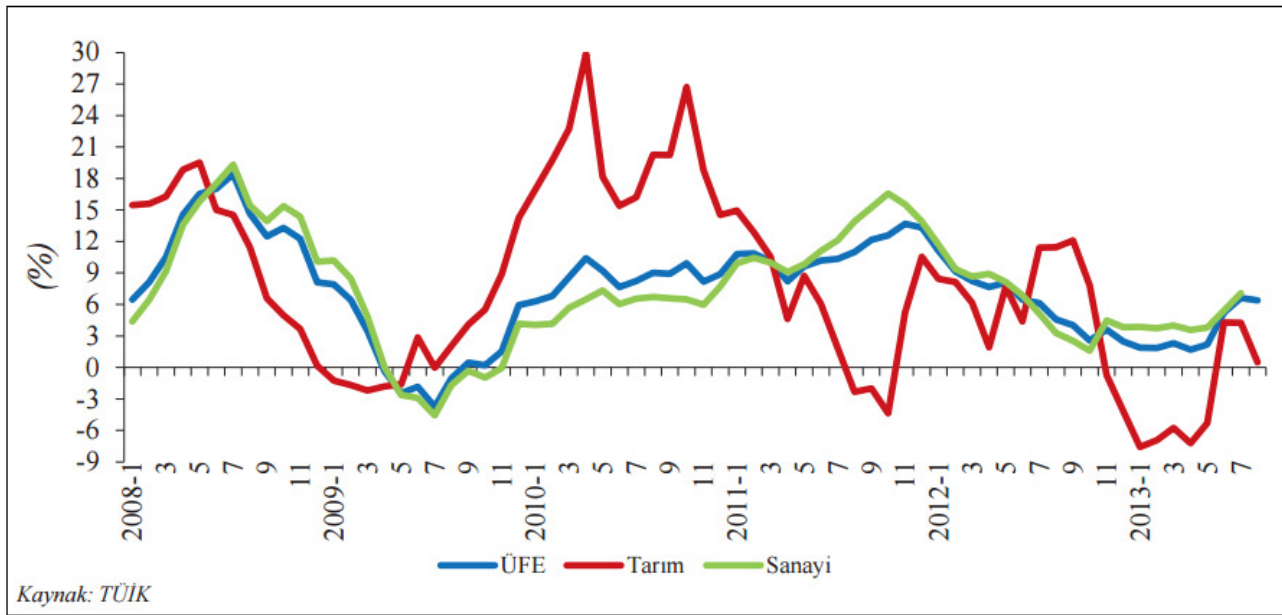

Üretici Fiyatlarındaki Gelişmeler

2013 yılının ilk yarısında tarım fiyatlarında ve Türk Lirasında gözlenen değer kaybıyla yükselen ÜFE, Ağustos ayı itibarıyla tarım fiyatlarında yaşanan düşüş sayesinde yüzde 6,4'e gerilemiştir. 2013 yılının ilk sekiz ayında, imalat sanayi fiyatları yüzde 1,3 ile belirgin bir artış gösterirken tarım fiyatlarında yüzde 4,4 oranında düşüş yaşanmıştır. Tarım grubunda bitkisel ürünler ile meyve ve sebze fiyatları tüketici fiyatları paralelinde azalmış, canlı hayvan fiyatları ise sınırlı bir oranda artmıştır. Son dönemde Türk Lirasında gözlenen değer kaybının etkileri imalat sanayi alt grupları genelinde hissedilmeye devam etmiştir. Ağustos ayındaki en belirgin artışlar sırasıyla yüzde 2,9 ve yüzde 2,4 ile giyim, imalat fiyatları ve petrol ürünleri imalat fiyatlarında gözlenmiştir. Bu dönemde petrol ve ana metal hariç imalat sanayi fiyatlarının yıllık artış oranı ise yüzde 6,5 ile önceki aya göre yükselmiştir.

Önümüzdeki dönemde, Türk Lirasındaki değer kaybının imalat sanayi fiyatlarına yansımalarının başta dayanıklı tüketim malları olmak üzere tüketici fiyatlarında maliyet yönlü bir baskı ortaya çıkaracağı beklenmektedir.

Şekil 46: ÜFE, Tarım ve Sanayi Grubu Yıllık Enflasyonu

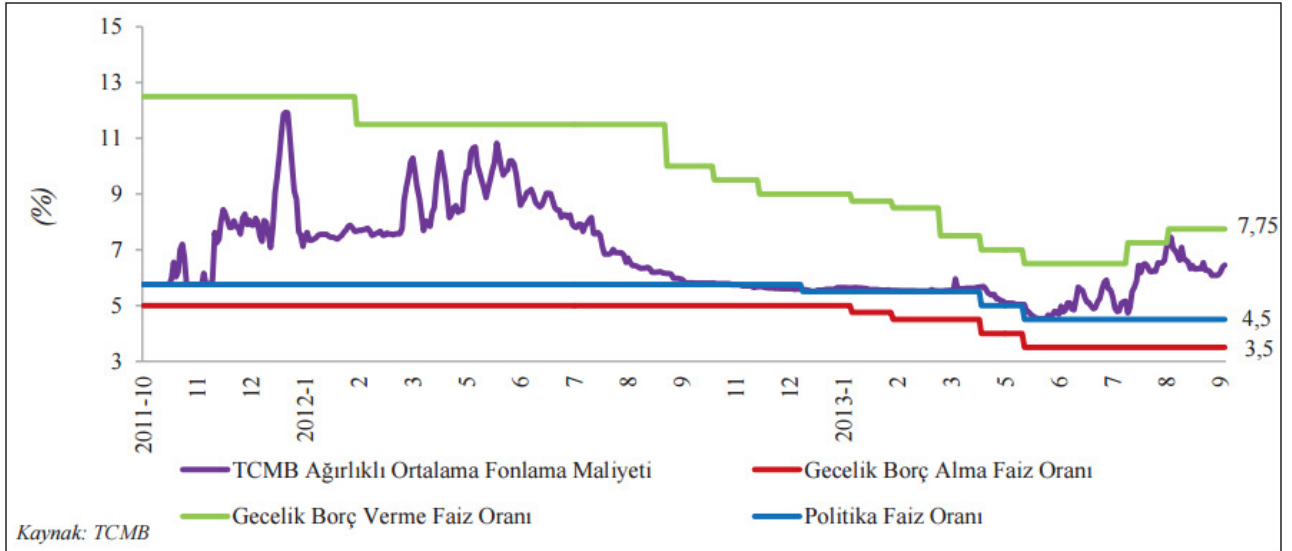
1.2.3.2. Para Politikası

TCMB, 2010 yılının sonlarından itibaren benimsediği fiyat istikrarının yanında makro finansal riskleri de gözeterek para politikası çerçevesini küresel ekonomide değişen koşullara göre uygulamaya devam etmiştir. 2012 yılının üçüncü çeyreğinden itibaren küresel risk iştahında artış yaşanması, enflasyon görünümünün iyileşmesi ve ekonomide dengelenme sürecine girilmesi nedeniyle 2013 yılının Mayıs ayına kadar TCMB kademeli olarak faiz indirimlerine gitmiştir. Gecelik faiz koridoru daraltılırken politika faizi de yüzde 4,5 seviyesine çekilmiş, TCMB ağırlıklı ortalama fonlama maliyeti politika faizi seviyesine yakın seyretmiştir.

Ayrıca bu dönemde döviz rezervlerini artırıcı yönde makro ihtiyati tedbirler uygulanmıştır. Sermaye girişlerinin finansal istikrar üzerindeki olumsuz etkilerinin azaltılması amacıyla ROK2 kademeli olarak artırılmıştır. Mevcut uygulamalar çerçevesinde karşılık tutarının en fazla yüzde 60'lık kısmı döviz olarak tutulabilmektedir. Türk Lirası zorunlu karşılıkların ilk yüzde 30'luk dilimi için ROK 1,4 olarak belirlenmiştir. Sonraki her yüzde 5'lik dilim için sırasıyla 1,5, 1,8, 2,2, 2,5, 2,7 ve 2,8 katsayıları kullanılmaktadır. Benzer şekilde karşılık tutarının en fazla yüzde 30'luk kısmı altın olarak tutulabilmektedir. Bu tutarın ilk yüzde 15'lik dilimi için belirlenen 1,4 ROK ile hesaplanan Türk Lirası tutar karşılığında altın yatırılmaktadır. Sonraki her yüzde 5'lik dilim için sırasıyla 1,5, 2,0 ve 2,5 ROK kullanılarak hesaplanan Türk Lirası karşılığında standart altın TCMB'de tesis edilmektedir.

2013 yılı Mayıs ayının sonlarından itibaren ise küresel para politikalarına dair artan belirsizliklerin hızlı sermaye çıkışlarına, Türk Lirasında aşırı değer kaybına ve finansal piyasalarda dalgalanmalara yol açması TCMB'nin politika duruşunu değiştirmesine neden olmuştur. Enflasyonda gözlenen artışın fiyatlamada davranışlarında bozulmaya yol açmasını engellemek ve finansal istikrarı desteklemek amacıyla Temmuz ayı Para Politikası Kurulu toplantısında faiz koridorunun üst sınırı 75 baz puan artırılmıştır. Ağustos ayında ise ek parasal sıkılaştırmanın etkinliğini artırmak amacıyla borç verme faiz oranı yüzde 7,25'ten yüzde 7,75'e yükseltilmiştir.

Şekil 47: TCMB Faiz Oranları

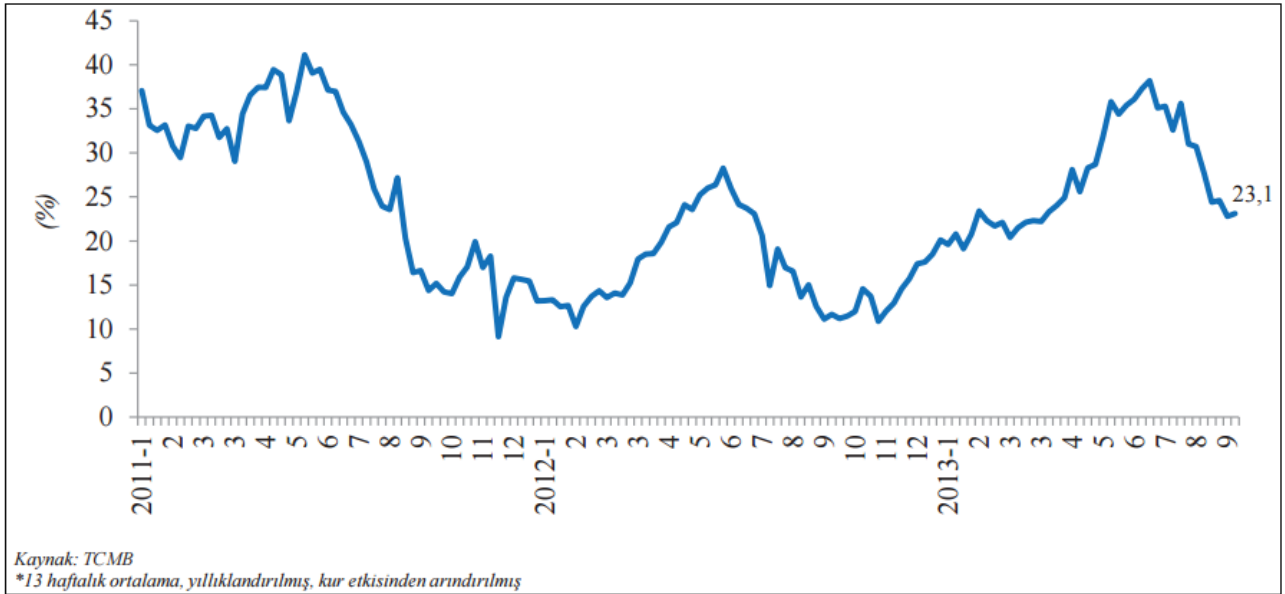

Ülkemizde sermaye akımlarında ve küresel likiditedeki hareketler yansımalarını esas olarak krediler ve döviz kurundaki dalgalanmalar şeklinde göstermektedir. Türkiye gibi yükselen ekonomilerde yerli para biriminin hızlı değerlenmesinden olumlu etkilenen firma bilançoları bankaları aşırı hızlı kredi büyümesine yönlendirebilmektedir. Dolayısıyla yeni politika çerçevesinde kredi ve döviz kuru gibi değişkenlere ayrı bir önem atfedilmektedir. 2012 yılı Ekim ayında kredi

büyümesi, referans değer olarak kabul edilen yüzde 15 seviyelerine kadar gerilemiş, ancak ekonomik faaliyetlerdeki toparlanmanın ve destekleyici likidite koşullarının etkisiyle yıl sonunda yüzde 20,1 seviyesine çıkmıştır. 2013 yılı Mayıs ayından itibaren sermaye akımlarındaki yavaşlamaya rağmen kredilerdeki büyüme güçlü seyrini devam ettirmiştir. Temmuz ayı itibarıyla toplam kredilerin artış hızı yüzde 38,2'ye çıkarak geçtiğimiz yılların ortalamasından daha hızlı bir büyümeye ulaşmıştır. Ancak alınan makro ihtiyati önlemlerin etkisiyle kredi büyüme hızı ivme kaybetmiştir.

Nitekim 20 Eylül itibarıyla kredi büyümesi yüzde 23,1 olarak gerçekleşmiştir. TCMB tarafından kredi büyüme hızının, referans değer olarak açıklanan seviyenin belirgin olarak üzerinde seyretmesine rağmen önümüzdeki dönemde sermaye akımlarındaki zayıflamanın ve ihtiyatlı para politikası duruşunun etkisiyle daha makul düzeylere geleceği öngörülmektedir. Kredi büyüme hızı 2013 yılı Temmuz ayı Enflasyon Raporu'na göre 2014 yılı ortalarında yüzde 15 düzeyine ineceği tahmin edilmektedir.

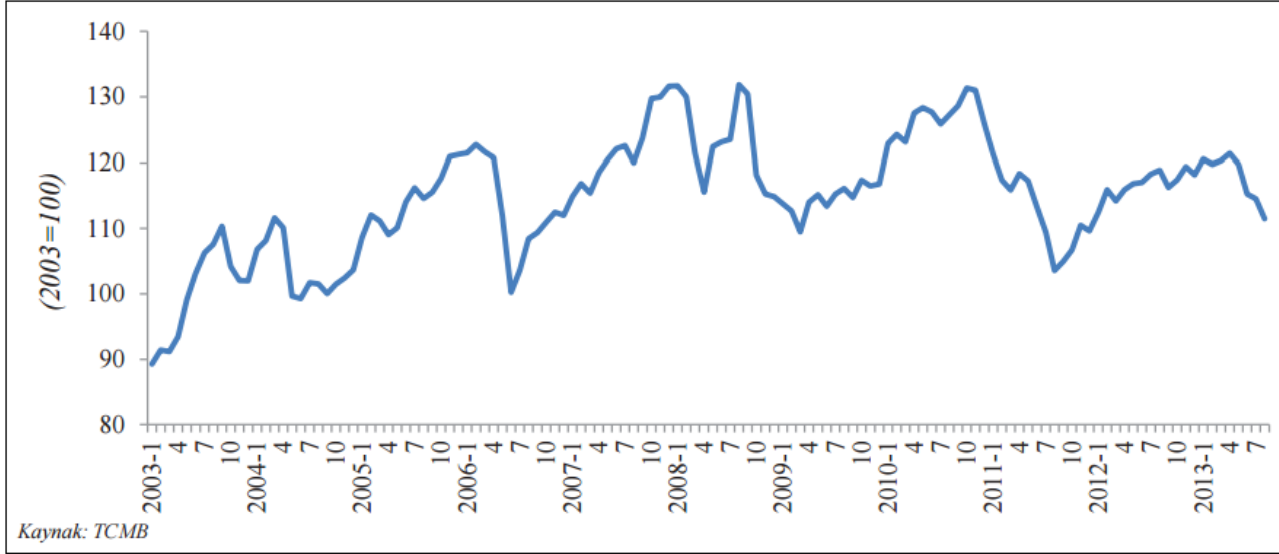
Şekil 48: Kredi Büyümesi

Reel efektif döviz kuru endekslerindeki gelişmeler, finansal istikrara yönelik riskleri sınırlamak amacıyla TCMB tarafından yakından takip edilmekte ve para politikası kararlarında etkili olmaktadır.

Mayıs ayından bu yana gelişmekte olan ülke risk primlerinde görülen artış döviz piyasalarında oynaklığa neden olmuştur. Nisan ayı itibarıyla güvenli kabul edilen 120 sınırını aşarak 121,4 olarak gerçekleşen TÜFE bazlı reel efektif döviz kuru, Ağustos ayında 111,5'e gerileyerek son 20 ayın en düşük seviyesine ulaşmıştır. Döviz piyasasındaki aşırı oynaklığın fiyat istikrarı ve finansal istikrar üzerindeki olası etkilerini gidermek amacıyla TCMB belirli günlerde ek parasal sıkılaştırma uygulamış ve bu işlemleri destekleyici yönde, sterilize edilmemiş gün içi döviz satım ihaleleri gerçekleştirmiştir. Ayrıca bankalar ROM kapsamında gönüllü olarak biriktirdikleri rezervlerin bir kısmını kullanmıştır. Bu kapsamda ROM kısmen otomatik dengeleyici rol üstlenmiştir.

Şekil 49: TÜFE Bazlı Reel Efektif Döviz Kuru

1.2.4. Ödemeler Dengesi

2013 yılının ilk yarısında cari açıda ılımlı bir artış eğilimi yaşanmıştır. Bu artışta küresel ekonomideki zayıf görünüm ve en büyük ticaret ortağımız olan AB'deki borç krizinin devam etmesi nedeniyle özellikle son dönemde ihracatta yaşanan nispi yavaşlama, iç talepteki canlanmaya bağlı olarak ithalatın artması ve net altın ticaretinin olumsuz etkisi önemli rol oynamıştır.

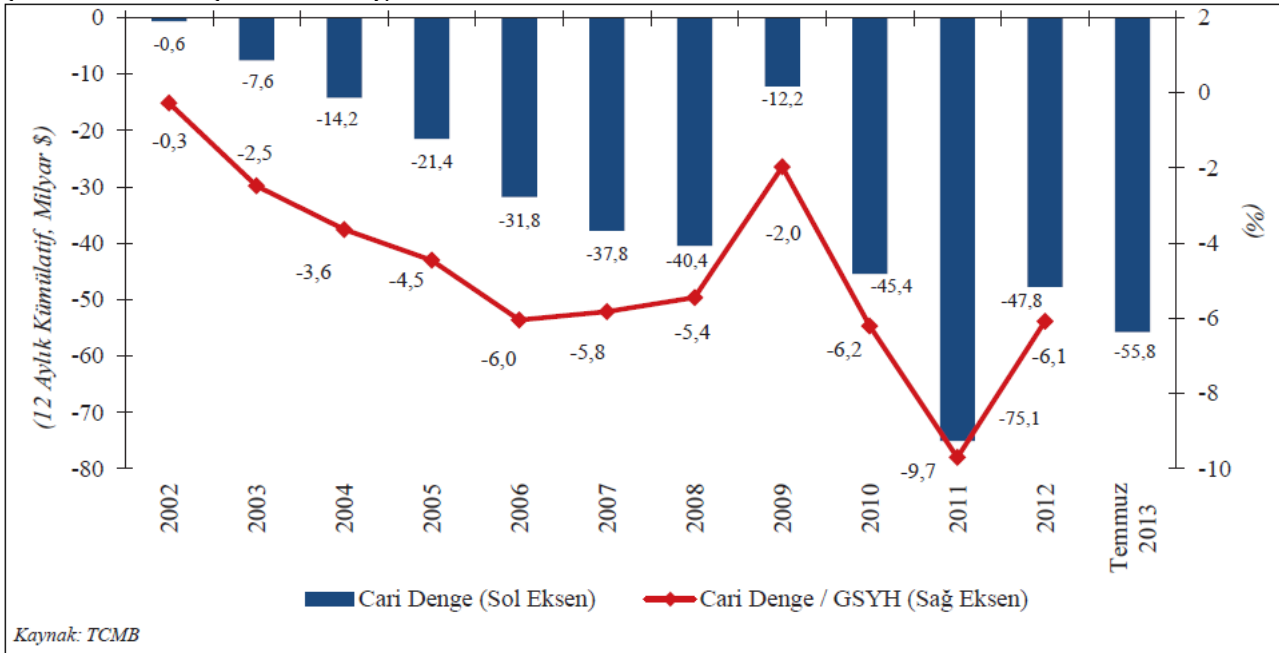
Cari açığın finansmanında, küresel kriz öncesinde özelleştirme uygulamaları, şirket birleşme ve satın almaları yoluyla uluslararası doğrudan yatırımlar ve uzun vadeli krediler ağırlığı oluştururken kriz sonrası dönemde kısa vadeli sermaye girişlerinin ağırlığının arttığı gözlenmektedir.

Cari İşlemler Dengesi

Ekonomide yeniden dengelenme yılı olan 2012 yılında 47,8 milyar dolar seviyesine kadar gerileyen cari açık 2013 yılı Temmuz ayı itibarıyla 12 aylık bazda 55,8 milyar dolara yükselmiştir. Dış ticaret açığında yaşanan artış ile beraber gelir dengesi kalemi altında kâr transferlerini içeren doğrudan yatırım/gider kaleminde gerçekleşen yüksek çıkış nedeniyle cari açık 12 aylık bazda 2012 yıl sonuna göre 8 milyar dolar artış göstermiştir.

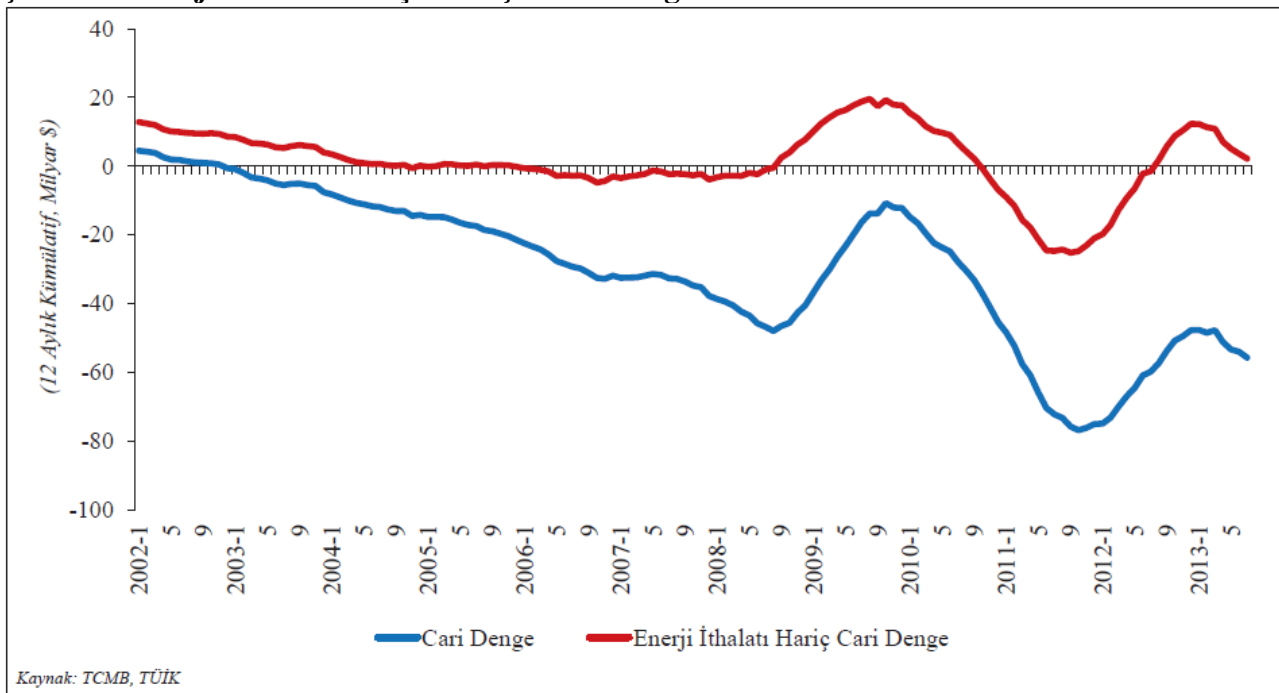
AB'de durgunluğun devam etmesi nedeniyle ihracattaki nispi yavaşlama, iç talepteki canlanmaya bağlı olarak ithalatın ihracattan fazla artması ve net altın ticaretinin olumsuz etkisiyle enerji dışı cari dengede bozulma yaşanmıştır. 2012 yıl sonunda enerji dışı cari denge 4,7 milyar dolar fazla verirken 2013 yılı Temmuz ayı itibarıyla 12 aylık bazda 5 milyar dolar açık vermiştir

Şekil 50: Cari İşlemler Dengesi

Petrol fiyatlarındaki nispi düşüşle birlikte 2012 yıl sonunda 60,1 milyar dolar olan enerji ithalatı 2012 yıl sonundan itibaren azalma eğilimine girmiş ve Temmuz ayı itibarıyla 12 aylık bazda 57,9 milyar dolara gerilemiştir. 2013 yılında enerji ithalatında gerileme yaşanırken enerji dışı ithalatta önemli bir artış yaşanmış ve enerji ithalatı hariç cari dengenin gerilemesine neden olmuştur. 2012 yıl sonunda enerji ithalatı hariç cari denge 12,4 milyar dolar fazla verirken bu rakam 2013 yılı Temmuz ayı itibarıyla 12 aylık bazda 2,2 milyar dolara gerilemiştir.

Şekil 51: Enerji İthalatı Hariç Cari İşlemler Dengesi

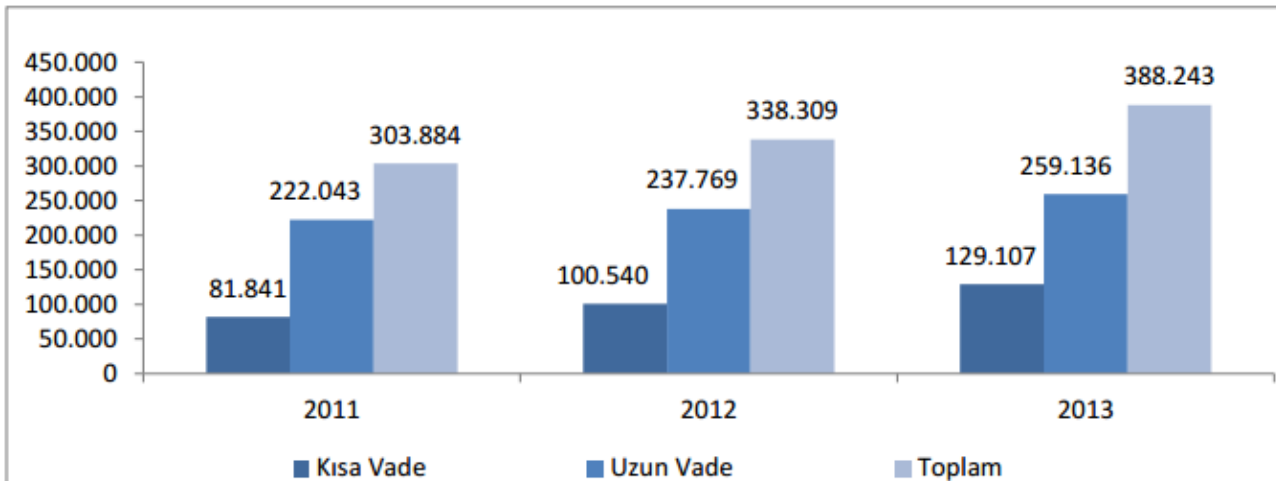

Dış Borçlar

2011 yılında önemli oranda yavaşlayan dış borç stoku artış hızı 2012 ve 2013 yıllarında yeniden ivme kazanmıştır. 2012 yılında % 11,3 artarak 338.309 milyon dolar olan brüt dış borç stoku, 2013 yılında % 14,8 artarak 388.243 milyon dolara yükselmiştir. 2013 yılında, özellikle kısa vadeli dış borçlardaki yüksek oranlı artış devam etmiş ve borç stoku içinde kısa vadeli borçların payı önemli oranda artış göstermiştir. Kısa vadeli dış borçlar bir önceki yıla göre % 28,4 artarak 129.107 milyon dolara, uzun vadeli dış borçlar da % 9 artarak 259.136 milyon dolara yükselmiştir. Toplam dış borç stoku içinde kısa vadeli borçların payı 2011 yılında % 26,9 iken, 2012 yılında % 29,7'ye, 2013 yılında da % 33,3'e yükselmiş, uzun vadeli borçların payı aynı yıllar itibarıyla %73,1'den % 70,3 ve % 66,7'ye gerilemiştir.

Dış borç stoku içinde 2005 yılına kadar yüksek olan kamu sektörünün payı, bu tarihten itibaren gerilemeye başlamış ve özel sektörün payı artış göstermiştir. Son yıllarda özellikle özel sektörün kısa vadeli borcundaki artış dikkati çekmektedir. 2012 yılında % 13,5 artan özel sektörün dış borcu 2013 yılında % 17,5 artarak 267.033 milyon dolara yükselmiştir. 2012 yılında kamu sektörünün dış borcu % 10,3 artış gösterirken, 2013 yılında % 11,5'lik bir artış ile 115.976 milyon dolara yükselmiştir. TCMB'nin borcu ise gerilemeye devam ederek 2013 yılında, bir önceki yıla göre % 26,2 azalmış ve 5.234 milyon dolar olmuştur.

Şekil 52: Dış Borç Stoku (Milyon dolar)

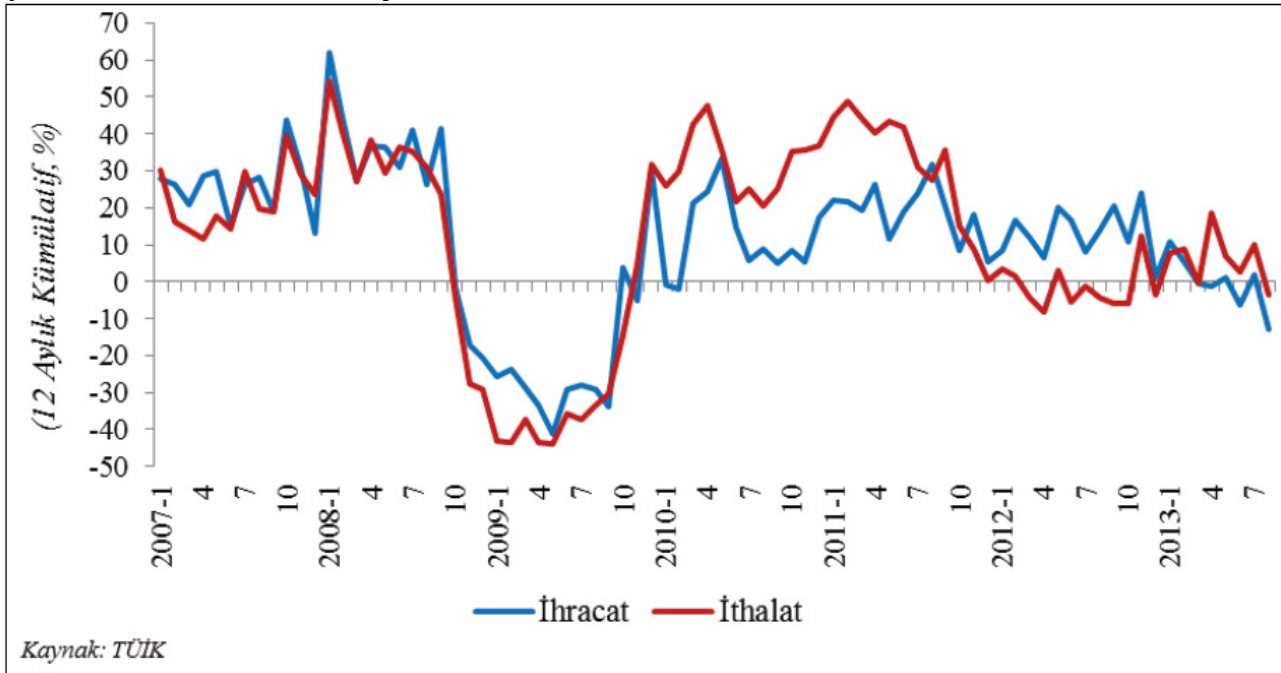

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı (www.hazine.gov.tr)

Dış Ticaret Dengesi

2012 yılında yaşanan yavaşlama sürecine bağlı olarak kısıtlı artan ara malı ithalatı özellikle 2013 yılının ikinci çeyreğiyle birlikte nispi olarak artış eğilimine girmiştir. Bunun yanında en büyük ticaret ortaklarımız olan AB ülkelerinde yaşanan ekonomik kriz ve Kuzey Afrika ülkelerinde yaşanan siyasi sorunlar nedeniyle ihracat artışı sınırlı kalmıştır. TÜİK verilerine göre, ihracat 2013 yılının ilk sekiz ayında bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 0,5 oranında azalarak 99,4 milyar dolara gerilerken ithalat yüzde 6,3 oranında artarak 167 milyar dolara yükselmiştir. 2013 yılı Ağustos ayında 12 aylık kümülatif bazda ihracat 151,9 milyar dolar, ithalat da 246,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu kapsamda 2012 yıl sonunda 84,1 milyar dolar olan dış ticaret açığı 2013 yılı Ağustos ayında 12 aylık kümülatif bazda 94,6 milyar dolara yükselmiştir. Dış ticaret açığı 2013 yılı Ocak-Ağustos döneminde ise geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 18,3 oranında artarak 67,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Şekil 53: İhracat-İthalat Büyümesi

İhracat ve ithalat, miktar endeksleri bazında incelendiğinde; krizle birlikte daralan ihracat ve ithalatın izleyen dönemde sürekli bir artış seyrinde olduğu görülmektedir. 2011 yılı son çeyreğinden itibaren Türkiye ekonomisindeki dengelenme süreciyle birlikte mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış dış ticaret endeksleri ihracat lehine gelişirken 2013 yılında ithalat lehine bir değişim göstermiştir. Talep kaynaklı daralma yaşayan ihracata karşın iç talep kaynaklı ithalat artışı miktar endekslerinin ithalat lehine gelişmesine neden olmuştur.

2. EKONOMİK COĞRAFYA

Antalya'nın coğrafi, doğal ve ekolojik özellikleriyle ekonomik işleyişinin doğrudan ve dolaylı etkileşimleri bu ve takip eden bölümlerin kapsamını oluşturmaktadır.

2.1. Coğrafi Yapı

Antalya; 36,06° – 37,25° kuzey enlemleri ile 39,12° – 32,35° doğu boylamları arasında 20.723 km²'lik alanı ile Türkiye'nin % 2,6'sını kaplayan Batı Akdeniz'de yer alan bir ilimizdir. Gazipaşa – Anamur sınırından Kaş – Fethiye sınırına kadar 640 km.'lik sahil şeridinde sahiptir. Bu uzunluk toplam Türkiye kıyı şeridinin % 11'ini teşkil eder. Tarihsel ve doğal zenginlikleri ile ün salmış olan Antalya aynı zamanda bir Akdeniz limanıdır. Kuzeyinde Burdur ve Isparta, kuzeydoğusunda Konya, doğusunda İçel, batısında da Muğla illeri vardır; güneyini tamamen Akdeniz çevreler.

Antalya körfezi, Akdeniz bölgesi'nin batı kesiminde, Anadolu içine sokulan geniş bir girintiye sahiptir. Batıda Teke yöresinin dik falezlerine dayanır ve Gelidonya Burnu ile onun uzantısı olan Beşadalar tarafından sınırlanır; doğuda ise Anamur Burnuna kadar uzanır. Körfezin karaya en fazla sokulduğu kuzeybatı ucunda, Antalya kenti ve limanı vardır.

Antalya Körfezinin batı kesiminde oldukça dar bir kıyı şeridi vardır. Bu şeritte, akarsuların getirdiği alüvyonlardan oluşan küçük kıyı ovaları ile plajlar yer alır. Antalya – Kemer arasındaki dik falezler bu genel yapının dışında kalır. Fazla girintili çıkıntılı olmayan bu kesimde, deniz hızla derinleşerek birden 100 – 200 m. derinliğe ulaşır. Kemer'in batısı, Kocaburun ile Beşadalar arası, oldukça girintili çıkıntılıdır. Burada Çıralı Limanı, Çavuş (Adrasan) Limanı, Frenkçi Koyu gibi birçok girinti vardır. Akarsuların ve zaman zaman denizin içlerine kadar ilerleyen tatlı su kaynaklarının çokluğu nedeniyle, tuzluluk çok fazla değildir. Antalya kenti ve çevresinde yer alan 30 – 40 m. yükseklikteki dik falezlerin önünde, denizin derinliği birden 200 m.'ye iner.

Ancak kentin batısındaki Konyaaltı ve doğusundaki Lara plajlarında, deniz daha yavaş derinleşir, ancak birkaç yüz metre açıkta derinlik 200 m.'yi bulur.

Antalya Körfezinin doğu ve kuzeydoğu kıyıları, Anamur Burnu'na kadar geniş yaylar çizerek uzanır. Dağların doğrudan denize indiği kesimlerde dik falezler vardır. Ama kıyı şeridi Manavgat yakınlarında genişler ve ünlü Side plajlarını oluşturur. Burada denizin derinliği fazla değildir. Aynı özellik Alanya ve çevresinde de görülür.

Körfezde tuzluluk genel olarak yüksektir. Ortalama % 39 – 40 arasında değişen tuzluluk oranı, akarsu ağzlarında ve denizde kaynayan tatlı su kaynaklarının çevresine düşer. Deniz suyu sıcaklığı ise kışın 15 – 17°C, yazın 22 – 27°C arasındadır. Antalya Körfezi, gerideki yüksek topografyanın bir sonucu olarak oldukça derindir. Derinlik birden artar ve bir deniz mili içinde 1.000 – 1.500 m.'yi bulur. Körfezin en derin yeri batıda, Beş adaların 30 km. doğusundadır (2.500 m.).

2.2. Topoğrafik Yapı

Antalya Havzası yüzey şekilleri açısından oldukça büyük bir çeşitlilik gösterir, temel oluşumları da dağlardır. Bunlar genellikle havzanın doğu ve kuzey kesimlerini kaplar. Yer yer yüksekliği 2.000 m.'yi aşan dağların çevrelediği kuzeydoğu kesimlerinde, yükseltilerin arasında, kısmen fluvio-karstik, kısmen de tektonik çukurluklar ve bu çukurlukların ortasında yer alan alüvyal ovalar bulunur. Kuzeydoğuda, özellikle Akseki Korkuteli yöresinde ilginç karstik erime çukurları dikkati çeker.

Havzadaki ovalar, güneyde Akdeniz'e açılan ve ortalama yüksekliğin 100 m. olduğu kıyı ovalarıyla, batı ve kuzeyde yer alan ve yüksekliğin 800 – 1.200 m. arasında değiştiği yüksek ovalardır. Akarsuların oluşturduğu kıyı ovaları batı kesiminde daha geniştir, doğuya doğru daralarak ince bir kıyı şeridi durumuna girer. Torosların çoğunlukla denize paralel olmasından dolayı bu ovalar iç kesimlere fazla sokulamaz. Yüksek ovalar ise, özellikle batıda yüksek dağların arasına sıkışıp kalmış kapalı karstik erime çukurlukları (polye) niteliğindedir.

Havzanın akarsuları genellikle düzensiz rejimlidir. Hemen hemen tümü, kalker kütlelerinin kalsiyumca zengin sularını taşır. Kıyıya yakın alanlarda, taban suyunun yüzeye yakın olması göllenmelere yol açtığından, havzanın taban topraklarında yaygın bir tuzluluk ve alkalilik sorunu vardır.

2.3. Dağlar, Akarsular ve Irmaklar

Antalya toprakları temel olarak, geniş ve parçalanmış iki platodan oluşur. Bu platolardan batıdakine Teke Yaylası, doğudakine Taşeli Yaylası adı verilir. Söz konusu platolar, kıyıda denize dik inen ve falezler oluşturan içerde ise kıyıya paralel uzanan Toros dağları ve kolları tarafından parçalanmıştır. Buradaki en yüksek tepe (3.070 m.), Teke yaylasının doğusunda, Antalya kentinin hemen batısında yer alan ve denize dik yamaçlarla inen, kuzey – güney doğrultulu Bey dağlarındadır. Yüksekliği 2500 m.'yi geçen doruklara da sık rastlanır.

Elmalı ovasının güneybatısına yayılmış olan ve Muğla il sınırına paralel uzanan Akdağ sırası üstündeki At Kuyruk Sallamaz Tepesi (3.024 m.), Ziyaret Tepesi (2.591 m.), Taşeli Yaylasında kuzeybatı – güneydoğu doğrultusunda uzanan ve Konya il sınırı çizen Geyik Dağları (2.560 m.)'dir.

Teke ve Taşeli Yaylaları, Toros Dağlarından doğan, rejimleri genellikle düzensiz, büyüklü küçüklü bir çok akarsu ile de yarılmıştır. Bu akarsuların en önemlileri Aksu, Köprü, Manavgat, Düden, Dim, Kargı, Alara, Karpuz, Korkuteli ve Alakır çaylarıdır.

Manavgat yakınlarında ünlü Manavgat çağlayanını oluşturan Manavgat Çayı üzerinde Oymapınar, Alakır Çayı üzerinde Alakır, Korkuteli Suyu üzerinde de Korkuteli barajları bulunur. Bu akarsuların denize döküldükleri yerlerde oluşmuş ovaların en önemlisi Teke ve Taşeli Yaylalarının arasında, Antalya Körfezi kıyısında yer alan, alüvyal Antalya ovasıdır.

2.4. Bitki Örtüsü

Havzanın iklim, toprak ve topografya özelliklerinin çeşitliliği, doğal bitki örtüsünün de çeşitlenmesine yol açmıştır. Makiler hemen kıyıdan başlar ve 600 m. yüksekliğe kadar çıkar. Bir çok yerde bunların arasına gene kıyıdan başlayan ve 1.200 m.'ye kadar çıkan Kızılçamlar da girmiştir. 1.000 –1.400 m. arasında sedir ve karaçama rastlanır. Sedir ormanları yer yer (özellikle de 1.400 –1.700 m.'ler arasında) göknar ve ardıçla karışıktır. Ardıç ve sedir karışımı ormanlar 2.100 m.'ye kadar devam eder. 2.500 m.'nin üstünde ise Alp tipi çayırlar başlar. Havzadaki akarsu boylarında söğüt, kavak, karaağaç, akçaağaç ve çınarlardan oluşan bitki toplulukları yer alır. Tüm bu ağaç topluluklarının altında çeşitli otsu bitkiler yetişmektedir.

2.5. İklim

Antalya ili iklimini; yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlı olarak tanımlayabiliriz. İlimizde iki çeşit iklim görülebilir. Birincisi sahil bölgesindeki tipik Akdeniz iklimi, ikincisi ise yukarı bölgedeki, Akdeniz iklimi ile İç Anadolu iklimi arasında geçiş oluşturan kara iklimidir.

Antalya ili güney ve güneydoğudan gelen rüzgarlara açık olduğu için kış ayları ılık, yaz ayları sıcak ve nemlidir. Yağışlarda mevsimlere göre büyük farklılıklar gösterir. Yağışlar, güneyden kuzeye gidildikçe azalır. En çok yağış kış ve ilkbahar aylarında, en az yağış ise yaz aylarında görülür. Antalya'nın fazla yağış almasının nedeni merkezin doğusunda bulunan Toros Dağları ile batısında bulunan Beydağları'nın hava kütlelerinin hareketlerini Antalya üzerine çekmeleridir.

Tablo-2.1. Meteorolojik Değerler ve Sıcaklıklar

AY	ORTALAMA MAKSİMUM (°C)	ORTALAMA MİNİMUM (°C)	ORTALAMA SICAKLIK (°C)	NEM (%)	EKSTREM MAKSİMUM (°C)	EKSTREM MİNİMUM (°C)	ORTALAMA RÜZGAR (m/sn)	TOPLAM YAĞIŞ (Kg/m ²)	TOPLAM BUHARL. (Litre)
OCAK	15.3	7.1	10.7	46.1	18.2	3.5	2.5	12.8	0.0
ŞUBAT	15.8	7.6	11.3	52.1	23.2	0.6	2.4	8.0	64.6
MART	20.0	12.1	15.7	64.3	27.0	7.6	2.2	96.6	85.5
NİSAN	21.1	14.4	17.6	70.7	25.8	10.8	2.0	61.4	90.3
MAYIS	25.6	17.9	21.1	62.7	34.6	14.8	2.0	5.2	4.2
HAZİRAN	32.1	23.5	27.1	57.3	40.5	20.0	2.1	0.6	164.7
TEMMUZ	34.6	26.0	29.5	56.4	41.9	23.5	2.2	0.0	179.4
AĞUSTOS	34.6	26.9	30.2	60.8	40.7	21.0	1.9	20.4	156.6
EYLÜL	29.4	22.9	26.0	64.2	35.4	17.6	1.9	6.6	0.0
EKİM	26.8	18.6	22.1	52.0	30.9	14.3	2.0	13.0	94.6
KASIM	22.4	15.3	18.3	59.4	32.1	10.4	1.8	48.0	56.0
ARALIK	17.8	10.0	13.2	54.9	23.0	4.2	2.1	75.0	50.7
ORT	24.6	16.9	20.2	58.4	31.1	12.4	2.1	347.6	78.9
MAX	34.6	26.9	30.2	70.7	41.9	23.5	2.5	96.6	179.4
MİN	15.3	7.1	10.7	46.1	18.2	0.6	1.8	0.0	0.0

(Kaynak: Meteoroloji Bölge Müdürlüğü)

2.6. Demografik Yapı

Bu bölümde Antalya'nın nüfus ve sosyo-ekonomik özellikleri ele alınmaktadır.

2008 Yılında gerçekleştirilen Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) uygulaması sonuçlarına göre Türkiye'nin toplam nüfusu 71,517,100 kişi olmuştur. Böylece nüfus yıllık %1.3'lük bir artışa konu olmuştur.

Antalya nüfusunun ilçelere göre dağılımı Tablo-2.2'de verilmektedir. Bu dağılımda ADNKS verileri ve yeni kurulan ilçeler de dikkate alınmıştır.

Tablo-2.2. Nüfus ve Yerleşim

	Toplam Nüfus	Belde Sayısı	Köy Sayısı
TOPLAM	2.158.265	93	538
Akseki	13.083	7	41
Alanya	276.277	17	68
Elmalı	38.563	3	49
Finike	46.530	5	14
Gazipaşa	48.134	2	41
Gündoğmuş	8.162	4	23
Demre	25.718	2	9
Kaş	55.061	6	48
Kemer	42.421	4	3
Korkuteli	51.857	7	47
Kumluca	66.159	4	24
Manavgat	208.526	10	78
Serik	113.761	10	47
İbradı	2.865	2	3
Aksu	67.476	2	12
Döşemealtı	52.013	5	14
Kepez	450.734	1	7
Konyaaltı	137.670	1	10
Muratpaşa	453.255	1	--

Kaynak: Valilik İl Planlama Md., TÜİK

Antalya'nın nüfusu 1985-2000 yılları arasında yıllık ortalama %6,2 artışla en yüksek seviyesine ulaşmış, 2000 yılından itibaren 2007 yılına kadar yavaşlayarak nüfus artış hızı en düşük seviyesine inmiştir. 2008 yılından itibaren de yavaşlama eğilimini sürdürerek 2012/2013 yılları arasında nüfus artış hızı %3,14 seviyesine inmiştir.

TÜİK tarafından açıklanan Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ne göre Antalya ili 2013 yılı nüfusu 2.158.265'dir. Antalya'da nüfus yoğunluğu 2012 yılında 100,25 iken 2013 yılında 106,97'ye yükselmiştir. Nüfus yoğunluğu %6,98 oranında artmıştır. Nüfus yoğunluğu en fazla olan ilçe, km2 başına 4.811 ile Muratpaşa İlçesi olmuştur. Bu ilçeyi Kepez, Konyaaltı ve Alanya takip etmektedir. Nüfus yoğunluğunun en düşük olduğu ilçeler sırası ile İbradı, Gündoğmuş ve Akseki'dir. Nüfus yoğunluğu en fazla artan ilçe Kepez olurken, en fazla düşen ilçe Finike olarak kaydedilmiştir.

3. Tarımsal Yapı ve Ticareti

Antalya İlinin toplam yüzölçümü 20.723.000 dekadır. Bu alanın ancak % 19,99'luk bölümü olan 4.143.255 dekarını Tarım Alanları, % 4,32 ile 896.102 dekarını Çayır-Mera, % 53,99 ile 11.189.084 dekarını Orman ve Fundalıklar ve % 21,69'luk oran ile 4.494.599 dekarını da Tarım dışı alanlar ve yerleşim alanları oluşturmaktadır.

Antalya İlinin tarım alanları dağılımı ilçeler bazında ve detaylı olarak aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo-3.1. Antalya İli ve İlçeleri Tarım Alanları

Antalya Tarım Alanları			
Toprakları Azalan İlçelerimiz(da)			
İlçeler	2004	2013	Fark
Akseki	112.800,00	41.578,20	71.221,80
Alanya	258.150,00	238.283,00	19.867,00
Elmalı	583.490,00	565.276,00	18.214,00
Gazipaşa	158.920,00	147.060,00	11.860,00
İbradı	17.680,00	12.553,00	5.127,00
Demre	53.470,00	53.450,00	20,00
Kaş	215.250,00	128.414,00	86.836,00
Kemer	22.930,00	19.514,00	3.416,00
Manavgat	438.430,00	343.854,80	94.575,20
Serik	357.090,00	328.854,00	28.236,00
Merkez	429.640,00	427.557,93	2.082,07
Sonuç	2.647.850,00	2.306.394,93	341.455,07
Toprakları Artan İlçelerimiz(da)			
İlçeler	2004	2013	Fark
Korkuteli	941.970,00	994,00	53.593,00
Kumluca	165.410,00	169.568,00	4.158,00
Gündoğmuş	92.540,00	106.670,00	14.130,00
Finike	65.980,00	68.085,00	2.105,00
Toplamlar	1.265.900,00	1.339.886,00	73.986,00
Sonuç	3.913.750,00	3.646.280,93	267.469,07

KAYNAK: TÜİK

Tarımsal arazi büyüklüğü itibariyle Korkuteli, Elmalı ve Manavgat ilçeleri ilk üç sırayı almaktadır. Buna karşılık İbradı, Kemer ve Demre ilçeleri ise son üç sırayı oluşturmaktadır.

Toplam tarım alanları incelendiğinde son on yılda Akseki, Alanya ve Elmalı ilçelerinde tarım alanlarımız azalırken, Korkuteli, Kumluca ve Gündoğmuş ilçelerinde tarım alanlarının arttığını gözlemlemekteyiz.

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre ilimiz tarım alanları incelendiğinde son 10 yılda (2004-2013) tarım topraklarında 73.986 da azalma meydana gelmiştir.

3.1. Tarımsal Alanlar ve Kullanımı

Antalya, tarımsal alanların özellikleri ve kullanımı itibariyle ciddi zenginliğe sahip bir kenttir. Her ne kadar son yıllardaki genel eğilime uygun olarak tarımın hem arazi kullanımı hem de üretim değeri itibariyle daraltıldığı bir dönem söz konusu olsa da Kent, sahip olduğu potansiyelini korumaya ve geliştirmeye önem vermelidir.

Antalya, tüm Türkiye’de olduğu gibi son 10 yılda tarımsal alanlarını koruyamadığı gibi azımsanmayacak düzeyde arazi kaybetmiştir. Gerek tarım sektörünü terk, gerek diğer etmenler nedeniyle tarım topraklarımız azalmıştır. Yukarıdaki oransal dağılımın 2013 yılı zaman serisi ve rakamsal dağılımı Tablo-3.2’de verilmiştir.

Tablo-3.2. Antalya’da 2013 Yılı Tarımsal Alanların Kullanım Eğilimi. (Dekar)

İlçe Adı	Toplam Alan(dekar)	Tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin ekilen alanı(dekar)	Nadas alanı(dekar)	Sebze bahçeleri alanı(dekar)	Meyveler, içecek ve baharat bitkilerinin alanı(dekar)	Süs Bitkileri Alanı(Dekar)
Akseki	41.578,20	19.940,00	13.555,00	641	7.439,00	3,2
Alanya	238.283,00	93.516,00	55.528,00	41.244,00	47.860,00	135
Elmalı	567.269,00	376.678,00	10.427,00	62.960,00	117.204,00	0
Finike	68.085,00	12.225,00	5.027,00	11.049,00	39.784,00	0
Gazipaşa	147.060,00	52.414,00	10.371,00	31.135,00	53.140,00	0
Gündoğmuş	106.670,00	20.936,00	77.940,00	2.990,00	4.804,00	0
İbradı	12.553,00	9.903,00	413	43	2.194,00	0
Demre	53.450,00	14.084,00	11.194,00	18.624,00	9.548,00	0
Kaş	128.414,00	60.061,00	5.101,00	19.510,00	43.742,00	0
Kemer	19.514,00	2.388,00	7.979,00	142	9.005,00	0
Korkuteli	994.627,00	854.175,00	10.427,00	16.405,00	113.620,00	0
Kumluca	169.568,00	32.704,00	50.839,00	38.195,00	47.822,00	8
Manavgat	343.854,80	192.701,00	71.948,00	34.422,00	44.404,00	379,8
Serik	328.854,00	142.524,00	31.883,00	96.015,00	57.686,00	746
Aksu	197.165,00	91.526,00	8.316,00	61.782,00	34.803,00	738
Döşemealtı	102.072,00	63.699,00	7.476,00	3.121,00	27.776,00	0
Kepez	84.257,00	35.500,00	208	17.578,00	27.768,00	3.203,00
Konyaaltı	37.732,00	3.231,00	3.099,00	8.012,00	23.390,00	0
Muratpaşa	6.331,93	47	465	5.188,00	208	423,93
TOPLAM	3.646.280,93	2.078.252,00	382.196,00	469056	712.197,00	5.636,93

KAYNAK: TÜİK

Tarımsal açıdan önemli konu sulama potansiyelidir. Özellikle su fakiri olan ülkemiz ve kentimiz açısından hayati bir tarımsal performans konusudur. Bu sebeple yapılan depolamalı baraj ve HES çalışmaları büyük önem taşımaktadır.

Tablo-3.3’de yıllara göre yapımı tamamlanan barajlar ve faydaları(Büyük Su İşleri programında DSİ tarafından inşa edilen depolamalı baraj ve HES'ler) verilmektedir. Serik ve Finike ilçeleri %90’nın üzerindeki sulama oranıyla en şanslı ilçelerdir.

Sulama potansiyelini ve kapasitesini geliştirme yatırımları, ilin tarımsal geleceği bakımından hayati derecede önem taşımaktadır. Zira tüm varlığı ile küresel rekabete açılmış bulunan Türk Tarımı; zaten makro ve mikro nitelikli zayıflatıcı politikalar ve icraatlarla vahşi ve yok edici küresel rekabete maruz bırakılmış durumdadır. Doğrudan gelir desteği gibi ataletle uğraticı destekler yerine, sulama alt yapısı ve teknolojileri gibi alanlarda üreticiye gerçekten destek olan politikalar ve icraatlar için çok geç kalınmıştır ve artık daha fazla geç kalınmamalıdır.

Tablo-3.3. Yıllara Göre Yapımı Tamamlanan Barajlar ve Faydaları

Baraj ve HES Adı	Bitiş Yılı	S (Sulama) İ (İçmesuyu) E (Enerji)	Baraj Sayısı	Brüt Sulama Alanı (ha)	Kurulu Güç (MW)	Ortalama Enerji (GWh/Yıl)	İçme suyu (hm3/yıl)
Alanya Dim	2008	S + İ + E	1	3.564,00	38,00	123,00	47,30
Elmalı Çayboğazı	2000	S	1	13.593,00			
Finike Alakır	1971	S	1	6.752,00			
Korkuteli	1975	S	1	5.986,00			
Manavgat Oymapınar	1984	E	1		540,00	1.620,00	
			5	29.895,00	578,00	1.743,00	47,30

İlimizde örtülü alanlar önemli bir yer kaplamakta ve bu alanlar her geçen gün daha da artmaktadır. Antalya ili Türkiye’de örtü altı yetiştiriciliğin miktar ve oransal olarak en fazla yapıldığı ildir. Antalya’da 2012-2013 sezonu itibariyle 230.901 da örtü-altı alan bulunmaktadır. Türkiye cam sera alanlarının % 82,48’i, plastik seraların % 54’ü Antalya’da bulunmaktadır. Örtülü alanların yaklaşık % 30’luk bölümünde, yılda 2 kez ekiliş yapılmaktadır.

2012-2013 döneminde ilimiz örtü-altı alanların dağılımı incelendiğinde cam sera varlığında 334 dekar, plastik sera varlığında ise 2.016 dekarlık bir büyüme gerçekleşmiştir. Plastik tünel biçiminde bulunan sera varlığı ise % 11 oranında bir gerileme görülmüştür. Bu gerileme ilimiz toplam örtü alan varlığına yansımakla birlikte tünellerin ekonomik açıdan rantabl olmayışı göz önünde bulundurulduğunda, üretim miktarına etkisi sınırlı olacaktır.

Tablo-3.4’de 2006-2013 dönemindeki örtü altı tesislerine göre alan değişimleri, aşağıda zaman serisi olarak verilmiştir.

Tablo-3.4. Örtü Altı Alanların Dağılımı (da)

TESİSLER	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Cam Sera	58.385	84.382	91.304	90.097	67.012	64.624	66.268	66.602
Plastik Sera	88.018	126.947	129.227	144.779	120.298	131.568	148.498	150.514
Plastik Tünel (Yük. ve Alçak)	26.683	29.846	27.396	24.911	28.359	28.687	24.938	13.785
Toplam Örtülü Alan	173.086	241.175	247.927	259.787	215.669	224.879	239.704	230.901

(TÜİK)

3.2. Tarımsal Üretim Değeri ve Ticareti

Antalya için belirleyici konumda olan sektörlerden biri kuşkusuz tarımdır. Tarımsal faaliyetler ve ulusal düzeydeki yeri itibarıyla tarımı, Antalya Ekonomisinde ayrı bir yere ve gündeme getirmek son derece önemlidir. Antalya tarımının da belirleyici alanı bilindiği gibi örtü altı tarımdır. Örtü altı tarımsal üretiminin 2010 – 2013 dönemindeki üretim performansı, sebze ve meyve ürünlerinde ayrı ayrı verilmiştir.

Tablo-3.5. Antalya Örtü Altı Sebze ve Meyve Üretimi (ton)

Grup Adı	Ürün Adı	2010 Üretim(Ton)	2011 Üretim(Ton)	2012 Üretim(Ton)	2013 Üretim(Ton)
Örtü Altı (Alçak Tünel)	Domates	500	100	146	175
	Fasulye (Taze)	200	200	200	200
	Kabak (Sakız)	14.211	14.023	12.943	12.990
	Karpuz	8.400	8.400	8.400	8.400
	Marul (Aysberg)	600	600	0	0
	Marul (Göbekli)	150	150	150	150
	Marul (Kıvırcık)	100	100	100	100
	Patlıcan	2.313	2.313	2.125	2.040
	Çilek	1.000	2.900	29.000	30.600
Örtü Altı (Cam Sera)	Biber (Dolmalık)	25.578	25.443	31.398	35.878
	Biber (Sivri)	52.774	53.099	49.009	50.405
	Domates	719.124	643.891	613.778	643.579
	Fasulye (Taze)	12.616	14.481	14.513	20.504
	Hıyar	290.387	254.978	236.813	220.043
	Kabak (Sakız)	933	573	573	582
	Karpuz	2.470	3.730	6.170	5.950
	Kavun	4.244	3.797	4.047	4.855
	Marul (Göbekli)	867	567	747	867
	Marul (Kıvırcık)	753	513	498	495
	Maydonoz	7	7	7	35
	Patlıcan	55.103	52.107	53.620	55.685
	Roka	5	5	6	6
	Semizotu	3	3	3	7
	Çilek	325	1.300	860	680

Örtü Altı (Plastik Sera)	Biber (Dolmalık)	130.084	24.380	28.776	31.685
	Biber (Sivri)	24.881	129.837	139.824	138.765
	Domates	1.137.959	1.319.769	1.433.304	1.474.703
	Fasulye (Taze)	5.809	6.149	5.838	6.773
	Hıyar	221.070	221.236	228.041	233.285
	Kabak (Sakız)	27.666	28.421	29.509	30.756
	Karpuz	7.785	11.643	13.303	12.513
	Kavun	26.097	26.643	26.783	27.648
	Marul (Aysberg)	30	30	2.960	3.114
	Marul (Göbekli)	1.805	2.150	2.185	2.585
	Marul (Kıvırcık)	5.243	5.608	5.545	5.536
	Maydonoz	9	9	10	135
	Patlıcan	63.192	61.222	63.897	66.975
	Pepino	0	0	0	100
	Roka	8	8	8	20
	Semizotu	4	4	4	7
	Tere	4	4	4	20
	Çilek	2.240	5	8.611	2.850
	Üzüm (Çekirdekli)	37	38	39	39
	Üzüm (Çekirdeksiz)	5	11.565	6	6
Örtü Altı (Yüksek Tünel)	Muz	11.385	2.286	2.472	9.675
	Biber (Dolmalık)	750	750	150	260
	Biber (Sivri)	2.455	2.438	175	158
	Domates	135.375	135.755	14.866	15.917
	Fasulye (Taze)	1.673	1.623	1.250	1.250
	Hıyar	4.300	4.300	500	600
	Kabak (Sakız)	5.708	5.708	2.460	2.505
	Karpuz	1.415	700	930	905
	Kavun	30	30	30	35
	Marul (Aysberg)	2.145	2.145	125	125
	Marul (Göbekli)	35	35	35	35
	Marul (Kıvırcık)	20	20	20	20
	Maydonoz	8	8	8	2
	Patlıcan	13.925	14.225	11.850	12.405
	Çilek	24.618	26.246	23.485	23.280

KAYNAK: TÜİK.

- Antalya'da toplam tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin hasat edilen alanlarına bakıldığında 2013 yılında en fazla payı %75 ile tahıllar almıştır. Patates, kuru baklagiller, yenilebilir kök ve yumrular ise %12 'lik pay ile ikinci sırada gelmektedir. 2009-2013 yılları arasında yaklaşık %24,4'lük artış olduğu görülmektedir.
- 2013 yılında Antalya'da toplam tahıl ve diğer bitkisel ürünlerin üretimi içinde tahılların payı %46,2 olarak gerçekleşmiştir. Toplam sebze üretim miktarına bakıldığında 2009-2013 yılları arasında %12,5 artış olduğu görülmektedir.
- Türkiye sebze üretimi içinde Antalya'nın sebze üretimi payı %14,1 olarak gerçekleşmiştir.

- Antalya'da toplam meyve üretim miktarına bakıldığında 2009-2013 yılları arasında yaklaşık %19,0 oranında artış olduğu görülmektedir. Antalya'da bu yıllar arasında en fazla üretilen diğer meyveler, taş çekirdekli ve yumuşak çekirdekli meyveler grubu olmuştur. Antalya meyve üretimi, Türkiye meyve üretimi içinde %6,6' lık bir paya sahiptir.

Antalya'da tarımın üretim performansı, Türkiye ortalamasına göre nispeten daha iyi konumda olmuştur. Ancak özellikle temel girdi malları olan yakıt ve gübre fiyatlarındaki artış tüm Türkiye ile birlikte Antalya'yı da ciddi bir biçimde olumsuz etkilemiştir. Özellikle tarımı terk edişin kaynağında önemli ölçüde girdi maliyetlerindeki geometrik artışa karşın, tarım ürünleri fiyatlarındaki manşet enflasyonun bile altında kalan artışlardır. Bu seyrin bir diğer göstergesi de tarımsal borçlanmalardaki aşırı artıştır.

Şekil-3.3'de, 2008-2013 döneminde yakıt ve gübre fiyatlarında yaşanan yükselişler tablosu zaman serisi halinde verilmiştir.

Tablo-3.6. Yakıt ve Gübre Fiyatlarında Yaşanan Yükselişler

Girdi / Yıllar		2002 ort.	2008 ort.	2009 ort.	2010 ort.	2011 ort.	2012 ort.	2013 ort.
MAZOT (TL/L)	Türkiye	1,10	2,95	2,61	3,08	3,61	3,99	4,28
	AB	1,13	2,45	2,22	2,45	3,28	3,61	3,80
	ABD	0,53	1,29	1,01	1,19	1,69	1,89	1,98
GÜBRE (TL/TON)	A.Sülfat %21	162	564	325	347	571	583	564
	A.Nitrat %26	176	510	436	439	619	675	799
	A.Nitrat %33	193	585	479	531	721	787	891
	ÜRE	237	760	630	631	980	1.071	1.054
	DAP	354	1.672	689	919	1.316	1.343	1.425
	20.20.0	254	1.110	520	617	913	968	965

- 2013 yılında Antalya'nın keçi sayısının Türkiye içindeki payı %5,8'dir.

Tablo-3.7. Canlı Hayvan Sayıları

(Adet)

Yıl	Sığır	Manda	Koyun	Keçi	Kümes Hayvanı	At, Katır ve Eşek	Deve	Domuz
2009	127 220	100	188 113	357 452	513 441	6 582	94	734
2010	127 542	106	279 125	419 194	529 511	6 257	129	761
2011	139 819	86	321 175	470 008	552 943	5 716	132	996
2012	145 440	311	357 359	512 621	535 168	5 420	130	1 884
2013	153 300	309	368 498	537 634	534 466	5 317	139	1 924

- Süt üretimi içinde en fazla üretim inek sütündedir.

Tablo-3.8. Hayvansal Ürün Rakamları

(Ton)

Yıl	İnek sütü	Manda sütü	Koyun sütü	Keçi sütü	Bal
2009	150 069	48	6 359	18 209	2 113
2010	158 162	46	11 212	22 655	2 204
2011	169 567	31	12 760	25 542	2 488
2012	178 347	142	13 749	26 942	2 355
2013	181 810	132	13 639	28 765	2 332

- 2013 yılında Antalya'nın bitkisel üretim değerinin, Türkiye bitkisel üretim değeri içindeki payı %8,0'dir. Canlı hayvanlar ve hayvansal ürünler değerlerinin Türkiye içindeki payı ise %1,3 olmuştur. Tarımsal üretim değeri Antalya'da 2012-2013 döneminde artarak 8,7 milyar TL olmuştur.

Tablo-3.9. Bitkisel - Hayvansal Üretim Rakamları

(Bin TL)

Yıl	Toplam	Bitkisel üretim değeri	Canlı hayvan değeri	Hayvansal ürünler değeri
2009	5 663 159	4 983 151	364 918	315 090
2010	8 773 976	7 717 584	624 776	431 616
2011	8 453 024	7 303 840	882 238	266 946
2012	8 602 835	7 368 085	942 346	292 404
2013	8 692 442	7 442 774	951 996	297 672

Antalya İhracatçı Birliklerinin (AİB) verilerine göre son üç yılın sektörel ihracatı Tablo-3.13'deki gibi gerçekleşmiştir. ciddi yükselişlerin yaşandığı son üç yılda kentimiz dış ticaret açısından büyüme hızını artırmıştır.

Tablo-3.10. Antalya Sektörel İhracatı

(1000 ABD Doları)	2011	2012	2013
Ağaç Mamülleri ve Orman Ürünleri	77.072	64.580	80.777
Çelik	17.904	15.413	18.776
Çimento Cam Seramik Ve Toprak Ürünleri	15.387	51.966	58.055
Değerli Maden ve Mücevherat	9.312	23.699	8.815
Demir ve Demir Dışı Metaller	19.295	17.493	22.012
Deri ve Deri Mamulleri	23.887	43.795	73.256
Diğer Sanayi Ürünleri	2.926	1.265	2.604
Elektrik - Elektronik	8.073	7.705	11.321
Fındık ve Mamulleri	18	31	18
Gemi Ve Yat	2.809	2.332	1.158
Halı	242	298	410
Hazır Giyim ve Konfeksiyon	18.461	17.380	20.036
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	21.697	22.552	29.625
İklimlendirme Sanayii	11.188	14.111	23.238
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	86.991	76.135	92.152
Kuru Meyve ve Mamulleri	312	608	664
Maden ve Metaller	154.536	170.556	187.007
Makine ve Aksamları	13.961	20.612	19.904
Meyve Sebze Mamulleri	22.398	19.617	12.646
Savunma Ve Havacılık Sanayii	3.093	4.198	6.484
Su Ürünleri Ve Hayvancılık Mamulleri	12.095	13.058	14.726
Süs Bitkileri ve Mamulleri	31.500	35.589	35.689
Taşıt Araçları ve Yan Sanayi	7.211	3.357	5.657
Tekstil ve Hammaddeleri	43.822	32.945	19.917
Tütün	0	0	1
Yaş Meyve ve Sebze	402.555	398.260	428.496
Zeytin ve Zeytinyağı	14	0	2
TOPLAM	1.006.758	1.057.553	1.175.240

Dış ticaret verilerindeki farklılaşmaların temel kaynağı, kapsam tanımındaki farklılardır. Bu farklılaşmaya rağmen son üç yıl içerisindeki AİB işlem hacmi büyüme eğilimi, İl dış ticaretindeki büyüme eğilimi ile paralellik göstermektedir.

Antalya tarımsal dış ticareti son yıllarda hızlı bir gelişim ivmesi kazanmaktadır. Sahip olduğu potansiyel ile bu ivmesini hızlandırarak devam ettirme eğiliminde olan kent, gerek yerli gerek yabancı sermayenin cazibe merkezi olma durumundadır.

Tarımsal üretim değerinin ve hacminin artırılmasında önemli gelişmelerden sayılan bu eğilim, özellikle ölçek ekonomilerine dayalı olarak yaratılan yeni kapasite artışlarıyla kendisini önümüzdeki dönemde daha etkin bir biçimde gösterecektir.

Tarımsal dış ticaret açısından en önemli konulardan biri de tanımlanmış standartlara uyum sorununun aşılmasında bulunmaktadır. Özellikle kalıntı, aynı standartta ve süreklilikte üretim, üretimde menşe-i belirleme prosedürleri ve uygulamaları önümüzdeki dönemin en önemli rekabet ve satış unsurları arasındaki yerini daha ön plana çıkaracaktır.

Tarımsal ticaretin yurtiçi yapısı değerlendirildiğinde, son dönemde hal sisteminin yanı sıra üretici birliklerinin de öneminin artacağı görülmektedir. Özellikle örgütlü ve organize pazarlama uygulamalarının destekleneceği bir dönem ortaya çıkmaktadır.

Rekabette avantaj sağlama amacının yanı sıra bu türden örgütlenmelerle tarımsal ticarete var olan kayıt dışılığın önlenmesi ya da azaltılması amacı da güdülmektedir.

Tarımsal üretimin ve ticaretin özellikle küresel rekabete açılması konusu, tüm dünya ülkeleri için olduğu kadar, ülkemiz ve kentimiz için de çok boyutlu ve hayati bir önem taşımaktadır.

4. Tarımsal Üretim

Antalya tarımsal üretiminin 2013 yılı sonu itibariyle üretim miktarları ve değerleri; madde kalemleri, ilçeler ve üretim yöntemleri ile dış ticareti yukarıdaki bölümlerde incelenmiştir.

Altı temel grupta toplanan ve Antalya tarımında önemli yer tutan seçilmiş tarım ürünlerinin yıllar itibariyle gerçekleştirmeleri, Türkiye payı ve gelişim hızları bu raporda tartışılmış ve değerlendirilmiştir.

Temel gruplar itibariyle Türkiye gelişim hızına göre en iyi performansı meyveler grubu gösterirken, en kötü performansı ise sebzeler grubu göstermiştir.

Türkiye içindeki pay itibariyle sebzeler grubu tüm yıllar boyunca ve özellikle son beş yılda açık ara ağırlığını sürdürmüştür. Daha sonraki sırada ise meyveler grubu gelmektedir.

5. Antalya Ticaret Borsası

5.1. Kuruluş ve Tarihçe

Borsamız 30.Nisan.1302 tarihli Borsalar Nizamnamesine göre; geçici encümen azaları olan Ak Hüseyin Bey, Ahmet Muhtar Bey, Hacı Kadir Bey, Tacettin Bey, Hacı İstavri Bey ve Komiser Salih Zeki Bey idaresinde 23.06.1920 tarihinde kurulmuş, ilk toplantısını 02.07.1920 tarihinde yaparak çalışmalarına **ANTALYA TİCARET ve ZAHİRE BORSASI** olarak başlamıştır.

Hükümet caddesinde küçük bir binada çalışmalarına başlayan Borsaya ürününü getiren müstahsiller daha çok Ekşili Bahçe, Bir Kapılı Han ve Kışlahan'da ürününü bekletirler ve Borsada müzayedeye çıkarırlardı. Müzayedeye çıkarılan ürünler simsarlar tarafından müstahsil ve tacirin hazır olduğu salonda açık ihale ile satılırdı.

Borsamız Kuruluş tarihi itibariyle ülkemizin en eski üçüncü Borsası olup, göller bölgesinin en gelişmiş borsası olarak görevini sürdürmektedir.

Borsamız 1924 yılında 655 sayılı Kanuna, 25.Nisan.1944 tarihinde 4355 sayılı Kanuna, 08.Mart.1950 tarihinde 5590 sayılı Kanuna intibak olunmuş ve **ANTALYA TİCARET BORSASI** unvanı kazanmıştır, 24.Aralık.1981 tarihinde 2567 sayılı Kanuna intibak olunmuştur.

Antalya Ticaret Borsası'nın ilk Bütçesi **1920 yılında 6.260.TL.**Umumi Gelire karşılık **2.960.TL.** Umumi Masraf tespit edilmiştir.

Borsamızın **2003 Yılı Bütçesi 510.000.000.000-TL.,**

2004 Yılı Bütçesi ise 615.000.000.000-TL.,

2005 Yılı Bütçesi 715.000- YTL ve

2006 Yılı Bütçesi ise 1.030.000- YTL olarak tespit edilmiştir.

2007 Yılı Bütçesi ise 1.150.000- YTL olarak tespit edilmiştir.

2008 Yılı Bütçesi ise 1.330.000- YTL olarak tespit edilmiştir.

2009 Yılı Bütçesi ise 1.642.200- TL olarak tespit edilmiştir.

2010 Yılı Bütçesi ise 1.855.000- YTL olarak tespit edilmiştir.

2011 Yılı Bütçesi ise 2.150.000- TL olarak tespit edilmiştir.

2012 Yılı Bütçesi ise 2.250.000- TL olarak tespit edilmiştir.

2013 Yılı Bütçesi ise 2.475.000- TL olarak tespit edilmiştir.

Kuruluşunda **45** üyesi bulunan Borsamız üye sayısı hayatın paralelinde devamlı artış göstermiştir.

2010 Yılı itibariyle ise Borsamızda 774 aktif üye,

2011 Yılı itibariyle ise Borsamızda 914 aktif üye,

2012 Yılı itibariyle ise Borsamızda 900 aktif üye,

2013 Yılı itibariyle ise Borsamızda 999 aktif üye bulunmaktadır.

5.2. Temsil, İmza Yetkisi ve Ehliyet

Borsaları protokolde Meclis Başkanı veya başkanın görevlendireceği bir meclis üyesi temsil eder.

Borsanın hukuki temsilcisi Yönetim Kurulu Başkanıdır.

Borsa adına düzenlenen taahhütname, sözleşme ve vekaletname gibi borsayı hukuken bağlayan belgeleri Yönetim Kurulu Başkanı veya başkan vekiliyle diğer birkaç üyenin birlikte imzalaması gerekir.

Borsaların taşınmaz mal alması, satması, rehin, ifraz ve tevhid ettirmesi ve yapı yapması, ödünç para alması ve bağışta bulunabilmesi için meclislerinin kararı gereklidir.

5.3. Gelir Kaynakları

Borsamız Gelir Kaynakları şöyledir.

- A) Borsaya kayıt ücretleri ile üyelerimizden alınan yıllık aidatlar,
- B) Borsaya tescil olunan muamelelerden alınan tescil ücretleri,
- C) Borsamızca yapılan diğer hizmetler karşılığı alınan ücretler,
 - Fatura tasdik ücreti,
 - Eksperlik ücreti,
 - Komisyoncu, ajan ve simsar sıfatıyla alınan nispi ücretler,
 - Borsaya konu alıcı ve satıcının ihtilâfı halinde alınan hakem ücretleridir,
- D) Kira gelirleri (gayrimenkul)
- E) Mevduat faizleri,
- F) Hisse senetleri temettüleri.

5.4. Yayın Faaliyetleri

Borsada muamele gören maddeler günlük, haftalık, aylık, yıllık bültenler vasıtasıyla diğer borsalar ve ilgili kuruluşlara gönderilmektedir.

Ayrıca diğer kişi ve kuruluşlarca yayımlanan Kanun-Tüzük, Yönetmelikler üyelerimize bildirilmekte ve üyelerimizin istekleri doğrultusunda kendilerine müşavirlik hizmetleri verilmektedir.

İki aylık sürelerle yayınladığımız Borsanomi Dergisi hem tüm üyelerimize ve üst kurulumuza, hem de protokol ve kütüphaneler başta olmak üzere ilgili kamuoyuna dağıtılmaktadır.

5.5. Borsa Tescilleri

T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın onaylarıyla borsalarda işlem gören maddeler "Ticaret Borsalarına kote edilen maddeler" olarak 241 ürün borsalarda işlem görmektedir.

Borsalara dahil maddelerin en az miktarları üzerinde yapılan alım-satım işlemlerinin borsalarda tescili zorunludur.

Borsamız yasadan kaynaklanan bu görevlerini yerine getirirken tarım ve hayvancılık sektörlerinde üretici, tacir ve tüketicilerin hak ve menfaatlerini korumakta, haksız rekabetin önlenmesini sağlamakta ve vergi ziyanın önüne geçilmesine yardımcı olmaktadır.

Bir maddenin borsaya dahil edilebilmesi için aranan özellikleri genel olarak şöyle sıralanabilir:

O yörede ürünün önemli miktarda üretilmesi veya ithalat-ihracatının yapılması,

Standartlarının veya tiplerinin tespit edilmiş olması, veya numune ile temsil edilebilmesi,

Stoklamaya elverişli olması ve çabuk bozulan mallardan olmaması,

Alınıp satılabilecek asgari miktarının günün şartlarına göre belirlenmiş olması,

Borsa meclisinin; o maddeyle ilgili tescil kararı olması, Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca onaylanması.

5.6. Ticaret Borsaları Kotasyonuna Dahil Maddeler (Ana Grup İtibariyle)

Hububat ve Hububat Mamulleri,

Bakliyat,

Yağlı Tohumlar,

Küspeler,

Nebati Yağlar,

Bitkisel ve Hayvani Yağlar,

Bitkisel ve Hayvansal Gıda Maddeleri,

Kuru ve Yaş Meyveler,

Orman Mahsulleri,

Tekstil Hammaddeleri,

Canlı Hayvanlar,

Deriler,

Çeşitli Maddelerdir.

Antalya Ticaret Borsası, kendi kapsama alanında anlamlı yoğunlaşmaya sahip ana grupları, gerekli prosedürleri yerine getirerek, kotasyonuna dahil etmiştir. Diğer taraftan bu türden kotasyon listeleri statik yapıya değildir. Bölgenin ve sektörün zaman içerisindeki gelişimine paralel olarak bu listelerde değişimler veya güncelleştirmeler yapılmaktadır.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın 02/12/1988 tarih ve 1988/789 sayılı onayıyla 01/03/1989 tarihinden itibaren yürürlüğe konulan Borsa Kotasyonuna Dahil Maddeler, güncelleştirilmiş haliyle aşağıda verilmektedir:

Tablo-5.1. ATB Kapsamındaki Maddeleri Gösterir Kotasyon Cetveli

Maddenin Adı	En az Miktar	Maddenin Adı	En az Miktar
I) HUBUBAT		VII) ÇEŞİTLİ GIDA MADDELERİ	
Arpa	100 Kg	A) Bitkisel Gıda Maddeleri	
Buğday	100 Kg	Tahin	100 Kg
Çavdar	100 Kg	Kanola	500 Kg
Çeltik	100 Kg	Pekmez (üzüm-harnup)	150 Kg
Mısır	100 Kg	Patates	200 Kg
Pirinç	100 Kg	Sarımsak	200 Kg
Yulaf	100 Kg	Kabak	200 Kg
II) HUBUBAT MAMULLERİ		Mantar	500 Kg
Buğday Kepeği	100 Kg	B) Hayvansal Gıda Maddeleri	
Buğday Unu	144 Kg	Büyük Baş Hayvan Etleri	25 Kg
Bulgur	100 Kg	Küçük Baş Hayvan Etleri	16 Kg
III) BAKLİYAT		Peynir	16 Kg
Burçak	100 Kg	Bal	100 Kg
Kuru Börülce	100 Kg	Yumurta	500 Adet
Kuru Fasulye	100 Kg	Sade yağ	85 Kg
Mercimek	100 Kg	Tere yağ	85 Kg
Nohut	100 Kg	Canlı Tavuk ve Piliç	250 Adet
IV) YAĞLI TOHUMLAR		Tavuk ve Piliç Eti	50 kg
Anason	100 Kg	Peynir (Beyaz-Tulum-Kaşar)	100 Kg
Ay Çiçeği	100 Kg	Yoğurt	100 Kg
Pamuk Çekirdeği (Çiğit)	500 Kg	Hindi Eti	100 Kg
Soya Fasulyesi	200 Kg	VIII) KURU VE YAŞ MEYVELER	
Susam	100 Kg	A) Kuru Meyveler	
Yer Fıstığı	100 Kg	Keçi Boynuzu (Harnup)	100 Kg
V) KÜSPELER		B) Yaş Meyveler	
Soya Küspesi	500 Kg	Altıntop	500 Kg
Pamuk Çekirdeği Küspesi	500 Kg	Limon	500 Kg
Ay Çiçeği Küspesi	500 Kg	Mandarin	500 Kg
VI) NEBATİ YEMEKLİK YAĞLAR		Portakal	500 Kg
Ay Çiçeği Yağı	50 Kg	Nar	500 Kg
Pamuk Yağı	50 Kg	XII) SU ÜRÜNLERİ	
Soya Yağı	50 Kg	Balık (Deniz ve Çiftlik)	50 Kg
Zeytin Yağı	50 Kg	Kerevit	50 Kg
Nebati Margarınlar	50 Kg	Ceviz	100 Kg
IX) TEKSTİL HAMMADDELERİ		XIII) ORMAN MAHSULLERİ	
İpek Kozası	5 Kg	Defne Yapağı	500 Kg
Pamuk (Mahlıç)	50 Kg	Kekik (Kekik Otu)	300 Kg
Çekirdekli Pamuk (Kütlü)	100 Kg	Adaçayı	300 Kg
Pamuk İpliği	500 Kg	İhlamur	50 Kg
Yapağı	25 Kg	Kavak	1000 Kg
X) KASAPLIK CANLI HAYVANLAR		XI) HAM DERİLER	
A) Büyük Baş Canlı Hayvanlar	50 Kg	Büyük Baş Hayvan Derileri	50 Adet
B) Küçükbaş Canlı Hayvanlar	15 Kg	Küçük Baş Hayvan Derileri	3 Adet

5.7. Borsanın İşlem Hacmi

Borsanın 2012-2013 yılları arasındaki işlem hacimleri ve yıllık gelişmeleri aşağıda verilmiştir:

Tablo-5.2. ATB Tescil ve İşlem Hacmi Cetveli

	2012		2013	
MADDELER	MİKTAR (kg)	TUTAR (TL)	MİKTAR (kg)	TUTAR (TL)
BAKLİYAT	414.146,00	1.240.275,57 TL	4.220.476,35	9.991.170,58 TL
BİTKİSEL YAĞLAR	962.151,91	189.514,86 TL	4.591.735,64	6.799.090,92 TL
BÜYÜKBAŞ HAYVAN ETLERİ	313.571,77	4.579.985,22 TL	4.739.035,88	73.083.235,11 TL
ÇEŞİTLİ MADDELER	14.292.734,59	2.553.660,55 TL	113.007.080,98	24.664.869,26 TL
HAYVANSAL GIDA MAD.	15.578.803,67	17.084.674,42 TL	224.741.920,65	233.147.163,16 TL
HAYVANSAL YAĞLAR	35.056,01	450.541,97 TL	464.406,61	5.987.533,66 TL
HUBUBAT	20.026.522,47	10.852.003,53 TL	246.196.840,20	141.401.208,00 TL
HUBUBAT MAMÜLLERİ	46.480,00	52.465,29 TL	727.606,00	587.416,46 TL
KANATLI HAYVAN ETLERİ	227.190,58	1.246.432,18 TL	1.134.467,26	6.469.971,13 TL
KASAPLIK CANLI HAYVANLAR	2.550,00	3.399.886,26 TL	47.713,00	59.926.456,31 TL
KURU MEYVELER	694.477,00	900.492,97 TL	7.509.647,51	8.040.818,35 TL
KÜÇÜBAŞ HAYVAN ETLERİ	12.940,02	231.107,19 TL	790.017,94	13.712.212,24 TL
MEYVE ÇEKİRDEKLERİ			419.975,00	1.183.372,28 TL
ORMAN MAHSULLERİ	1.243.803,20	2.211.299,23 TL	13.780.809,02	21.918.515,26 TL
SU ÜRÜNLERİ	159.686,87	1.021.623,96 TL	1.855.856,12	15.931.940,20 TL
TEKSTİL HAMMADDELERİ	6.981.665,00	12.036.171,75 TL	47.190.480,00	80.308.564,57 TL
YAĞLI TOHUMLAR	1.283.968,00	1.177.034,39 TL	6.862.123,27	7.643.071,65 TL
YAŞ MEYVELER	62.994.037,66	39.600.456,16 TL	248.169.006,11	210.493.164,71 TL
YAŞ SEBZELER	14.420.682,08	13.862.456,41 TL	239.372.269,26	180.584.686,36 TL
BAĞIRSAK	45,40	215,79 TL	15.453,00	44.087,00 TL
KÜSPELER	18.000,00	5.999,40 TL	542.530,00	302.415,80 TL
TOPLAM	125.269.784,75	112.696.297,10 TL	1.166.379.449,80	1.102.220.963,01 TL

5.8. Yönetmelik Proje ve Ar-ge Faaliyetleri

Antalya Ticaret Borsası Yönetimi ve Meclisi olarak geçtiğimiz yıl yaptığımız çalışmalara bakacak olursak bunları girişimler, toplantılar, projelerimiz ve etkinliklerimiz olarak gruplandırabiliriz.

Başlıca projelerimiz ve katılım gösterilecek fuar, sergi ve etkinlikler

- Endüstriyel Amaçlı Organik Siyah Mersin Yetiştiriciliği'nin Geliştirilmesi' projesine devam edilmesi,
- Canlı Hayvan Borsası hakkında yapılan çalışmalara devam edilmesi,
- Zeytinpark A.Ş çalışmalarına devam edilmesi,
- 4.YÖREX - Yöresel Ürünler Fuarı Kapsamında panel düzenlenmesi,
- İlimize ait coğrafi işaret alabilecek yöresel ürünlerin belirlenerek çalışmalar yapılması,
- ISO 9001 kalite Belgesi ve Akreditasyon çalışmaları.
- Growtech Tarım Fuarı,
- 9.Çiçek Festivali,

5.9. Sosyal ve Kültürel Etkinlikler

1. ANTALYA TİCARET BORSASI SEMT POLİKLİNİĞİ

3,500 m² alanda kurulu Semt Polikliniği 25.05.2000 tarihinde Sağlık Bakanı Osman DURMUŞ tarafından açılmıştır.

Borsamız tarafından armağan edilen bir ambulans acil servis hizmetinde kullanılmaktadır. **Genel cerrahi, Ortopedi, Kadın doğum, Göz, Üroloji, Çocuk, Cildiye, Kulak-Burun-Boğaz, Fizik Tedavi, Diş, Röntgen, Ultrason** poliklinik hizmetleri verilmektedir.

2. ANTALYA TİCARET BORSASI ANADOLU TİCARET ve TİCARET MESLEK LİSESİ

8.500 m² alanda kurulu lise, 13.10.1997 tarihinde Sn.Cumhurbaşkanı Süleyman DEMİREL'in huzurlarıyla açılmış ve 1997-1998 yılında eğitime başlamış, 30 derslik ve 7 bilgisayar laboratuvarıyla, 17 bilgisayar destekli eğitim verilmektedir.

Anadolu Ticaret ve Ticaret Meslek Lisesinde 2013 yılında 1639 öğrenci eğitim görmektedir. Her iki lisede 101 öğretmen görev yapmaktadır.

6. 2014 Yılı Hedefleri ve Planları

Uzun süredir ciddi ve yapısal bir krizin içinde olsak da Antalya Ticaret Borsası, kalite yönetim sistemi yönetici hedefleri ve stratejik planı unsurları gereği ülke ve sektör ortalamalarının üzerinde bir büyümeyi kendine referans kabul etmiştir.

Bu referansının doğal sonucu olarak 2014 yılında da, daha önceki yıllarda başarıldığı gibi Türkiye ve sektör ortalamalarının üzerinde bir büyümeye uygun faaliyetler yürütme planlamalarını yapmıştır.

Borsa yönetimi olarak bir yıllık faaliyetimizin temel dayanağı olan katılımcı ve paylaşımcı anlayış ve birlikte hareket ederek sinerji üretme gayretimizin bir uygulamasını, çalışma grupları organizasyonu ile gerçekleştirmeye çalıştık. Bu uygulamanın ilk ürünlerini de aynı yıl içerisinde almayı başardık.

2013 yılında da giderek artan bir yoğunlukta bu çalışma grupları organizasyonunu geliştirmeye devam ettik. Böylece ekip çalışması alışkanlığını Borsa faaliyetleri geneline yaymaya çalıştık.

Borsa yönetimi olarak 2006 yılında ilk örneklerini verdiğimiz sektör araştırmalarını ve eğitim çalışmalarını, 2013 yılında geliştirerek devam ettirme planlarına sahibiz.

Tarım ve tarımsal ticaretin en yoğun sektörlerini oluşturan yaş meyve ve sebze, mısır başta olmak üzere hububat, örtü altı üretim, süs bitkileri üretimi ve mantar üretimi sektörleriyle ilgili sorunları tespit etme ve çözüm önerileri hazırlama planları öncelikli konular olacaktır.

	ANTALYA TİCARET BORSASI 2013 YILI EKONOMİK RAPORU		28/11/2015
			Ver:1.0 81 / 81

Tarım ve tarımsal ticarete standardizasyon, organizasyon ve planlama çalışmalarının projelendirilmesi önemini koruyacaktır.

Borsamız ilgi alanlarına yönelik sektörel araştırmalar için ortak çalışmalar yapılması ile ilgili planlarımız güncelliğini korumaya devam edecektir.

Borsamızın kurumsal düzeyde sahip olduğu ISO:9000 Kalite Yönetim Sistemi belgesi ile AB Akreditasyon belgesi gereklerini yerine getirmeye devam edecektir.

Sonuç ve Değerlendirme

Bu Raporda, 2013 yılı ekonomik gelişmelerinin bir zaman serisi algılayışı ile değerlendirilmesi yapılmaya çalışılmıştır.

Yapılan tespit ve değerlendirmelerin Borsamız faaliyetlerine yansımaları sayısal olarak farklı boyutlarda ve detayda gösterilmeye çalışılmıştır.

2013 yılı genel olarak Borsamız faaliyetleri bakımından %3'lük bir büyüme ile geçirilmiştir.